

PROJEKT

**Załącznik nr 1
do Zarządzenia Nr 28/24
Wójta Gminy Obsza
z dnia 14-05-2024 r.**

**Gminny Program Rewitalizacji
dla Gminy Obsza
na lata 2023-2030**

Spis treści

WPROWADZENIE	4
Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu	4
1. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.....	6
1.1. Powiązania z dokumentami na poziomie krajowym i regionalnym.....	6
1.2. Powiązania z dokumentami na poziomie ponadlokalnym i lokalnym	11
2. Diagnoza gminy i określenie obszarów zdegradowanych oraz rewitalizacji w gminie	13
2.1. Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego	13
2.1.1. Wyróżnione obszary porównawcze.....	14
2.1.2. Dobór wskaźników delimitacji obszaru zdegradowanego w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej oraz technicznej	15
2.2. Wynik diagnozy – sfera społeczna.....	18
2.3. Podsumowanie diagnozy	29
2.4. Wyznaczenie Obszaru Rewitalizacji	30
3. Poglębiona diagnoza obszaru rewitalizacji	33
3.1. Obszary Rewitalizacji – opis	33
3.2. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych wynikająca z konsultacji społecznych	43
3.3. Potencjały obszaru rewitalizacji i ich wzajemne powiązania	49
4. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji.....	51
5. Cele i kierunki działań w ramach procesu rewitalizacji.....	52
6. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne	54
6.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	54
6.2. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne	64
7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz podmiotami i ich działaniami realizowanymi na obszarze rewitalizacji	65
7.1. Komplementarność przestrzenna	65
7.2. Komplementarność problemowa.....	66
7.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna.....	67
7.4. Komplementarność międzyokresowa	68
7.5. Komplementarność źródeł finansowania	69
8. Zarządzanie wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji	71
8.1. Szacunkowe ramy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz harmonogram ich wdrażania	71
8.2. System zarządzania realizacją Programu Rewitalizacji	73
8.3. Koszty zarządzania realizacją Programu	75
9. System monitoringu, oceny skuteczności i wprowadzania modyfikacji do Gminnego Programu Rewitalizacji.....	75

9.1. Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR	75
9.2. Ewaluacja	79
9.3. Identyfikacja i sposób ograniczenia ryzyka podczas wdrażania GPR.....	80
9.4 Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	81
9.5. Aktualizacja GPR	81
10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji.....	82
10.1. Procedura uspołecznienia na etapie przygotowania programu rewitalizacji	82
10.2. Procedura uspołecznienia na etapie realizacji programu rewitalizacji	85
11. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko	88
12. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach	90
12.1. Specjalna Strefa Rewitalizacji	90
12.2. Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego	90
12.2.1. Niezbędne zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	90
12.2.2. Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.	90
13. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji	90
Spis tabel:.....	1
Spis map:.....	2

WPROWADZENIE

Zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji pod pojęciem rewitalizacji należy rozumieć: „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez działania kompleksowe (...) integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji”.

Takimi zasadami kierowano się również opracowując Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Obsza 2023-2030.

Program został przygotowany i opracowany zgodnie z wymogami określonymi w Ustawie z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. W rozdziale pierwszym opisano powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi.

Część druga Programu ma charakter diagnostyczny i opiera się na streszczeniu sytuacji społecznej gminy, a także sytuacji w innych sferach wymienionych w ustawie. Następnie przeprowadzono szczegółową analizę sytuacji, pozwalającą na określenie obszarów zdegradowanych i rewitalizacji – poszczególne dane analizowano już na poziomie wyodrębnionych obszarów gminy objętych Obszarem Rewitalizacji.

Część trzecia ma charakter projektowy i odnosi się do kształtu procesu rewitalizacji w gminie. Przede wszystkim wskazano wizję obszarów rewitalizacji po przeprowadzeniu tego procesu, a także cele i kierunki działań.

Projekty i przedsięwzięcia rewitalizacyjne zgłoszone przez podmioty z terenu gminy zostały uporządkowane w ramach dwóch list – przedsięwzięć podstawowych i uzupełniających.

Następnie opisano mechanizmy zapewnienia komplementarności tych przedsięwzięć. Ostatnim elementem tej części był opis procesu partycypacji społecznej, który przeprowadzono na etapie opracowywania dokumentu, jak również zaproponowano możliwe formy włączania lokalnej społeczności na etapie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji. Chodzi o utrzymanie zainteresowania mieszkańców realizowanymi przedsięwzięciami, bowiem bez współpracy z lokalną społecznością nie uda się osiągnąć pozytywnych efektów, zwłaszcza w wymiarze społecznym.

Ostatnia część dokumentu odnosi się do zarządzania wdrażaniem procesu rewitalizacji. W sposób zbiorczy przedstawiono tu szacunkowe ramy finansowe zaproponowanych przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych, a także harmonogram ich realizacji. Następnie opisano system zarządzania realizacją Programu, monitoringu, oceny skuteczności oraz wprowadzania zmian do niniejszego dokumentu.

Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu

Rewitalizacja to kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez **interesariuszy** (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

Obszar może zostać wskazany jako **obszar zdegradowany**, jeśli znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym oraz gdy występuje na nim co najmniej jedno z następujących negatywnych zjawisk:

- ✓ **gospodarczych** (w szczególności niski stopień przedsiębiorczości, słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw),
- ✓ **środowiskowych** (w szczególności przekroczenie standardów jakości środowiska, obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska),
- ✓ **przestrzenno-funkcjonalnych** (w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych),
- ✓ **technicznych** (w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów),

Natomiast interesariuszami rewitalizacji są w szczególności:

art. 2 ust. 2 ustawy o rewitalizacji:

- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz pozostali mieszkańcy gminy,
- właściciele nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na obszarze rewitalizacji,
- podmioty prowadzące na obszarze gminy działalność gospodarczą,
- podmioty prowadzące na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne,
- jednostki organizacyjne gminy,
- organy władzy publicznej,
- podmioty realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa,

oraz art. 36 ust. 8 pkt 4 ustawy wdrożeniowej, w tym:

- partnerzy społeczno-gospodarczy,
- podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie,
- podmioty działające na rzecz ochrony środowiska,
- podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw
- podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji.

Definicja rewitalizacji podkreśla kilka istotnych zagadnień i wyzwań związanych z procesem wychodzenia ze stanu kryzysowego obszaru kryzysowego. Po pierwsze proces rewitalizacji powinien być realizowany w sposób kompleksowy, tj. w taki sposób, który nie tylko rozwiązuje lub eliminuje wybrane zagrożenia i problemy, ale także w sposób pozwalający na wykorzystanie mocnych stron nie tylko obszaru rewitalizowanego, ale całej gminy, jak również potencjału otoczenia zewnętrznego, traktowanych jako szanse rozwoju. Takie kompleksowe podejście do rewitalizacji oznacza, że działania podejmowane na rzecz wychodzenia ze stanu kryzysowego powinny wpisywać się w szerszy nurt realizacji polityki rozwoju całej gminy i jej otoczenia, w szczególności otoczenia powiązanego funkcjonalnie z gminą. Po drugie, proces rewitalizacji powinien być ukierunkowany na wieloaspektowe podejście oraz rezultaty. Kluczowe dla właściwego zdiagnozowania skali poszczególnych problemów, a tym samym wybór zawężonych

terytorialnie obszarów do rewitalizacji powinien być poprzedzony rzetelną diagnozą. Diagnoza powinna wskazać stany kryzysowe na obszarze gminy, zarówno w sferze terytorialnej, ale przede wszystkim w sferze kategorii problemów. Ostateczny wybór obszarów do rewitalizacji powinien być wyborem najefektywniejszej ścieżki działań, w kontekście oczekiwanych rezultatów, tj. wynikać z rangi lub znaczenia wybranych zagadnień/obszarów rewitalizacji dla polityki rozwoju całej gminy.

Po trzecie, istotną rolę w procesie tworzenia i realizacji programu rewitalizacji odgrywa partycypacja społeczna, która obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy. W toku przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji dąży się, aby działania, skutkowały wypowiedzeniem się przez wszystkich interesariuszy.

Gminny Program Rewitalizacji

- ✓ inicjowany, opracowany i uchwalony przez Radę Gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2022 r. poz. 559 z późn. zm.), wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.
- ✓ Gminny Program Rewitalizacji, o którym mowa w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2021 poz. 485).

1. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Obsza 2023-2030 został poddany analizie oraz kompleksowej weryfikacji w zestawieniu z kluczowymi dokumentami strategicznymi i operacyjnymi w skali makro i mikro. Zwrócić uwagę, należy na to, iż proces rewitalizacji, co do zasady ma wymiar lokalny i powinien kreować rozwój na poziomie jednostek samorządu terytorialnego, a następnie pośrednio realizować cele i założenia programów na poziomie regionu i kraju.

1.1. Powiązania z dokumentami na poziomie krajowym i regionalnym

Komplementarność z dokumentami na poziomie krajowym:

1. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju jest aktualizacją średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Rozwoju Kraju 2020, przyjętej uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 września 2012 r., zgodnie z wymogami ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju. Strategia określa nowy model rozwoju – suwerenną wizję strategiczną, zasady, cele i priorytety rozwoju kraju w wymiarze gospodarczym, społecznym i przestrzennym do 2020 r. oraz w perspektywie do 2030 r.

Cele i zadania:

- ✓ Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony
- ✓ Poprawa dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne
- ✓ Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy
- ✓ Zrównoważony rozwój kraju wykorzystujący indywidualne potencjały endogeniczne poszczególnych terytoriów

- ✓ Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych w oparciu o specjalizacje gospodarcze i nowe nisze rynkowe
- ✓ Podniesienie skuteczności i jakości wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie na wszystkich szczeblach zarządzania
- ✓ Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu
- ✓ Uproszczenie prawa zapewniające lepsze warunki dla działalności gospodarczej i realizacji potrzeb obywateli
- ✓ Inkluzywne i skuteczne instytucje publiczne- dostępne i otwarte dla obywateli oraz przedsiębiorstw
- ✓ Budowa zintegrowanego systemu planowania społeczno-gospodarczego i przestrzennego
- ✓ Cyfrowe państwo usługowe
- ✓ Stabilne, efektywne i zrównoważone finanse publiczne
- ✓ Wykorzystanie środków z budżetu Unii Europejskiej w sposób przekładający się na trwałe efekty rozwojowe

Wyznaczone cele rewitalizacji dla Gminy Obsza wpisują się we wszystkie wyżej przytoczone cele. Prowadzą one do zwiększenia konkurencyjności obszaru poprzez określenie jego funkcji gospodarczej opartej na rozwijających się specjalizacjach, przy wykorzystaniu występujących lokalnych zasobach. Ponadto poprzez integrację działań, cele wpływają na zwiększenie spójności terytorialnej w układzie regionalnym i krajowym, w szczególności zapewniając możliwość trwałego rozwoju ekonomicznego na terenach marginalizowanych. Powyższe kompleksowe podejście do planowania rozwoju gminy oraz współpraca samorządów pozwoli na uzyskanie efektu synergii, polegającego na realizacji działań spójnych i służących osiągnięciu zamierzonych celów, określonych w niniejszym dokumencie.

2. Strategia Europa 2020

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- ✓ rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji
- ✓ rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej
- ✓ rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną

Minimalizacja występowania zjawiska wykluczenia społecznego stanowi jedno z głównych założeń Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Obsza 2023-2030. Celem przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest wspieranie włączenia społecznego, integracji i aktywizacji oraz ograniczenie występowania problemów społecznych, w tym ubóstwa i bezrobocia uwzględniając zróżnicowane potencjały rozwojowe obszaru w zakresie: rolnictwa i przetwórstwa bazującego na posiadanych zasobach oraz turystyki. Jednocześnie w określonych celach rewitalizacji uwzględniono zrównoważone zarządzanie prowadzące do polepszenia warunków życia.

3. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030, Trzecia fala nowoczesności

Dokument ten, określający główne trendy, wyzwania oraz koncepcję rozwoju kraju w perspektywie długookresowej, przyjęty został przez Radę Ministrów w dniu 5 lutego 2013 r. Jego założeniem jest przezwyciężenie kryzysu finansowego w możliwie najkrótszym czasie oraz wzrost gospodarczy kraju.

Cele i zadania:

Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki:

- ✓ Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji
- ✓ Zmniejszenie długu publicznego i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym
- ✓ Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki
- ✓ Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki
- ✓ Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”
- ✓ Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska
- ✓ Równoważenia potencjałów rozwojowych regionów:
- ✓ Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych

- ✓ Rewitalizacja obszarów problemowych w miastach
- ✓ Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego
- ✓ Efektywność i sprawność państwa:
- ✓ Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej
- ✓ Wzrost społecznego kapitału rozwoju

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Obsza na lata 2023-2030 zakłada zapewnienie rozwoju poprzez wzmacnianie i wspieranie istniejącego kapitału oraz wykorzystywanie potencjałów obszaru rewitalizacji.

4. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) jest dokumentem przyjętym przez Radę Ministrów we wrześniu 2019 r. i jest on w pełni komplementarny do zapisów SOR w wymiarze terytorialnym. KSRR przewiduje realizację trzech głównych celów:

- Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym;
- Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk publicznych.

W zakresie komplementarności z merytorycznymi celami KSRR, Gminny Program Rewitalizacji Gminy Siemień na lata 2023–2030 wykazuje najsilniejszą komplementarność z celami szczegółowymi:

- 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych;
- 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów;
- 2.1. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego;
- 2.2. Wsparcie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym;
- 3.2. Wzmacnianie współpracy i zintegrowanego podejścia do rozwoju na poziomie lokalnym, regionalnym i ponadregionalnym;
- 3.3. Poprawa organizacji świadczenia usług publicznych.

Samo opracowanie i wdrażanie zapisów GPR jest już spójne z założeniami KSRR 2030, w myśl celu 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych. Rewitalizacja jako proces wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, wykorzystywana jest do zapewnienia spójności terytorialnej i wyrównywania szans obszarów borykających się z problemami rozwojowymi

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne mają na celu ograniczenie występowania zjawiska wykluczenia społecznego oraz niwelowanie nierówności pomiędzy obszarem rewitalizacji a innymi częściami gminy w sferze społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej.

Komplementarność z dokumentami na poziomie regionalnym:

1. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego do 2030 roku

Cel strategiczny 2: Wzmocnienie powiązań i układów funkcjonalnych

Cele operacyjne:

- ✓ Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej
- ✓ Rozwój miejskich obszarów funkcjonalnych (LOM, ośrodków subregionalnych i lokalnych)
- ✓ Wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich
- ✓ Ochrona walorów środowiska

Cel strategiczny 3: Innowacyjny rozwój gospodarki oparty o zasoby i potencjały regionu

Cele operacyjne:

- ✓ Wykorzystanie potencjału badawczo-rozwojowego jednostek naukowych oraz wspieranie transferu wiedzy i technologii
- ✓ Wspieranie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw
- ✓ Promocja i rozwój usług prozdrowotnych, uzdrowiskowych oraz gospodarki senioralnej
- ✓ Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu

Cel strategiczny 4: Wzmacnianie kapitału społecznego

Cele operacyjne:

- ✓ Rozwijanie kapitału ludzkiego
- ✓ Poprawa jakości świadczenia usług zdrowotnych
- ✓ Włączenie i integracja społeczna
- ✓ Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej
- ✓ Bezpieczeństwo publiczne
- ✓ Wspieranie oddolnych inicjatyw i poprawa efektywności zarządzania

Kierunki interwencji/tematyczne obszary wsparcia w kontekście realizacji celów SRWL:

- **Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych**
- **Zrównoważony rozwój systemów infrastruktury technicznej**
- **Ochrona walorów środowiska**
- **Innowacyjne wykorzystanie walorów przyrodniczo- -kulturowych, rozwój sportu i usług wolnego czasu**
- **Wzmocnienie współpracy transgranicznej i międzyregionalnej**

Wśród założeń Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Obsza na lata 2023-2030 znajduje się wyrównywanie potencjałów społecznych, gospodarczych czy infrastrukturalnych pomiędzy obszarem rewitalizacji a innymi terenami gminy oraz wzrost kompetencji społecznych i zawodowych mieszkańców dotkniętych zjawiskiem wykluczenia społecznego. Wpłynie to na podniesienie poziomu spójności całego województwa, jako składowej większej liczby poszczególnych części, w aspektach związanych z gospodarką, zatrudnieniem oraz jakością życia mieszkańców.

2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego

Cele i zasady zagospodarowania przestrzennego:

Osadnictwo i infrastruktura społeczna

Cele szczegółowe:

- ✓ **Poprawa dostępu do usług publicznych i infrastruktury społecznej.**
- ✓ Rozwój usług i sieci ośrodków pomocy społecznej wynikającej z rosnącej liczby seniorów

Środowisko przyrodnicze

Cele szczegółowe:

- ✓ Harmonijne zagospodarowanie przestrzeni krajobrazowej
- ✓ Utrzymanie walorów obszarów wyróżniających się szczególnymi cechami przyrodniczymi i krajobrazowymi
- ✓ Przywrócenie walorów przyrodniczych i krajobrazowych obszarom zdegradowanym i o zniekształconych stosunkach ekologicznych.

Środowisko kulturowe

Cele szczegółowe:

- ✓ Identyfikacja, zachowanie i ochrona zasobów dziedzictwa kulturowego oraz różnorodności krajobrazu kulturowego.
- ✓ Zachowanie przed zatarciem specyfiki kulturowej ukształtowanych historycznie struktur przestrzennych.
- ✓ Zachowanie i wzbogacanie zasobów dóbr kultury współczesnej.
- ✓ Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego

Gospodarka

Cele szczegółowe:

- ✓ Rozwój potencjału społeczno-ekonomicznego węzłów i ośrodków gospodarczych.
- ✓ Wykorzystywanie endogenicznych potencjałów i rozwój specjalizacji regionalnych.
- ✓ Zrównoważone wykorzystanie potencjałów rozwojowych tkwiących w zagospodarowaniu przestrzennym i zasobach naturalnych przestrzeni województwa.
- ✓ Dywersyfikacja działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.
- ✓ Zwiększenie konkurencyjności gospodarki rybackiej opartej na wysokiej jakości produktach akwakultury.
- ✓ Rozwój infrastruktury turystycznej.
- ✓ Zapewnienie sprawnej obsługi komunikacyjnej obszarów i terenów rekreacyjnych.
- ✓ Wzmocnienie oferty zatrudnienia i usług (publicznych i komercyjnych) w miastach z uwzględnieniem

potrzeb obsługi okolicznych terenów wiejskich

Realizacja założeń GPR przyczyni się do realizacji ww. zamysłów poprzez realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych mających na celu m.in. kształtowanie przestrzeni publicznej oraz podnoszenie poziomu jakości życia mieszkańców przy wykorzystaniu lokalnych potencjałów.

Według PZP WL Gmina Obsza należy do obszarów o znaczeniu funkcjonalnym: w wiejskich obszarach funkcjonalnych wymagających wsparcia procesów rozwojowych, o znaczeniu regionalnym roztoczańsko – puszczańskiego obszaru funkcjonalnego, który obejmuje tereny południowej części województwa (Roztocze, kompleks Puszczy Solskiej i Lasów Janowskich, a także fragment Równiny Biłgorajskiej i Płaskowyż Tarnogrodzki) o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowo-kulturowych oraz dużej lesistości.

Gmina Obsza należy do obszarów o utrudnionym dostępie do usług publicznych wyższego rzędu.

3. FUNDUSZE EUROPEJSKIE DLA LUBELSKIEGO 2021-2027

W związku z założeniami strategicznymi oraz w odpowiedzi na wyzwania, za cel główny Programu przyjęto: Wzmocnienie i efektywne wykorzystanie gospodarczych i społecznych potencjałów regionu, sprzyjające zintegrowanemu, zrównoważonemu i inteligentnemu rozwojowi województwa lubelskiego, ukierunkowanemu na wysoką jakość życia i bezpieczeństwo jego mieszkańców.

Zostanie on osiągnięty przez interwencje w ramach 11 Priorytetów obejmujących 5 CP pakietu legislacyjnego UE.

Priorytet XI Rozwój zrównoważony terytorialnie

2.1.11.1. Cel szczegółowy 5(i) wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich.

Opis interwencji - rodzaje planowanych działań, typów projektów:

Rewitalizacja obszarów zdegradowanych realizowana na podstawie GPR - Inwestycje będą obejmowały kompleksowe działania mające na celu przeciwdziałanie degradacji przestrzeni zurbanizowanej i zjawiskom kryzysowym, pobudzanie rozwoju i zmian jakościowych poprzez wzrost aktywności społecznej i gospodarczej. Inwestycje te będą obejmowały m.in. adaptację budynków do celów społecznych, kulturalnych, itp. wraz z możliwością zagospodarowania terenu funkcjonalnie związanego z obiektem, uporządkowanie i zagospodarowanie zdegradowanych przestrzeni na cele publiczne, kulturalne, turystyczne, itp., dostosowanie przestrzeni publicznych do nowych funkcji, wsparcie infrastrukturalne przedsięwzięć społecznych.

Przedstawione zestawienie wskazuje na silne powiązanie pomiędzy celami strategicznymi Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Obsza 2023-2030 a krajowymi i wojewódzkimi dokumentami strategicznymi. W wielu z przytoczonych dokumentach odnaleźć można priorytety i cele strategiczne związane poprawą dostępu do usług publicznych i infrastruktury społecznej, rozwojem i efektywnym wykorzystaniem potencjału kulturowego oraz wykorzystywaniem endogenicznych potencjałów i rozwojem specjalizacji regionalnych. W kierunkach działań zaproponowanych w GPR znajdują się odpowiednie zapisy mające za zadanie realizację tego celu.

1.2. Powiązania z dokumentami na poziomie ponadlokalnym i lokalnym

Komplementarność z dokumentami na poziomie ponadlokalnym:

1. Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Biłgorajskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025

Cele wyznaczone w Programie:

1. Poprawa jakości powietrza do osiągnięcia poziomów wymaganych przepisami prawa, spełnianie standardów emisyjnych z instalacji oraz promocja wykorzystania odnawialnych źródeł energii.
2. Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego.
3. Stała kontrola potencjalnych źródeł pól elektromagnetycznych.
4. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz zapewnienie skutecznej ochrony przed powodzią i suszą.
5. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych oraz rozbudowa infrastruktury związanej z oczyszczaniem ścieków.
6. Optymalizacja wykorzystania zasobów kopalin oraz ograniczenie presji na środowisko w trakcie prowadzenia geologicznych prac poszukiwawczych i rozpoznawczych oraz w trakcie eksploatacji złóż kopalin.
7. Ochrona gleb na terenach rolnych i leśnych, ograniczenie negatywnego oddziaływania procesów gospodarczych na środowisko glebowe oraz zwiększenie skali rekultywacji terenów zdegradowanych.
8. Ograniczenie ilości odpadów kierowanych do składowania, zapobieganie powstawaniu odpadów, zwiększenie poziomu recyklingu odpadów i przygotowania do ponownego użycia, zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie.
9. Zachowanie i wzmocnienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej, a także rozwój trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej oraz wdrożenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody.
10. Ograniczanie skutków poważnych awarii przemysłowych dla ludzi i środowiska.

W Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Biłgorajskiego na lata 2018-2021 z perspektywą do roku 2025 występują cele, które zawierają się także w niektórych zaproponowanych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych. W tym kontekście najważniejszy jest cel: Zachowanie i wzmocnienie różnorodności biologicznej i krajobrazowej, a także rozwój trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej oraz wdrożenie systemu prewencyjnego, mającego na celu zapobieganie szkodom w środowisku i sygnalizującego możliwość wystąpienia szkody. Postulaty te zostały uwzględnione przy projektowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

2. Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2030

Cel główny: Wzrost zatrudnienia, przeciwdziałanie bierności zawodowej i obniżenie poziom ubóstwa do roku 2030

Cel operacyjny 1: Niwelowanie poziomu bezrobocia oraz ograniczanie jego skutków.

Cel operacyjny 2: Wzrost poziomu współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi i niepublicznymi, konsolidacja oferty pomocowej dla osób zagrożonych wykluczeniem.

Cel główny: Podniesienie jakości życia osób starszych poprzez wydłużenie okresu samodzielności i aktywności w życiu społecznym oraz zapewnienie bezpieczeństwa

Cel operacyjny 1: Wsparcie osób starszych w środowisku lokalnym powodujące wzrost aktywności osób starszych w życiu społecznym, kulturalnym, zawodowym,

Cel operacyjny 2: Zapewnienie kompleksowego i wysokiego poziomu usług skierowanych do osób starszych,

Cel operacyjny 3: Rozwój systemu opieki oraz ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność osób starszych nie mogących samodzielnie funkcjonować w środowisku.

Cel główny: Adaptacja systemu efektywnie wspierającego rodzinę.

Cel operacyjny 1: Wzmacnianie potencjału rodzin poprzez upowszechnianie wzorców pozytywnego rodzicielstwa.

Cel operacyjny 2: Budowa systemu pomocy wspierającego działania podejmowane w pieczy zastępczej.
Cel operacyjny 3: Profesjonalizacja działań kadry pracującej w obszarze wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Cel główny: Włączenie osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe

Cel operacyjny 1: Przeciwdziałanie oraz łagodzenie skutków niepełnosprawności.

Cel operacyjny 2: Zapewnienie kompleksowego wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami

Cel operacyjny 3: Podniesienie poziomu aktywności zawodowej osób z niepełnosprawnościami

Cel operacyjny 4: Wspieranie organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz osób z niepełnosprawnościami.

Cel główny: Poprawa jakości życia osób z doświadczeniem kryzysu psychicznego.

Cel operacyjny 1: Poprawa dostępności usług dla osób doświadczających kryzysu psychicznego,

Cel operacyjny 2: Ułatwienie dostępu do opieki zdrowotnej.

Cel główny: Aktywni obywatele i aktywne wspólnoty lokalne

Cel operacyjny 1: Poprawa trwałości i stabilności funkcjonowania organizacji pozarządowych

Cel operacyjny 2: Wzmocnienie i rozwój współpracy administracji publicznej z sektorem pozarządowym,

Cel operacyjny 3: Wzrost aktywności mieszkańców Powiatu Biłgorajskiego w działaniach obywatelskich oraz wzrost postaw prospołecznych.

Działania realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Obsza na lata 2023-2030 mają na celu zapobieganie i minimalizację występowania problemów społecznych oraz zjawiska wykluczenia społecznego, w tym wykluczenia osób niepełnosprawnych, seniorów i osób chorych. Ponadto realizowane przedsięwzięcia będą miały na celu integrację, aktywizację oraz podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Są one zbieżne z celami głównymi: Wzrost zatrudnienia, przeciwdziałanie bierności zawodowej i obniżenie poziom ubóstwa do roku 2030, Podniesienie jakości życia osób starszych poprzez wydłużenie okresu samodzielności i aktywności w życiu społecznym oraz zapewnienie bezpieczeństwa, Włączenie osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe, Aktywni obywatele i aktywne wspólnoty lokalne

Komplementarność z dokumentami na poziomie lokalnym (Opis powiązań GPR z dokumentami strategicznymi gminy)

1. Strategia Rozwoju Gminy Obsza na lata 2017-2022

Cele strategiczne:

1. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozbudowę infrastruktury technicznej i społecznej
2. Rewitalizacja terenów zdegradowanych na obszarze gminy
3. Zwiększenie rozwoju gospodarczego

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Obsza na lata 2023-2030 jest spójny z założeniami celów strategicznych nr: 1,2 oraz 3. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne wpisując będą się w założenia Strategii Rozwoju w zakresie rozwoju przedsiębiorczości, rozwoju usług z zakresu turystyki i rekreacji, wsparcia działań z zakresu pomocy społecznej oraz wzrostu aktywności kulturalnej, oświatowej i sportowej mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez realizację działań mających na celu pobudzenie i umożliwienie rozwoju społeczno-gospodarczego.

2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Obsza

Studium określa podstawowe kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy. Zasady zrównoważonego rozwoju, ładu przestrzennego oraz nadrzędności interesu publicznego nad interesami indywidualnymi były fundamentem dla określenia głównych założeń studium.

Gminny Program Rewitalizacji jest kolejnym dokumentem strategicznym, który jest powiązany ze Studium zarówno pod względem uwarunkowań jak również kierunków zagospodarowania przestrzennego. Jednocześnie planując w GPR przedsięwzięcia, których realizacja wpłynie na

zaspokojenie potrzeb interesariuszy w obszarze rewitalizacji i przyczyni się do niwelacji zidentyfikowanych problemów Program wskazuje zmiany niezbędne do wprowadzenia w Studium (jeżeli są wymagane).

2. Diagnoza gminy i określenie obszarów zdegradowanych oraz rewitalizacji w gminie

2.1. Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie programu rewitalizacji. Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Obsza na lata 2023-2030 jest dokumentem strategicznym i operacyjnym o charakterze lokalnym.

Z uwagi na charakter dokumentu, obszar objęty rewitalizacją winien być wyodrębniony w sposób szczegółowy w oparciu o wybrane wskaźniki odnoszące się do sytuacji społeczno-gospodarczej gminy.

Obszar, który zostanie poddany rewitalizacji powinien zostać wyodrębniony w sposób szczegółowy, w oparciu o katalog wskaźników odnoszących się do sytuacji społeczno-gospodarczej jednostki. Przyjęta w niniejszym opracowaniu metodologia przeprowadzenia delimitacji obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji zakładała w głównej mierze oparcie się mierzalnych zmiennych dotyczących sytuacji społecznej (z zakresu demografii, kapitału społecznego, bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej i rynku pracy), gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i technicznej na danym obszarze.

Obszar zdegradowany, a następnie obszar rewitalizacji zostały wyznaczone w oparciu o zaproponowany katalog wskaźników, które odnoszą się do pięciu sfer wskazanych w ustawie o rewitalizacji – społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej.

W trakcie wyznaczania obszarów kryzysowych i obszaru rewitalizacji zdecydowano się po pierwsze na wybór takich wskaźników, które są dostępne na poziomie gminy i obszarów analizy. Po drugie istotnym dla wyboru kryteriów był element pozwalający na obiektywizację danych, ich przeliczenie i odniesienie do realnych problemów gminy. Po trzecie wreszcie, wybrano wskaźniki, które stosunkowo łatwo można zgromadzić i których wartości można porównywać w kolejnych latach. Metodologia przyjęta na potrzeby niniejszej diagnozy opierała się na szczegółowych, w większości mierzalnych, ilościowych zmiennych, analizowanych w podziale na wskazane sfery.

Ustawa o rewitalizacji wskazuje, że obszar zdegradowany można wyznaczyć dla miejsc koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, współwystępujących z negatywnymi zjawiskami ze sfer gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej.

Obszar można uznać za zdegradowany w przypadku współwystępowania minimum jednego problemu ze sfery społecznej oraz problemów z pozostałych sfer.

Uznanie danego zjawiska za stan kryzysowy ma miejsce, jeśli dane negatywne zjawisko charakteryzuje się wartością wskaźników je oceniających, przekraczających średnią wartość notowaną w skali gminy. Istotne jest także obiektywne stwierdzenie, czy dane zjawisko ma charakter zjawiska kryzysowego (np. poprzez odniesienie poziomu zjawiska do średnich notowanych na innych poziomach statystycznych).

Pierwszy etap opracowania diagnozy opierał się na analizie danych zastanych, tzw. analizie desk research, polegającej na zebraniu materiałów z różnych źródeł, a następnie przeanalizowaniu ich pod kątem rzetelności, jakości oraz przydatności na dalszym etapie opracowywania diagnozy. Po wyselekcjonowaniu materiałów, nastąpiła właściwa analiza desk research, która obejmowała dokumenty, opracowania oraz sprawozdania i dane, uznane jako istotne w procesie badawczym.

W trakcie opracowywania diagnozy obszaru zdegradowanego, zastosowano dwa podejścia, które bazowały na analizie danych zastanych: statystyczne i przestrzenne. W ujęciu statystycznym dane zostały zgromadzone, a następnie poddane analizie oraz przetworzone na potrzeby niniejszego opracowania. Natomiast, w ujęciu przestrzennym dane zostały odniesione do przyjętych obszarów porównawczych.

Opracowane dane zwizualizowano, przedstawiając je za pomocą kartogramów. Kolejny etap polegał na opracowaniu wskaźnika degradacji w sferze społecznej.

Delimitacja obszaru zdegradowanego, a następnie obszaru rewitalizacji obejmowała następujące etapy:

- 1) Podzielenie terenu Gminy Obsza na mniejsze jednostki.
- 2) Wybór kryteriów delimitacji.
- 3) Przeprowadzenie szczegółowej analizy wskaźnikowej w zakresie problemów społecznych w wyodrębnionych obszarach (badanie ilościowe) – pozwoliło to na wskazanie obszarów o szczególnym nasileniu i koncentracji problemów w sferze społecznej.
- 4) Przeprowadzenie analizy obszarów porównawczych pod kątem występowania problemów w sferze: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno- funkcjonalnej i technicznej. Uzyskane wyniki stanowiły podstawę do wyłonienia obszaru, który zostanie poddany rewitalizacji.
- 5) Zidentyfikowanie obszaru rewitalizacji – obszaru o szczególnym nasileniu problemów społecznych, uwzględniającego ustawowe wskaźniki obligatoryjne dotyczące powierzchni – maksymalnie 20% powierzchni gminy – oraz ludności – maksymalnie 30% wszystkich zamieszkujących Gminę Obsza.

2.1.1. Wyróżnione obszary porównawcze

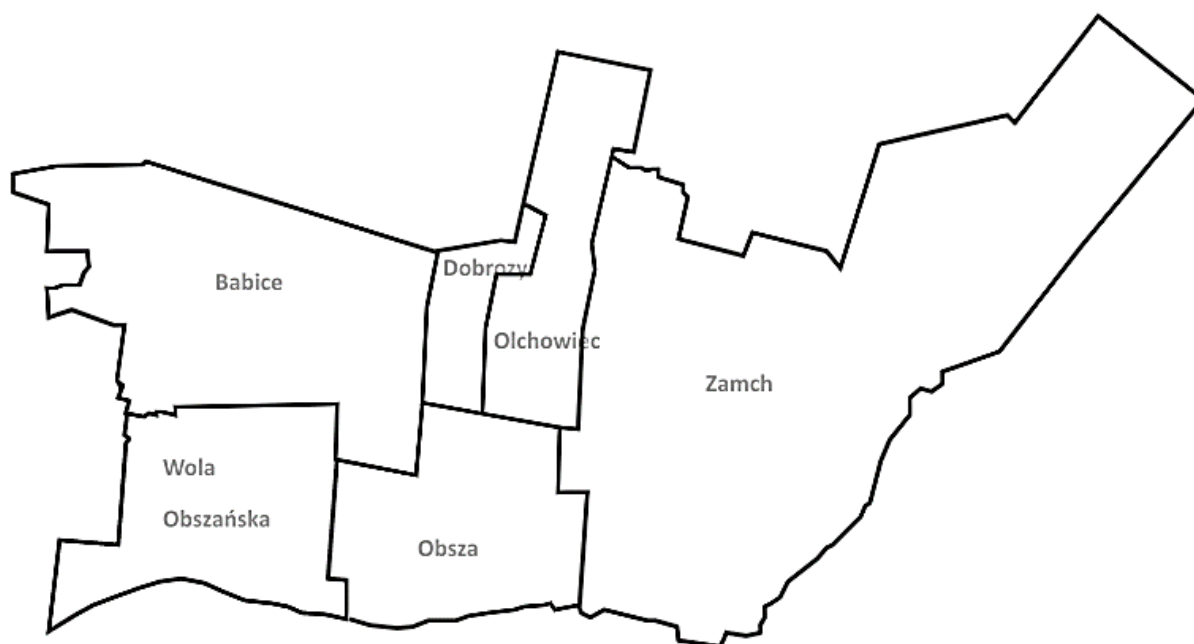
Na wstępnym etapie prac diagnostycznych zaproponowano, aby do celów agregacji danych opisujących stany kryzysowe dokonać podziału gminy na sołectwa. Założono wstępnie, że działania rewitalizacyjne powinny rozwiązywać komplementarnie problemy obszarów spójnych przestrzennie i funkcjonalnie, dlatego też przy tworzeniu stref próbowano zachować podział gminy na takie obszary.

Tabela 1 Zestawienie obszarów porównawczych w ramach programu rewitalizacji

Miejscowość	Obszar ha	Udział %	Liczba mieszkańców zameldowanych na pobyt stały	Udział %
Babice	2309,948	20,39	947	22,84
Dorbozy	343,6243	3,03	178	4,29
Obsza	1276,388	11,27	751	18,11
Olchowiec	912,4479	8,06	422	10,18
Wola Obszańska	1300,866	11,49	532	12,83
Zamch	5183,196	45,76	1317	31,76
RAZEM	11326,47	100	4147	100

Źródło: opracowanie własne

Mapa 1 Podział gminy na obszary porównawcze

Źródło: <https://mapy.geoportal.gov.pl/>

2.1.2. Dobór wskaźników delimitacji obszaru zdegradowanego w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, funkcjonalno-przestrzennej oraz technicznej

Dla prawidłowego przeprowadzenia delimitacji analizowanych jednostek statystycznych konieczny był wybór odpowiednich zmiennych, które je w sposób istotny statystycznie różnicują. Ze względu na charakter gminy i występujące w niej zjawiska społeczne, gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne i techniczne, konieczne było zbadanie szeregu zmiennych i wypracowanie katalogu umożliwiającego analizę każdej ze sfer wskazanych w Ustawie o rewitalizacji. Przeprowadzone prace umożliwiły wypracowanie zbioru zmiennych zaprezentowanych w poniższej tabeli.

Tabela 2 Kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego

Lp.	Kategoria	Wskaźnik	Opis
1.	SFERA SPOŁECZNA	Udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru miejscowości	Wskaźnik obrazujący sytuację demograficzną danego sołectwa/obszaru. Wskaźnik obliczony został na podstawie danych GUS. Przyjęty wskaźnik pozwolił zidentyfikować miejscowości z największymi problemami związanymi z sytuacją demograficzną.
2.		Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru miejscowości	Wskaźnik obrazujący sytuację demograficzną danego sołectwa/obszaru. Wskaźnik obliczony został na podstawie danych GUS. Przyjęty wskaźnik pozwolił zidentyfikować miejscowości z największymi problemami związanymi z sytuacją demograficzną.
3.		Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący potrzeby lokalnej społeczności w zakresie zinstytucjonalizowanej pomocy społecznej. Poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego obliczony został na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Obszy. Jako wskaźnik go wyznaczający przyjęto liczbę osób korzystających z pomocy społecznej przeliczeniu na 100 mieszkańców. Przyjęty wskaźnik pozwolił zidentyfikować miejscowości z największymi problemami związanymi z wykluczeniem społecznym.
4.		Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy. Dane dotyczące bezrobocia pozyskano z Powiatowego Urzędu Pracy w Biłgoraju. Założone w tym obszarze wskaźniki wskazały miejscowości z największym odsetkiem osób bezrobotnych, w tym osób długotrwale bezrobotnych, co jest szczególnie istotne w przypadku analizy zjawiska jakim jest wykluczenie społeczne. Długotrwale bezrobocie znacząco zwiększa prawdopodobieństwo jego wystąpienia oraz stanowi odzwierciedlenie warunków życia i sytuacji ekonomicznej mieszkańców.
5.		Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy. Dane dotyczące bezrobocia pozyskano z Powiatowego Urzędu Pracy w Biłgoraju. Założone w tym obszarze wskaźniki wskazały miejscowości z największym odsetkiem osób bezrobotnych, w tym osób długotrwale bezrobotnych, co jest szczególnie istotne w przypadku analizy zjawiska jakim jest wykluczenie społeczne. Długotrwale bezrobocie znacząco zwiększa prawdopodobieństwo jego wystąpienia oraz stanowi odzwierciedlenie warunków życia i sytuacji ekonomicznej mieszkańców.

6.		Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze, skupia się na prezentacji danych dotyczących poważnych naruszeń prawa. Dane potrzebne do obliczenia wskaźnika opisującego stopień przestępczości i naruszeń prawa pozyskano z Komendy Powiatowej Policji w Biłgoraju. Przestępczość znacząco negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców oraz postrzeganie atrakcyjności danego miejsca do zamieszkania i inwestowania. Do wskazania poziomu przestępczości w poszczególnych miejscowościach przyjęto liczbę przestępstw i wykroczeń przeliczeniu na 100 mieszkańców.
7.		„Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Wskaźnik opisujący poziom bezpieczeństwa na danym obszarze, skupia się na prezentacji danych dotyczących poważnych naruszeń prawa. Dane potrzebne do obliczenia wskaźnika opisującego stopień przestępczości i naruszeń prawa pozyskano z Komendy Powiatowej Policji w Biłgoraju. Przestępczość znacząco negatywnie wpływa na jakość życia mieszkańców oraz postrzeganie atrakcyjności danego miejsca do zamieszkania i inwestowania. Do wskazania poziomu przestępczości w poszczególnych sołectwach przyjęto oraz ilość założonych „niebieskich kart” oraz interwencji domowych w przeliczeniu na 100 mieszkańców.
8.		Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	Wskaźnik określający poziom kapitału społecznego. Zmienna zestandaryzowana, prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę organizacji pozarządowych na 100 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Gminy Obsza.
9.		Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2019	Wskaźnik określający poziom kapitału społecznego – wskaźnik określa zaangażowanie lokalnych społeczności w pozyskiwanie środków w ramach funduszu społecznego. Dane pozyskano z UG w Obszy.
10.	SFERA GOSPODARCZA	Liczba podmiotów nowo zarejestrowanych gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Wskaźnik skupiający się na ocenie stopnia przedsiębiorczości mieszkańców obszaru. Wskaźnikami wskazującymi na problemy natury gospodarczej są: poziom aktywności gospodarczej oraz kondycja lokalnych przedsiębiorstw. Do obliczenia poziomu wzrostu aktywności gospodarczej posłużono się liczbą podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych w poszczególnych /miejscowościach. Źródło danych: Urząd Gminy Obsza, rejestr CEIDG.
11.		Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Wskaźnik skupiający się na ocenie stopnia przedsiębiorczości mieszkańców obszaru. Wskaźnikami wskazującymi na problemy natury gospodarczej są: poziomu aktywności gospodarczej oraz kondycja lokalnych przedsiębiorstw. Do obliczenia kondycji lokalnych przedsiębiorstw j posłużono się liczbą podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych w poszczególnych /miejscowościach. Źródło danych: Urząd Gminy Obsza, rejestr CEIDG.
12.	SFERA ŚRODOWISKOWA	Liczba gospodarstw w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców	Wskaźnik dotyczący ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza, poprzez zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz edukację ekologiczną, a także zapewnienie bezpieczeństwa i podwyższenia jakości środowiska życia mieszkańców Gminy Obsza.
13.	SFERA PRZESTRZENNO-FUNKcjONALNA	Dostępność do usług kultury i usług społecznych	Wskaźnik określa poziom dostępności instytucji publicznych. Poddano go ocenie na podstawie liczby aptek, bibliotek, banków, urzędów pocztowych, urzędów, instytucji kultury, świetlic w skali od 0 – niedostateczna do 3 – zadowalająca. Źródło: badania własne
14.	SFERA TECHNICZNA	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru	Wskaźnik opisujący poziom degradacji terenów w obrębie obszaru/sołectwa. Źródło danych: Urząd Gminy . Degradacja przestrzeni, w tym przestrzeni publicznej przejawia się m.in. w występowaniu zdegradowanych, zaniedbanych obiektów: pustostanów, budynków niewykorzystanych, które utraciły swoją funkcję. Z powodu występowania takich obiektów przestrzeń przestaje być reprezentacyjna, co przekłada się na atrakcyjność turystyczno-gospodarczą całej gminy. Źródłem danych dla oceny stopnia degradacji były informacje zawarte w dokumentach gminnych, a także informacje uzyskane od poszczególnych właścicieli i zarządców, wizje w terenie.

Źródło: opracowanie własne

2.2. Wynik diagnozy – sfera społeczna

Przyjęte wskaźniki pozwoliły zidentyfikować sołectwa z największymi problemami związanymi z wykluczeniem społecznym.

Dostosowując metodologię badań do obszaru wiejskiego jakim jest teren Gminy Obsza zdecydowano się na przeprowadzenie analizy wskaźnikowej badającej nagromadzenie negatywnych zjawisk, w każdym sołectwie. Analiza poddaje badaniu występowanie negatywnych zjawisk, w każdym koniecznym do wybrania obszaru zdegradowanego zakresie. Problem obrazowany jest wskaźnikiem, najczęściej jest to wskaźnik ukazujący zjawisko w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wartość wskaźnika określana jest jako niekorzystna kiedy wskaźniki te przyjmują w miejscowości wartości mniej korzystne od średniej ich wartości dla gminy.

Wyznaczając obszar zdegradowany, przyjęto zasadę, iż obszar wymagający działań naprawczych cechuje sołectwo o wartości wskaźnika powyżej średniej dla Gminy Obsza, co przedstawiono w tabelach poniżej.

Wskaźniki powyższe wymagają odpowiedniej standaryzacji. Dla porównania stopnia natężenia zjawisk kryzysowych w poszczególnych obszarach/sołectwach opracowano porównywalny wskaźnik. W pierwszym etapie powinno się znormalizować poszczególne zjawiska kryzysowe. Czynność ta polega na odjęciu od zmiennych ich średnich arytmetycznych, a następnie podzieleniu otrzymanej różnicy przez odchylenie standardowe według wzoru:

$$t_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{S_j}$$

gdzie:

t_{ij} – wartość znormalizowanego wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

\bar{x}_j – średnia arytmetyczna wskaźnika j ,

S_j – odchylenie standardowe wskaźnika j

Wartości wskaźników po normalizacji umożliwiają dalsze wyliczenia. W następnym etapie należy określić, czy dany wskaźnik jest stymulantą, czy destymulantą, tzn. czy wysokie wartości wskaźnika powodują rozwój danej jednostki, czy też prowadzą do kryzysu. Jeżeli wśród wskaźników znajdzie się stymulanta, uzyskane wartości należy przekształcić zgodnie ze wzorem:

$$z_{ij} = x_{ij} * (-1)$$

gdzie:

z_{ij} – wartość wskaźnika (stymulanty) po przekształceniu

x_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

W przypadku, gdy dany wskaźnik jest destymulantą, otrzymane w procesie normalizacji wartości pozostawiamy bez zmian. Ostatnim etapem jest wyznaczenie jednej wartości wskaźnika syntetycznego, który będzie sumą wszystkich wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych. Wartość wskaźnika syntetycznego będzie świadczyć, czy dane pole podstawowe znajduje się w stanie kryzysowym. Wysokie wartości wskaźnika świadczą o dużym kryzysie, natomiast niskie ukazują pozytywny obraz zjawisk społecznych. Aby uzyskać wartość wskaźnika syntetycznego należy posłużyć się wzorem:

$$P_i = \frac{1}{n} \sum_{j=1}^n t_{ij}$$

gdzie:

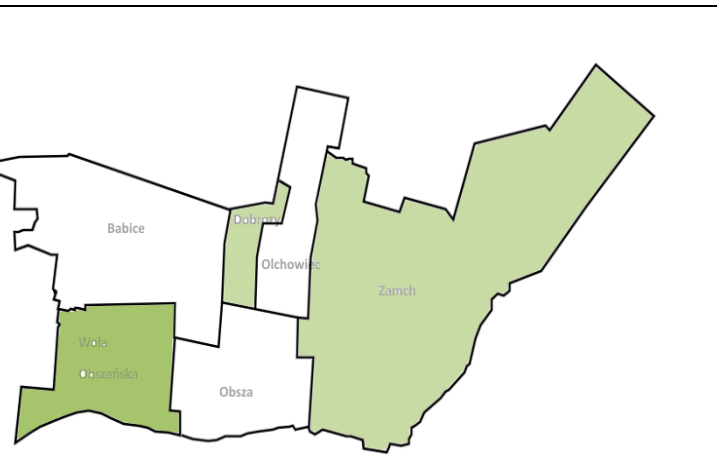
P_i – syntetyczny wskaźnik negatywnych zjawisk

n – liczba wskaźników (cech)

t_{ij} – wartość wskaźnika j dla jednostki urbanistycznej i

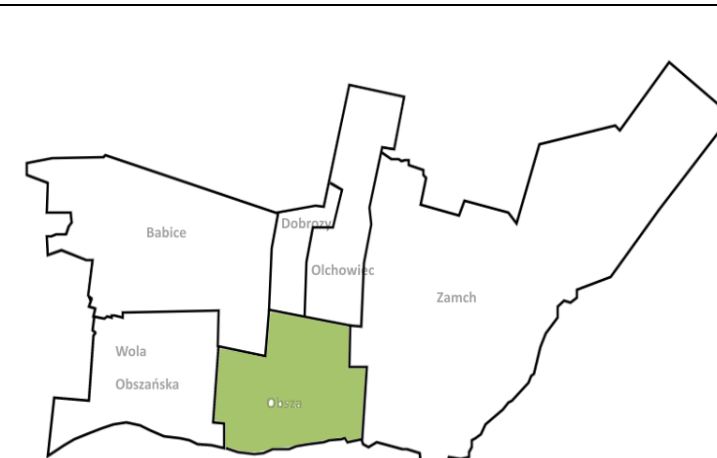
Strefa społeczna:

Tabela 3 Udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru/sołectwa w roku 2021 [%]

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika	
Babice	21,22	
Dorbozy	17,42	
Obsza	18,77	
Olchowiec	21,09	
Wola Obszańska	12,59	
Zamch	18,07	
Średnia	18,20	

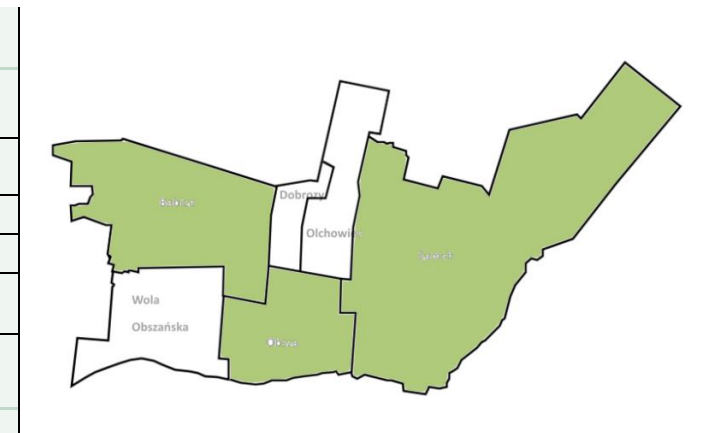
Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych Narodowy Spis Powszechny 2021

Tabela 4 Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru/sołectwa w 2021 r. [%]

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika	
Babice	20,70	
Dorbozy	20,79	
Obsza	23,97	
Olchowiec	19,91	
Wola Obszańska	20,68	
Zamch	20,05	
Średnia	21,01	

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych Narodowy Spis Powszechny 2021

Tabela 5 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika	
Babice	8,13	
Dorbozy	5,62	
Obsza	8,52	
Olchowiec	4,74	
Wola Obszańska	3,57	
Zamch	10,63	
Średnia	6,87	

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Ośrodka Pomocy Społecznej w Obszy

Tabela 6 Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika	
Babice	1,58	
Dorbozy	1,12	
Obsza	2,80	
Olchowiec	1,18	
Wola Obszańska	1,69	
Zamch	1,90	
Średnia	1,71	

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Biłgoraju

Tabela 7 Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika	
Babice	0,84	
Dorbozy	1,12	
Obsza	0,53	
Olchowiec	0,71	
Wola Obszańska	0,94	
Zamch	0,68	
Średnia	0,80	

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Biłgoraju

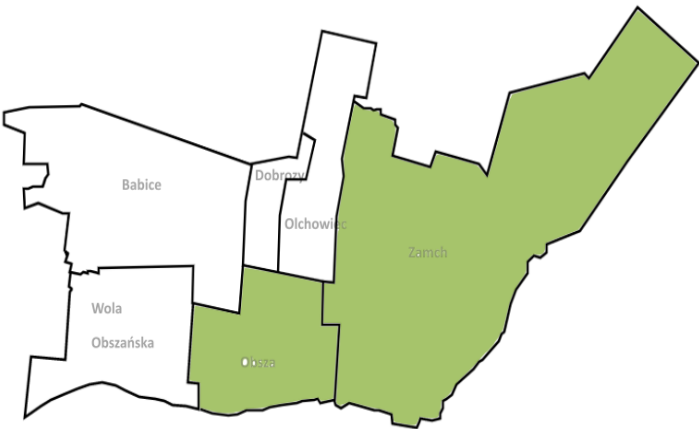
Tabela 8 Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika	
Babice	1,69	
Dorbozy	0,00	
Obsza	2,13	
Olchowiec	0,47	
Wola Obszańska	1,69	
Zamch	1,14	
Średnia	1,19	

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Biłgoraju

Tabela 9 „Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców

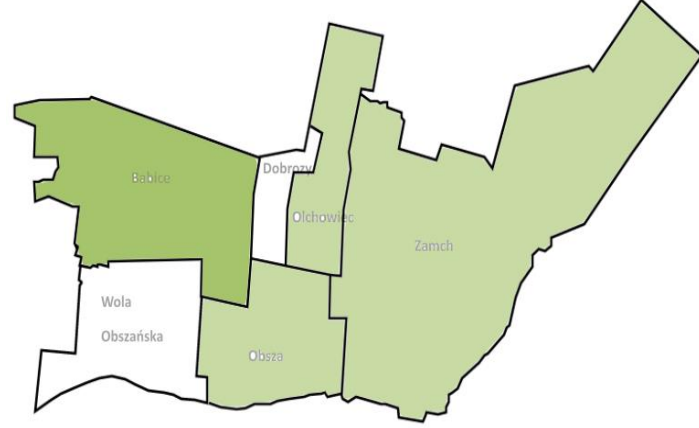
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Babice	0,21
Dorbozy	0,00
Obsza	1,07
Olchowiec	0,24
Wola Obszańska	0,00
Zamch	1,67
Średnia	0,53

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Biłgoraju

Tabela 10 Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców w roku 2021

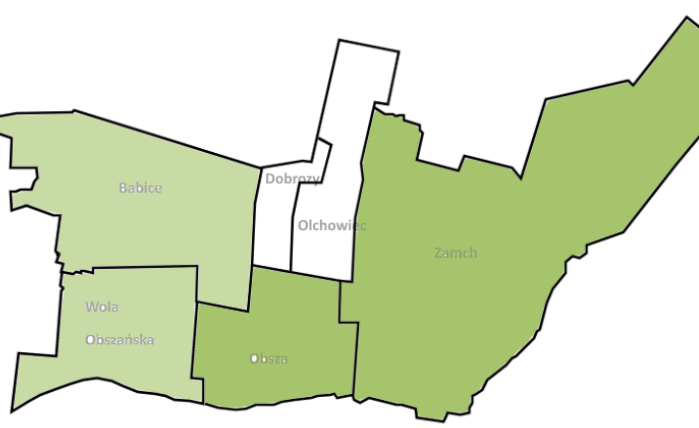
Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Babice	0,21
Dorbozy	0,56
Obsza	0,27
Olchowiec	0,24
Wola Obszańska	0,38
Zamch	0,23
Średnia	0,31

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych BDL/GUS

Tabela 11 Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2023 r.

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika
Babice	72,78
Dorbozy	109,11
Obsza	66,87
Olchowiec	78,81
Wola Obszańska	71,28
Zamch	67,12
Średnia	77,66

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Obsza

Tabela 12 Wartości wskaźników dla sfery społecznej

Nazwa obszaru	Udział liczby ludności wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców	Niebieskie karty” w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2023
Babice	21,22	20,70	8,13	1,58	0,84	1,69	0,21	0,21	72,78
Dorbozy	17,42	20,79	5,62	1,12	1,12	0,00	0,00	0,56	109,11
Obsza	18,77	23,97	8,52	2,80	0,53	2,13	1,07	0,27	66,87
Olchowiec	21,09	19,91	4,74	1,18	0,71	0,47	0,24	0,24	78,81
Wola Obszańska	12,59	20,68	3,57	1,69	0,94	1,69	0,00	0,38	71,28
Zamch	18,07	20,05	10,63	1,90	0,68	1,14	1,67	0,23	67,12
Średnia arytmetyczna	18,20	21,01	6,87	1,71	0,80	1,19	0,53	0,31	77,66
Odchylenie standardowe	1,66	0,73	2,27	1,05	0,52	1,67	2,10	0,53	4,06

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 13 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery społecznej

Nazwa obszaru	Udział liczby ludności wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców	Niebieskie karty” w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców*	Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2023
Babice	1,83	-0,43	0,56	-0,13	0,07	0,30	-0,15	-0,20	-1,20
Dorbozy	-0,47	-0,31	-0,55	-0,57	0,61	-0,71	-0,25	0,46	7,74
Obsza	0,35	4,06	0,73	1,04	-0,52	0,56	0,26	-0,08	-2,66
Olchowiec	1,75	-1,52	-0,94	-0,51	-0,18	-0,43	-0,14	-0,14	0,28
Wola Obszańska	-3,38	-0,46	-1,45	-0,02	0,26	0,30	-0,25	0,12	-1,57
Zamch	-0,07	-1,33	1,66	0,18	-0,24	-0,03	0,54	-0,16	-2,59

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 14 Wartości wskaźników dla sfery społecznej po określeniu stymulanty i destymulanty

Nazwa obszaru	Udział liczby ludności wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności*	Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba przestępstw na 100 mieszkańców	Niebieskie karty" w przeliczeniu na 100 mieszkańców	Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców	Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2023*
Babice	-1,83	-0,43	0,56	-0,13	0,07	0,30	-0,15	0,20	1,20
Dorbozy	0,47	-0,31	-0,55	-0,57	0,61	-0,71	-0,25	-0,46	-7,74
Obsza	-0,35	4,06	0,73	1,04	-0,52	0,56	0,26	0,08	2,66
Olchowiec	-1,75	-1,52	-0,94	-0,51	-0,18	-0,43	-0,14	0,14	-0,28
Wola Obszańska	3,38	-0,46	-1,45	-0,02	0,26	0,30	-0,25	-0,12	1,57
Zamch	0,07	-1,33	1,66	0,18	-0,24	-0,03	0,54	0,16	2,59

Źródło: Opracowanie własne.

*stymulanta

Tabela 15 Wartości wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej

Nazwa obszaru	Demografia		Pomoc społeczna	Bezrobocie		Przestępczość	Patologie	Aktywność społeczna		Wskaźnik syntetyczny
Babice	-1,83	-0,43	0,56	-0,13	0,07	0,30	-0,15	0,20	1,20	-0,02
Dorbozy	0,47	-0,31	-0,55	-0,57	0,61	-0,71	-0,25	-0,46	-7,74	-1,06
Obsza	-0,35	4,06	0,73	1,04	-0,52	0,56	0,26	0,08	2,66	0,95
Olchowiec	-1,75	-1,52	-0,94	-0,51	-0,18	-0,43	-0,14	0,14	-0,28	-0,62
Wola Obszańska	3,38	-0,46	-1,45	-0,02	0,26	0,30	-0,25	-0,12	1,57	0,36
Zamch	0,07	-1,33	1,66	0,18	-0,24	-0,03	0,54	0,16	2,59	0,40

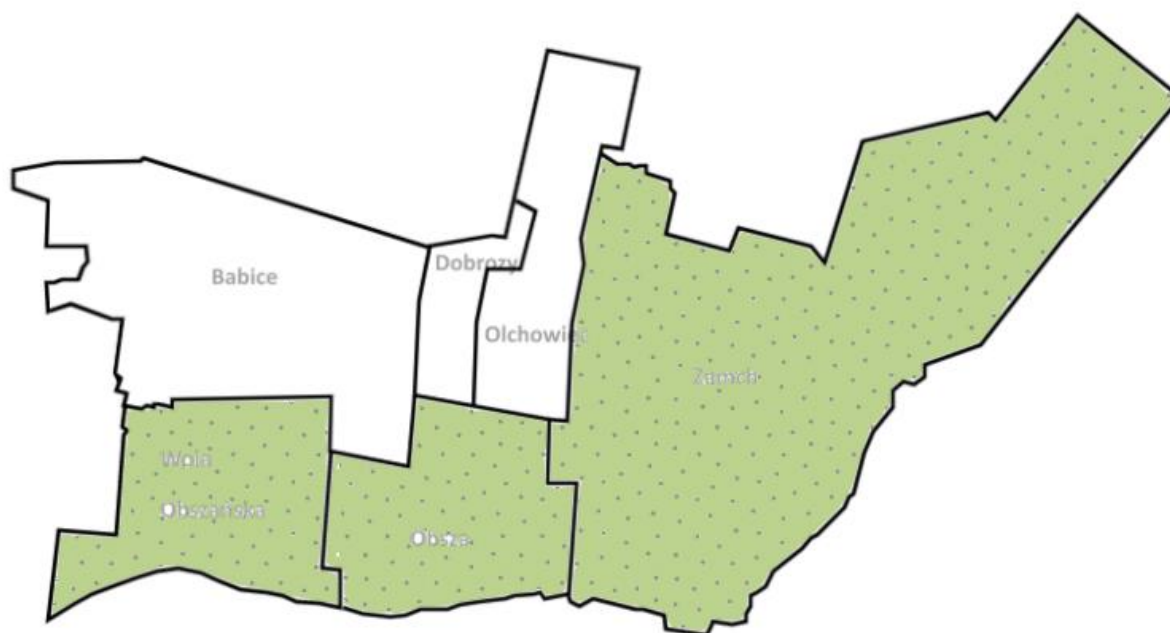
Źródło: Opracowanie własne.

Dodatnia wartość wskaźnika syntetycznego świadczy o występowaniu kryzysu w sferze społecznej w danym obszarze/sołectwie.

Rewitalizacja ma służyć przede wszystkim poprawie jakości życia mieszkańców, co oznacza, że właśnie kwestie społeczne są podstawowymi przesłankami służącymi wyznaczeniu obszarów zdegradowanych i rewitalizacji, a dopiero potem – aspekt gospodarczy, środowiskowy, funkcjonalno-przestrzenny i techniczny.

Delimitacja negatywnych zjawisk społecznych występujących w Gminie Obsza przeprowadzona na podstawie analizy natężenia wybranych zjawisk społecznych, jak również analizy wartości bezwzględnych tych zjawisk (skala zjawisk), wykazała, że obszarem koncentracji problemów społecznych w gminie jest obszar zlokalizowany w miejscowościach: **Obsza, Wola Obszańska, Zamch.**

Mapa 2 Wyniki standaryzacji w odniesieniu do problemów społecznych – Gmina Obsza

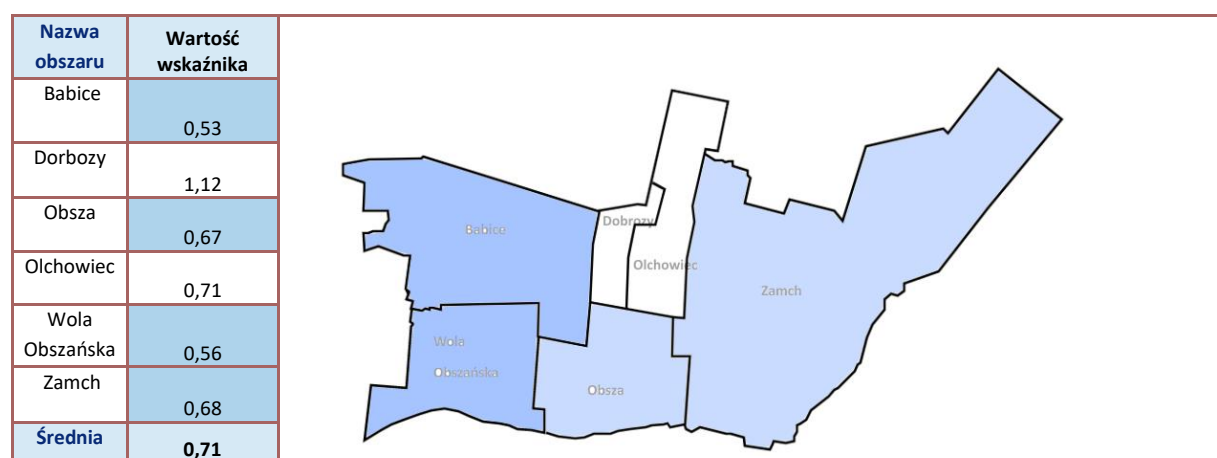
Źródło: Opracowanie własne na podstawie: <https://mapy.geoportal.gov.pl/>

Jak wcześniej wspomniano, dla poprawnego wyznaczenia obszarów zdegradowanych i rewitalizacji należało dodatkowo w sołectwach gminy, zdiagnozować występowanie, co najmniej jednego z negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno- funkcjonalnych lub technicznych.

Sfera gospodarcza:

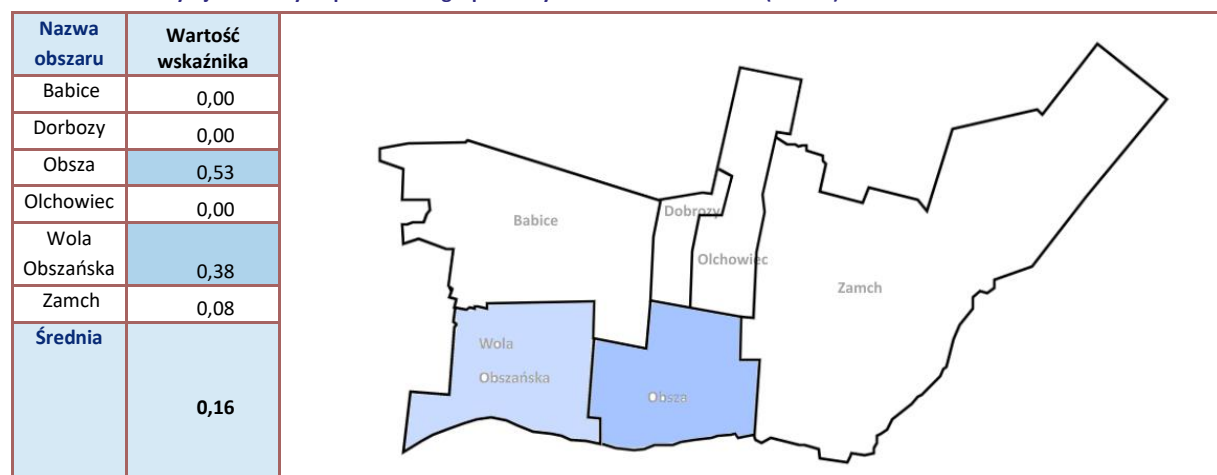
Wskaźnikiem jakości kapitału ludzkiego na danym terenie jest poziom przedsiębiorczości mieszkańców. Mieszkańcy przedsiębiorczy nie boją się brania życia we własne ręce, zakładania własnej działalności gospodarczej i pracy na własny rachunek. Im mniej przedsiębiorstw, tym mniej miejsc pracy dla lokalnej ludności, dlatego tak istotne jest stworzenie korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości.

Tabela 16 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)

Źródło: UG Obsza, rejestr CEIDG.

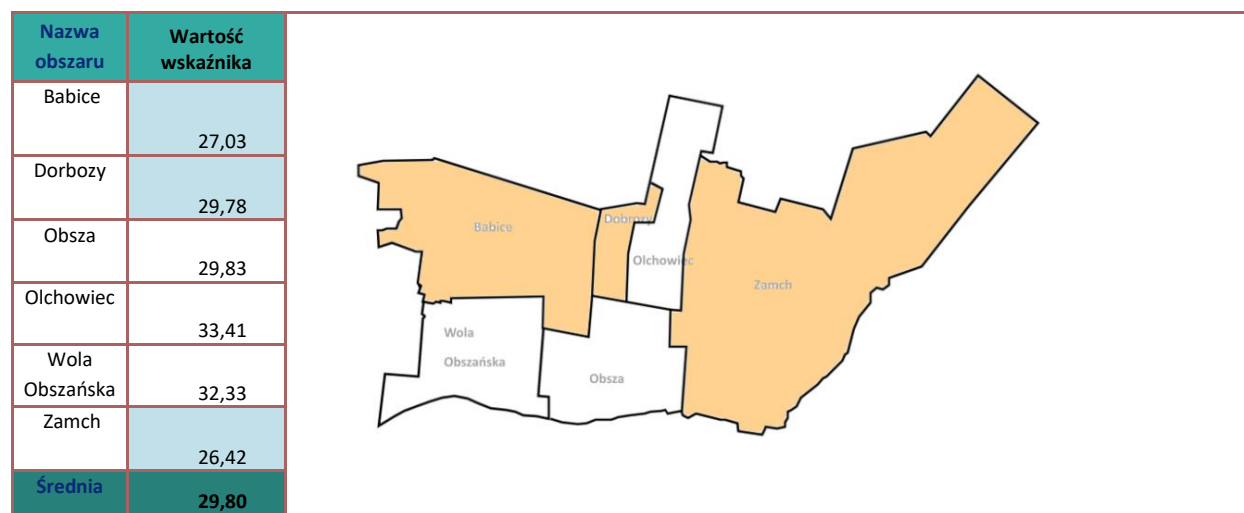
Tabela 17 Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)

Źródło: UG Obsza, rejestr CEIDG.

Sfera środowiskowa:

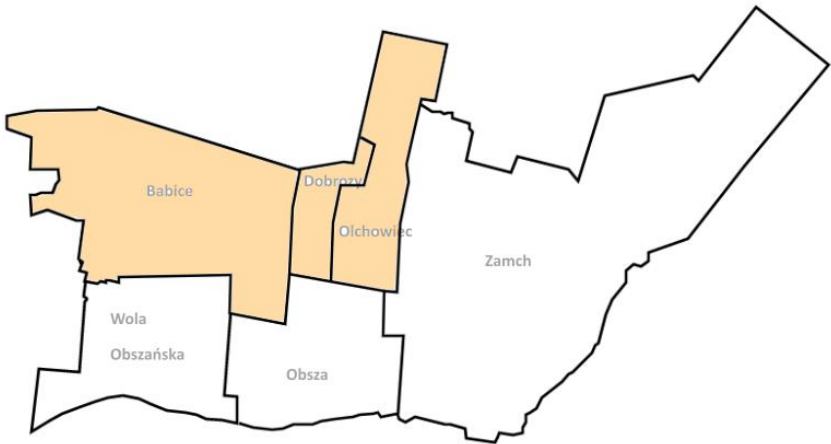
Tabela 18 Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne.

Sfera funkcjonalno- przestrzenna:

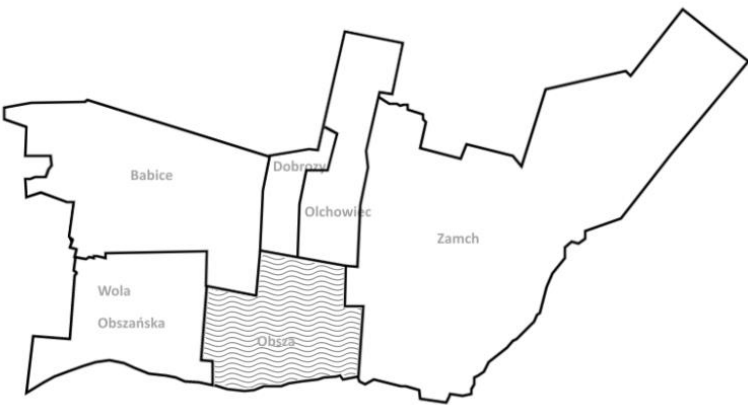
Tabela 19 Dostępność do usług kultury i usług społecznych (instytucje kultury, banki, apteki, przychodnie, świetlice wiejskie, obiekty sportowe)

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika	
Babice	1	
Dorbozy	1	
Obsza	3	
Olchowiec	1	
Wola Obszańska	2	
Zamch	2	
Średnia	1,66	

Źródło: UG Obsza (3- zadowolająca, 2- dostateczna, 1- niska, 0- niedostateczna)

Sfera techniczna:

Tabela 20 Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru

Nazwa obszaru	Wartość wskaźnika	
Babice	1,30	
Dorbozy	2,91	
Obsza	9,40	
Olchowiec	1,10	
Wola Obszańska	2,31	
Zamch	1,54	
Średnia	3,09	

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 21 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców	Dostępność do usług kultury i usług społecznych	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru
Babice	0,53	0,00	27,03	1	1,30
Dorbozy	1,12	0,00	29,78	1	2,91
Obsza	0,67	0,53	29,83	3	9,40
Olchowiec	0,71	0,00	33,41	1	1,10
Wola Obszańska	0,56	0,38	32,33	2	2,31
Zamch	0,68	0,08	26,42	2	1,54
Średnia arytmetyczna	0,71	0,17	29,80	1,67	3,09
Odchylenie standardowe	0,56	1,28	1,14	1,41	1,02

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 22 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców	Dostępność do usług kultury i usług społecznych	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru
Babice	-0,32	-0,13	-2,44	-0,47	-0,45
Dorbozy	0,73	-0,13	-0,02	-0,47	-0,05
Obsza	-0,07	0,29	0,03	0,94	1,57
Olchowiec	0,00	-0,13	3,17	-0,47	-0,50
Wola Obszańska	-0,27	0,17	2,22	0,24	-0,19
Zamch	-0,06	-0,07	-2,97	0,24	-0,39

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 23 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej po określeniu stymulanty i destymulanty

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)*	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców*	Dostępność do usług kultury i usług społecznych*	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru
Babice	0,32	-0,13	2,44	0,47	-0,45
Dorbozy	-0,73	-0,13	0,02	0,47	-0,05
Obsza	0,07	0,29	-0,03	-0,94	1,57
Olchowiec	0,00	-0,13	-3,17	0,47	-0,50
Wola Obszańska	0,27	0,17	-2,22	-0,24	-0,19
Zamch	0,06	-0,07	2,97	-0,24	-0,39

Źródło: Opracowanie własne.

*stymulanta

Tabela 24 Wartości wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej

Nazwa obszaru	Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)*	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.)	Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 100 mieszkańców*	Dostępność do usług kultury i usług społecznych *	Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru	Liczba wskaźników kryzysowych
Babice	0,32	-0,13	2,44	0,47	-0,45	3
Dorbozy	-0,73	-0,13	0,02	0,47	-0,05	2
Obsza	0,07	0,29	-0,03	-0,94	1,57	3
Olchowiec	0,00	-0,13	-3,17	0,47	-0,50	2
Wola Obszańska	0,27	0,17	-2,22	-0,24	-0,19	2
Zamch	0,06	-0,07	2,97	-0,24	-0,39	2

Źródło: Opracowanie własne.

2.3. Podsumowanie diagnozy

Analiza wskaźnikowa pozwoliła zidentyfikować obszary Gminy Obsza, na których występuje koncentracja negatywnych zjawisk, co powoduje stan kryzysowy. Wskazanie obszarów było możliwe dzięki ocenie nasilenia koncentracji negatywnych zjawisk w oparciu o ocenę sumaryczną liczby wskaźników w poszczególnych sferach (społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej), których wartości wypadają gorzej w porównaniu do średniej wartości dla obszaru gminy. Jak wynika z powyższej tabeli obszary kryzysowe można zdiagnozować w zasadzie w każdej miejscowości Gminy Obsza.

Tabela 25 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową

Nazwa obszaru	Dodatnia wartość wskaźnika syntetycznego w sferze społecznej	Obecność wskaźników kryzysowych w sferze gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej	Obecność terenów zdegradowanych	Udział Powierzchni [%]	Udział Ludności [%]
Babice	-	TAK	TAK	20,39	22,84
Dorbozy	-	TAK	TAK	3,03	4,29
Obsza	TAK	TAK	TAK	11,27	18,11
Olchowiec	-	TAK	TAK	8,06	10,18
Wola Obszańska	TAK	TAK	TAK	11,49	12,83
Zamch	TAK	TAK	TAK	45,76	31,76

Źródło: Opracowanie własne.

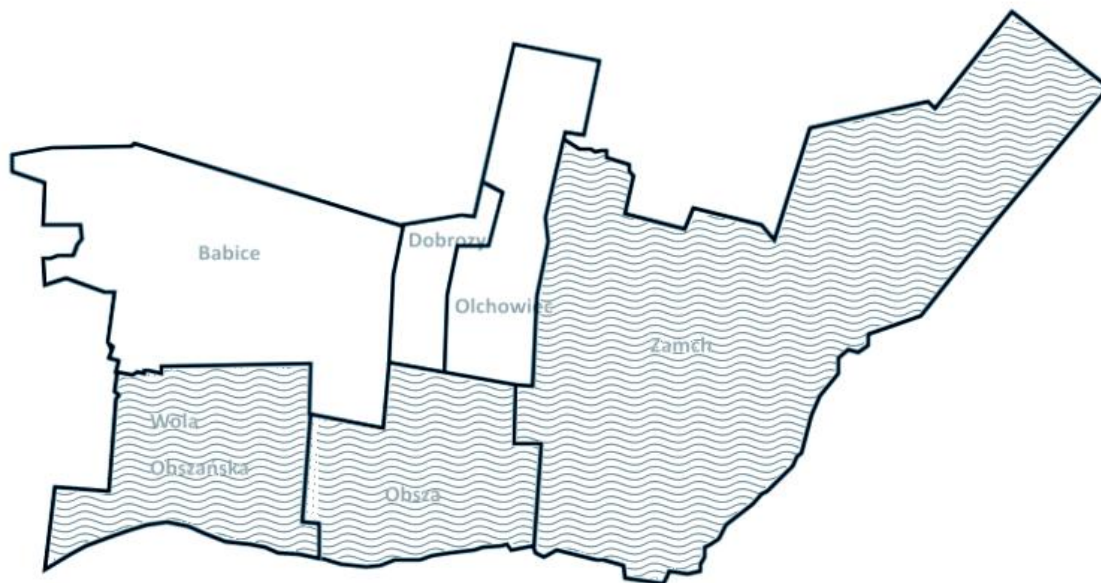
Powierzchnia wyznaczonych obszarów zdegradowanych stanowi 68,52 % powierzchni gminy i są one zamieszkiwane przez 62,70% mieszkańców gminy.

Cechuje je nagromadzenie negatywnych zjawisk kryzysowych, którym należy przeciwdziałać poprzez integrację działań w sferze społecznej i sferach współwystępujących (tj. gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej).

Rewitalizacja dla swojej skuteczności na wyznaczonym obszarze na terenie gminy wymaga wieloletnich, wieloaspektowych i kompleksowych działań, a jej osiągnięcie będzie możliwe poprzez aktywność w ramach wyznaczonych celów we wszystkich 5 sferach:

- ✓ społecznej – likwidacja oraz ograniczenie zjawisk patologicznych, ograniczenie ubóstwa i poprawa dostępności do usług publicznych,
- ✓ gospodarczej – rozwój przedsiębiorczości na terenie obszaru rewitalizacji, ograniczenie zjawiska bezrobocia,
- ✓ środowiskowej – promocja postaw proekologicznych, rozwój odnawialnych źródeł energii,
- ✓ przestrzenno-funkcjonalnej – uporządkowanie przestrzeni publicznej, ochrona terenów o wysokich walorach przyrodniczych i kulturowych,
- ✓ technicznej - poprawa i rozwój infrastruktury technicznej, modernizacja zabudowy.

Mapa 3 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową

Źródło: Opracowanie własne.

2.4. Wyznaczenie Obszaru Rewitalizacji

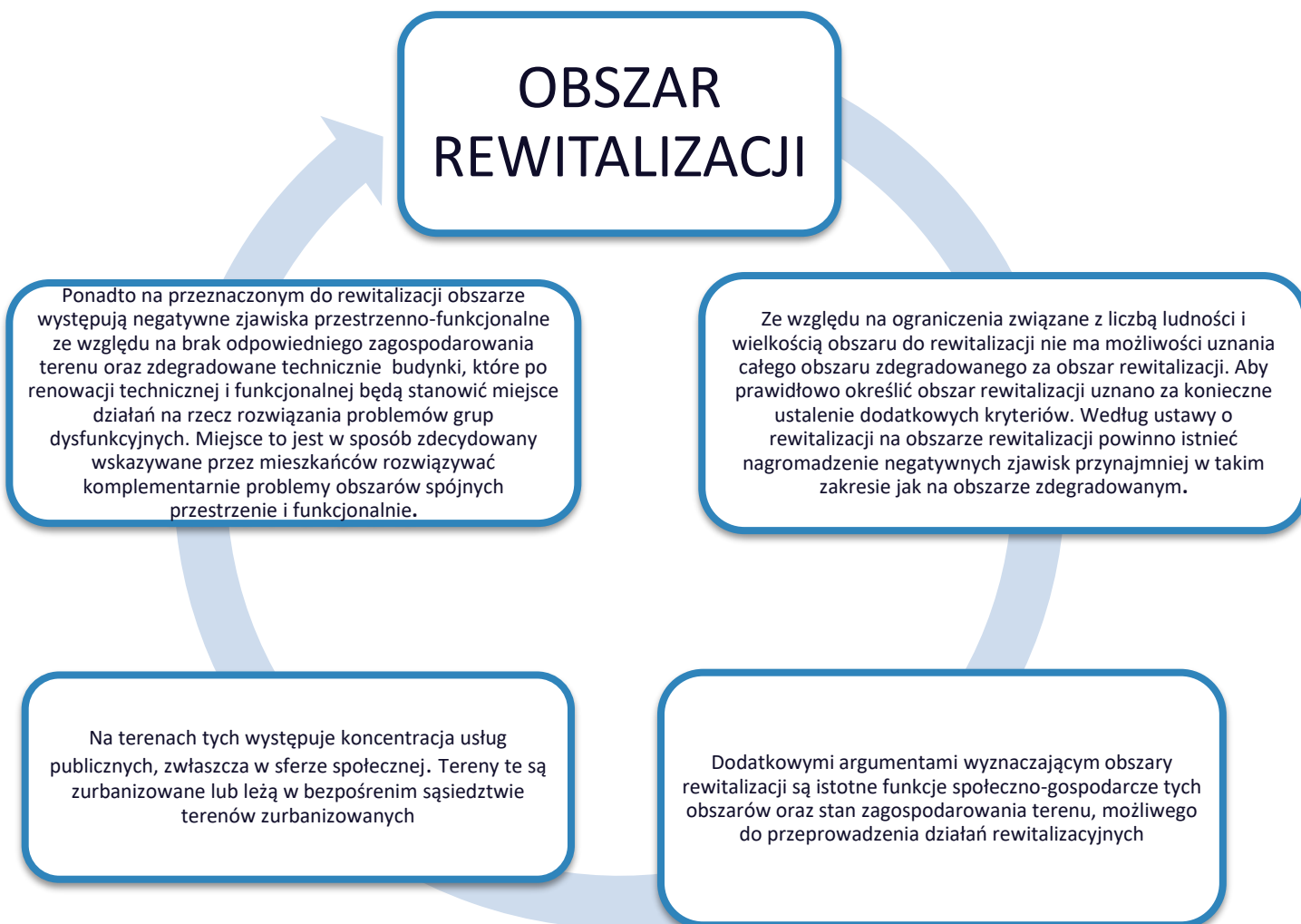
Konieczne było zatem przystąpienie do kolejnego etapu delimitacji, by móc wskazać na podstawie analizy natężenia wybranych zjawisk społecznych, jak również analizy wartości bezwzględnych tych zjawisk (skala zjawisk) na obszarach zdegradowanych, obszaru rewitalizacji, który będzie się zawierał na terenie nie większym niż 20% udziału powierzchni ogółem gminy i zamieszkałym nie więcej niż 30% ogółu ludności Gminy Obsza.

W celu jednoznacznego wyznaczenia Obszaru Rewitalizacji (OR) na terenie Gminy Obsza oraz wskazania na jakim obszarze Gminy Obsza(OZ) występuje największe natężenie negatywnych zjawisk, poszczególnym zjawiskom problemowym (negatywnym) przypisano odpowiadające im wskaźniki.

Punktem odniesienia terytorialnego było wyodrębnienie w ramach miejscowości zdegradowanych Obszaru Rewitalizacji (OR) w oparciu o czynniki kryzysowe:

1. stan przestrzeni publicznej oraz infrastruktury technicznej, która po przeprowadzeniu działań inwestycyjnych może być wykorzystana w celu znaczącej poprawy stanu przestrzeni publicznej szczególnie w obszarze grup dysfunkcyjnych,
2. koncentracja negatywnych zjawisk społecznych na obszarze przeznaczonym do rewitalizacji w związku z gęstością zaludnienia obszaru, co generuje i wzmacnia z natury negatywne postawy zachowania, szczególnie ze strony osób wykluczonych oraz pochodzących ze środowisk patologicznych.

Procedura wyznaczania OR opierała się na następujących założeniach

W skład obszaru rewitalizacji obszaru wchodzi trzy obszary, nieposiadające ze sobą wspólnych granic:

1. Obszar I: Obsza, powierzchnia - 33,67 ha, ludność – 188 osób
2. Obszar II: Wola Obszańska, powierzchnia - 6,60 ha, ludność – 89 osób
3. Obszar III Zamch powierzchnia - 23,62 ha, ludność – 165 osób

Tabela 26 Delimitacja Obszaru Rewitalizacji Gminy Obsza

Obszar Rewitalizacji			
Numer Obszaru	I	II	III
Nazwa obszaru	Obsza	Wola Obszańska	Zamch
Powierzchnia obszaru (ha)	33,57	6,60	23,62
Odsetek powierzchni obszaru w ogólnej powierzchni gminy (%)	0,003	0,06	0,21
Liczba ludności obszaru (2021 r.)	188	89	165
Odsetek ludności obszaru w ludności ogółem gminy (%)	4,53	2,15	3,98

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 27 Zakres obszaru rewitalizacji

Obszar	Numer działki
<i>Obszar I Obsza</i>	Obr. Obsza: 472/1,480,481/1,481/2,482,483,484,485,486,487,489,490,491,492,493,494,495,496,497,498/1,498/2,499,500,501,502,503,504/1,504/2,505,506,507,508,509,510,511,512,513,514,515/1,515/2,516,517,518,519,520,521,530,531/1,531/2,532,533/1,533/2,534,535,536,537,538,539,540,541,542,543,544,545,546,547,548,549/1,549/2,550/2,550/3,551/2,551/3,552,553/1,553/2,553/3,553/4,553/5,554,555/1,555/3,555/6,555/7,555/8,555/10,555/11,555/12,556,557,558,559,560,561,562,563,564,565,566,567,569,570,571
<i>Obszar II Wola Obszańska</i>	Obr. Wola Obszańska: 318,319,320,321,322,323,324,325,326,327,328,329,333,451/2,453,454,455,456,457,458,459,460,461,462,463,464,465,466,467/1,467/2,468,519,584,585,586,587,588,589,590,591,592,593,594,595,596,597,598/1,598/2,599,600,601,649
<i>Obszar III Zamch</i>	Obr. Zamch: 1,2,3,4,5,6,7,8,9/1,9/2,10,11,12,13,14,15,27,34,35,36,37,38,39,40,41,42,43,44,45,46,47,48,49,50,51,52/1,52/2,53/1,53/2,54,55,56,57,58,59,60,61,62,63,64,65,66,383,384,385,386,387,388,389,390,391,392,393,394/1,394/2,395,396,397,398,399,400,401,402,403,404,405,406,407,408,409,1565,1566,1567,1568,1569,1570,1571,1572,1573,1574,1575,1576,2272,2273,2274,2275,2276,2277,2278,2279,2280,2281,2282,2283,2284,2296,2891,2919/1,2919/2,2920,2923,2924,2925/2,2925/3,2925/4,2987,2988,3001

Źródło: Opracowanie własne. Sporządzono na podstawie danych z Urzędu Gminy Obsza

W myśl ustawy o rewitalizacji (art. 10 ust. 1), obszar obejmujący całość, bądź część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako Obszar Rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji ustala się, wybierając z obszarów zdegradowanych te sołectwa/obszary, w których występuje najgorsza sytuacja społeczna, na którą nawarstwia się największa liczba innych zdiagnozowanych problemów, przy czym, z uwagi na wymóg łączna powierzchnia wybranych sołectw nie może przekroczyć 20% powierzchni gminy, a ich ludność nie może stanowić więcej niż 30% liczby jej mieszkańców.

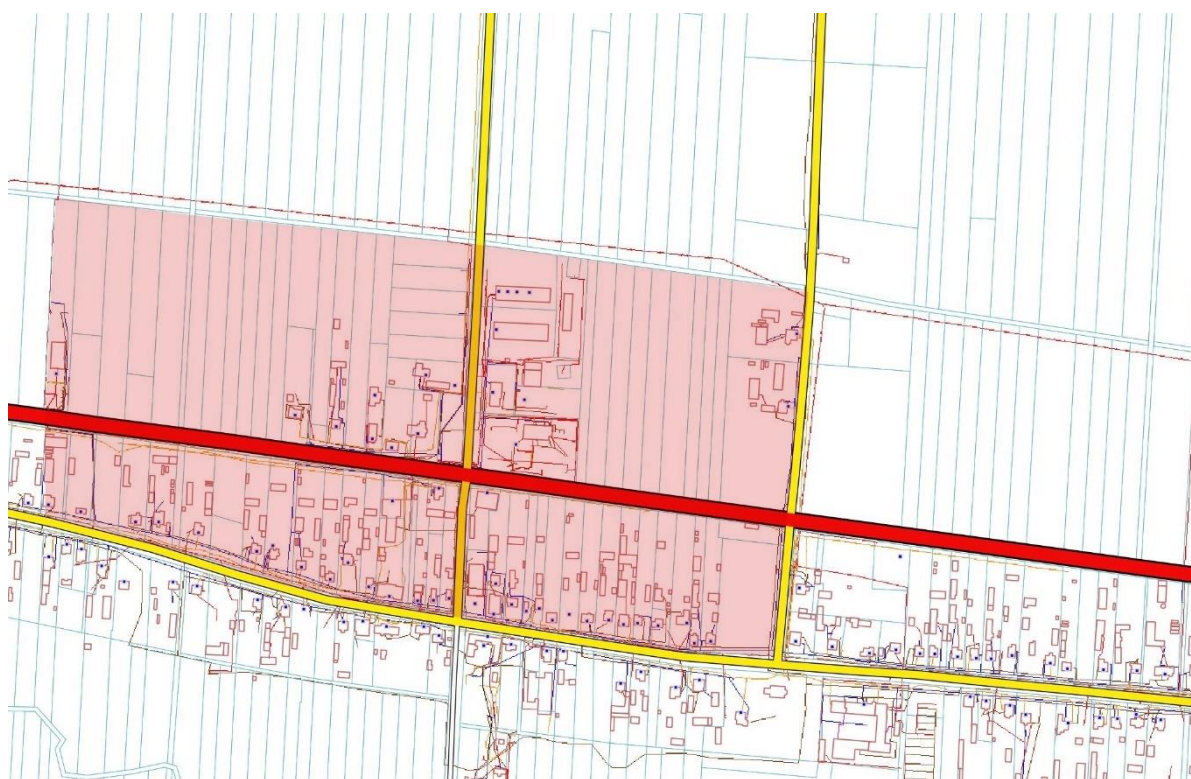
Wyznaczony obszar rewitalizacji w Gminie Obsza spełnia kryteria ponieważ stanowi 0,27% powierzchni gminy (63,79 ha) i jest zamieszkanym przez 10,66 % jej mieszkańców (442 osoby).

Tym samym obszar rewitalizacji mieści się w limitach określonych w Ustawie (< 20% powierzchni gminy i < 30% liczby jej mieszkańców).

3. Pogłębiona diagnoza obszaru rewitalizacji

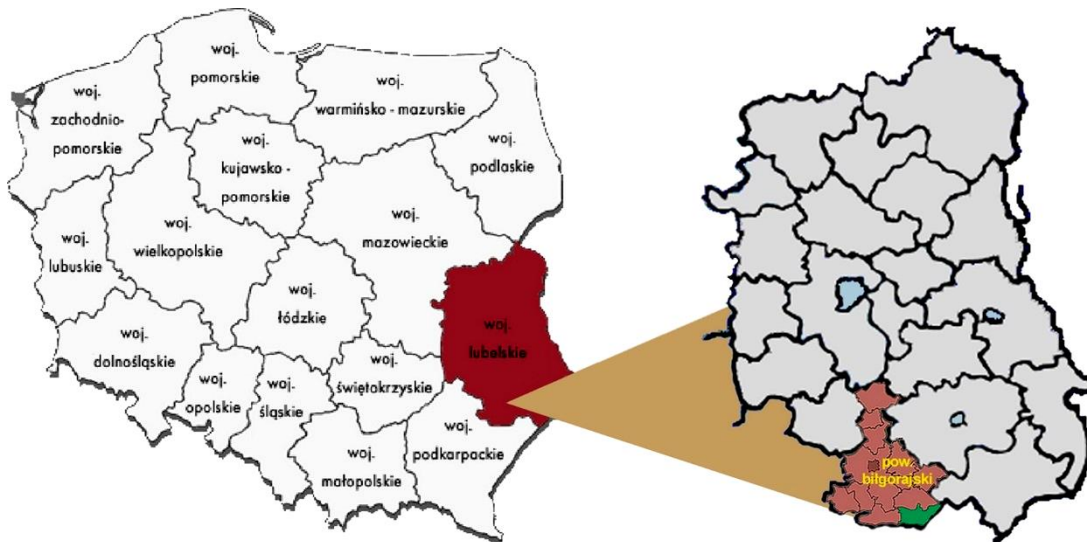
3.1 Obszary Rewitalizacji – opis

Obszar I Obsza:

Miejscowość Obsza (pierwotnie Psza lub Psze) – to wieś w Polsce, położona w województwie lubelskim, w powiecie biłgorajskim, w gminie Obsza, na Płaskowyżu Tarnogrodzkim. W latach 1975-1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa zamojskiego. Miejscowość liczy około 824 mieszkańców i jest siedzibą wiejskiej gminy Obsza - najdalej na południe wysuniętej gminy woj. lubelskiego. Równolegle do wsi przebiega droga wojewódzka 863 w relacji Tarnogród-Cieszanów.

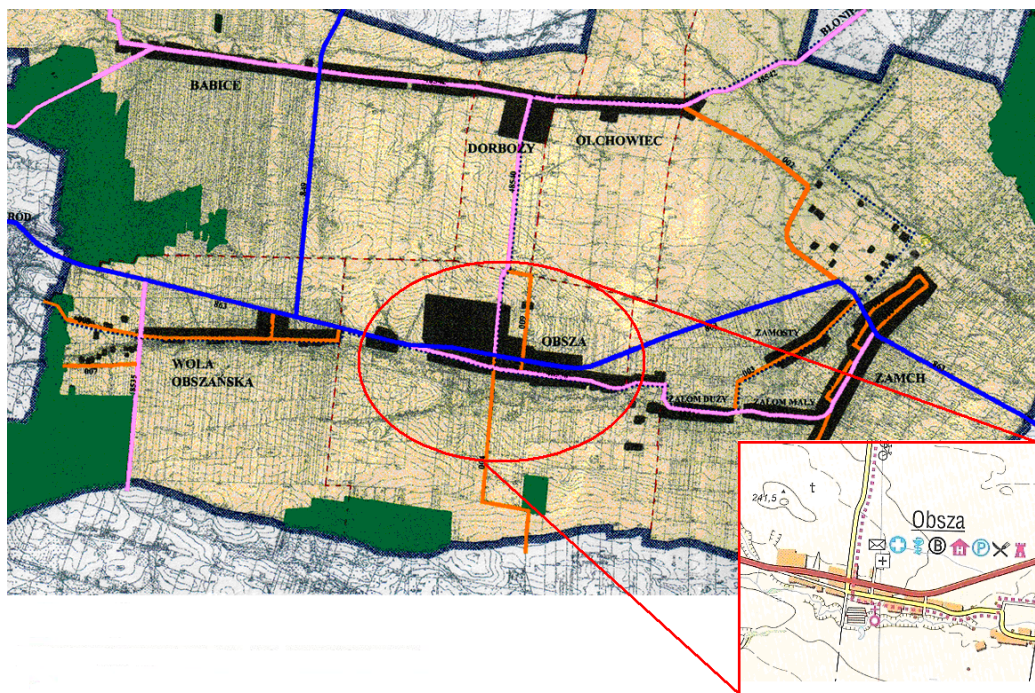
Rysunek 1 Położenie miejscowości Obsza

Miejscowość jest położona na północno wschodnim skraju Płaskowyżu Tarnogrodzkiego niespełna dziesięć kilometrów od południowej granicy Roztocza. Na południe od wioski zaczynają się Lasy Sieniawskie a na Północny Wschód rozciąga się wielki kompleks leśny Puszczy Solskiej chroniony parkiem krajobrazowym.

Obsza leży przy drodze wojewódzkiej Tarnogród – Cieszanów, która jest zarazem drogą łączącą przejście graniczne w Hrebennem z południową i centralną Polską.

Rysunek 2 Obszar miejscowości Obsza

Obszar rewitalizacji posiada typową infrastrukturę wsi gminnych. Funkcjonuje tu szkoła podstawowa, jednostka OSP. Wszystkie gospodarstwa domowe posiadają wodociąg.

Na obszarze rewitalizacji mieści się Urząd Gminy, Urząd Pocztowy, Niepubliczny ZOZ, apteka, Bank

Spółdzielczy, Komisariat Policji, GS„SCh” i Spółdzielnia Usług Rolniczych. Istnieje drobna sieć handlowa i usługowa, działają dwie piekarnie. W Obszy funkcjonują dwie placówki gastronomiczne: Zagroda „Roztocze” z elementami zabudowy o charakterze skansenowym, z usługami jazdy konnej i zapleczem hotelowym oraz nowopowstający klub muzyczny o charakterze młodzieżowym.

Demografia:

Wieś Obsza ma 771 mieszkańców, z czego 47,5% stanowią kobiety, a 52,5% mężczyźni.

Wydzielony Obszar Rewitalizacji zajmuje powierzchnię 33,67 ha i jest zamieszkiwany przez 188 osób.

W latach 1998-2021 liczba mieszkańców OR zmalała o 0,1%. Współczynnik feminizacji wynosi 90 i jest znacznie mniejszy od współczynnika feminizacji dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejszy od współczynnika dla całej Polski. 58,4% mieszkańców wsi Obsza jest w wieku produkcyjnym, 18,3% w wieku przedprodukcyjnym, a 23,3% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada we wsi Obsza 71,3 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc nieznacznie większy od wskaźnika dla województwa lubelskiego oraz nieznacznie większy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.

Zasoby mieszkaniowe:

W 2022 roku na obszarze rewitalizacji oddano do użytku 2 mieszkania. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 2,59 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2022 roku to 151,00 m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa lubelskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce.

Przedsiębiorczość:

W roku 2022 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 61 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 43 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

W 2022 roku zarejestrowano 2 nowe podmioty, a 1 podmiot został wyrejestrowany. Na przestrzeni lat 2009-2022 najwięcej (6) podmiotów zarejestrowano w roku 2020, a najmniej (1) w roku 2016.

W tym samym okresie najwięcej (5) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2019 roku, najmniej (0) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2018 roku.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną we wsi Obsza najwięcej (3) jest stanowiących spółki cywilne.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (56) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 11,5% (7) podmiotów jako rodzaj działalności deklarowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklarowało 26,2% (16) podmiotów, a 62,3% (38) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą we wsi Obsza najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (30.2%) oraz Budownictwo (25.6%).

Edukacja:

We wsi Obsza placówkę ma 1 szkoła podstawowa, w której w 9 oddziałach uczy się 132 uczniów

(64 kobiety oraz 68 mężczyzn).

Zabytki:

Według danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa (NID) z dnia 15.12.2017 na obszarze wsi znajdują się 3 zabytkowe obiekty wpisane do rejestru zabytków.

Obszar Rewitalizacji I, obejmujący Obszar miejscowości Obsza, ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego ze względu na pełnioną funkcję, ponieważ skupione są tutaj najważniejsze instytucje pełniące funkcje reprezentacyjne i centrotwórcze gminy. **Na terenach tych występuje koncentracja usług publicznych, zwłaszcza w sferze społecznej.**

W zakresie zdiagnozowanego kryzysu **w sferze społecznej** zwraca się uwagę, iż zdelimitowany obszar charakteryzuje się wysokim udziałem liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (23,97) w ogólnej liczbie ludności obszaru gminy (21,01).

Duża liczba seniorów rodzi różne potrzeby w zakresie szeroko rozumianej dostępności związanej z zapotrzebowaniem na usługi związane z ochroną zdrowia, ale też bliskością usług i placówek handlowych. Oznacza również konieczność dostosowania budynków użyteczności publicznej dla osób ze specjalnymi potrzebami, jak i przestrzeni publicznej, by umożliwić łatwiejsze przemieszczanie się. W kontekście rosnącej liczby osób starszych wyzwaniem staje się zjawisko alienacji społecznej, samotności, co przekłada się na potrzeby aktywizacyjne. Skupienie się na kwestiach jakości życia osób starszych jest istotne nie tylko z perspektywy dzisiejszych potrzeb, ale i przyszłych, co wiąże się z faktem, że udział seniorów będzie w kolejnych latach rosł. Zauważalny wzrost zostanie z pewnością odnotowany w grupie starszych seniorów, tj. powyżej 75 roku życia, których samodzielność może ulegać gwałtownemu pogorszeniu.

Na obszarze rewitalizacji zamieszkuje duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej (8,52 na 100 mieszkańców, przy średniej gminnej 6,87), a także duża liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców (2,80, przy średniej gminnej 1,71).

Spośród problemów społecznych występujących na obszarze najpoważniejsze wiążą się z bezrobociem, ubóstwem wymagającym dużego wsparcia przez pomoc społeczną, bezradnością wychowawczą rodziców skutkującą słabym funkcjonowaniem dzieci i młodzieży w szkołach i trudnościami socjalizacyjnymi, a także problemy związane z przemocą, uzależnieniami itp. Przekładają się one na niski kapitał społeczny dużej części mieszkańców, brak aktywności społecznej i obywatelskiej. Zidentyfikowane w trakcie badania problemy świadczą o występowaniu na tym podobszarze kumulacji problemów społecznych, w której jedne deficyty generują inne, wzmacniając się w czasie. Spirala tych problemów sprawia, że osoby narażone najpierw na marginalizację, a następnie popadające w wykluczenie społeczne, bez wsparcia z zewnątrz nie potrafią ani odnaleźć się na rynku pracy, ani radzić sobie w codziennym funkcjonowaniu.

Obszar rewitalizacji odznacza się również podwyższonym poziomem przestępstw i wykroczeń. Liczba popełnionych naruszeń prawa na 100 mieszkańców wynosi 2,13 natomiast wartość tego samego wskaźnika dla całej gminy wynosi 1,19. Obserwowane na obszarze rewitalizacji negatywne zjawiska społeczne, takie jak przestępczość, przemoc i uzależnienia świadczą o rozpadzie więzi społecznych, dezintegracji społeczności lokalnej.

Niekorzystną sytuację pogłębiają niskie wskaźniki dotyczące aktywności i integracji społecznej. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się niską liczbą zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców (0,27) w porównaniu do średniej gminnej (0,31).

Problemem **sfer gospodarczej** jest duża rotacja prowadzonych działalności (wysoka liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych), co prowadzi do mniejszego przywiązania mieszkańców do lokalnie działających firm.

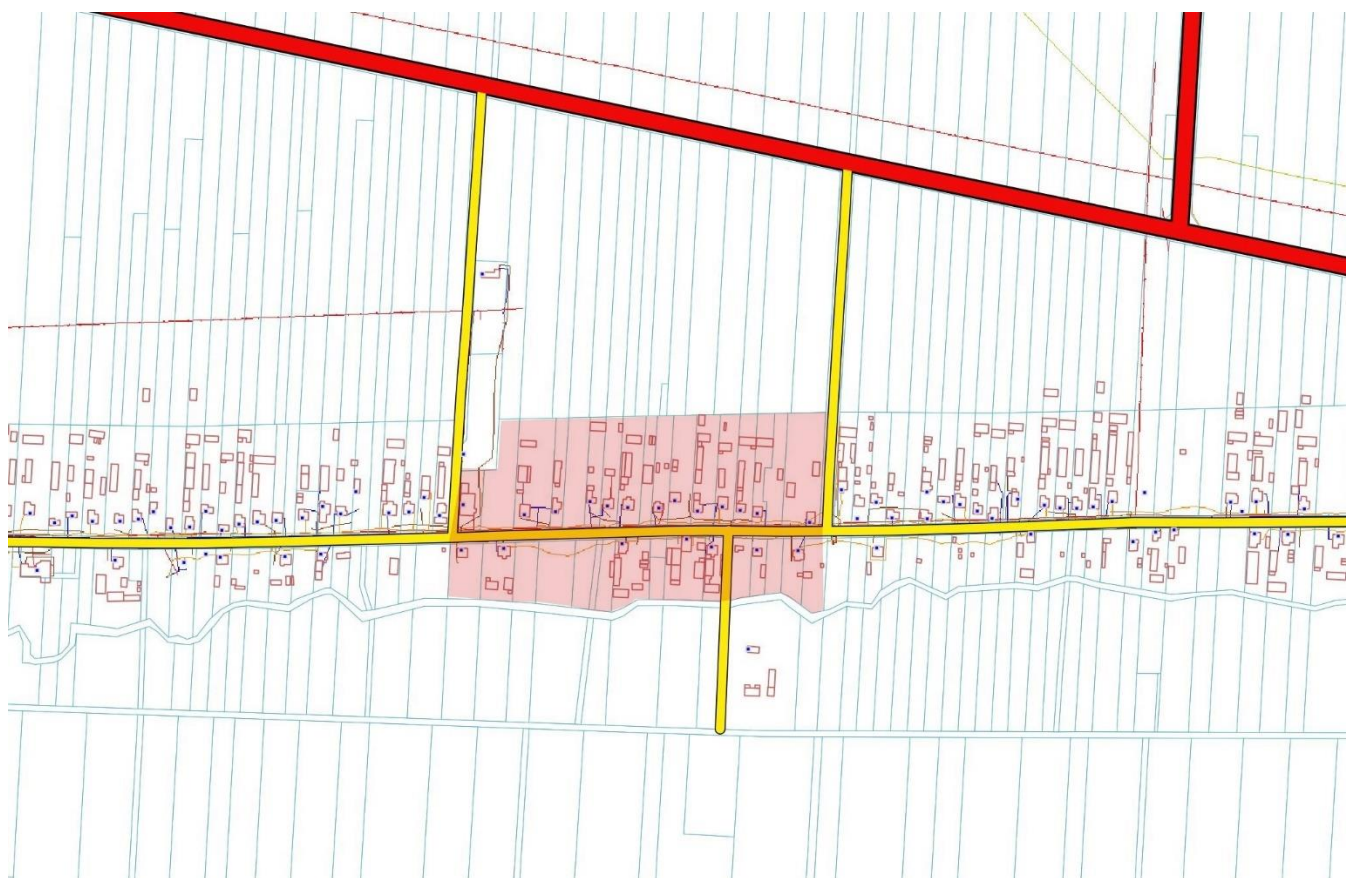
Problemy ekonomiczne mogą również dotyczyć osób w wieku poprodukcyjnym. Osoby wchodzące w wiek senioralny nie są tak chętnie zatrudniane i często również posiadają wykształcenie, które z perspektywy dzisiejszego rynku pracy jest niekonkurencyjne. Jednocześnie duży udział tych osób oznacza mniejszą pulę aktywnej siły roboczej.

Jeśli chodzi o **sferę techniczną** należy zwrócić uwagę na poprawę stanu technicznego istniejącej infrastruktury i zabezpieczenie tych obiektów przed degradacją techniczną oraz podjąć działania w celu dalszej poprawy dostępu mieszkańców do urządzeń sieciowych.

W **sferze środowiskowej** ważnym problemem zdiagnozowanym na obszarze jest zabudowa wymagająca poprawy w zakresie energochłonności. Jedynie z rzadka można tu znaleźć budynki, które można określić mianem niskoemisyjnych. Potrzebna jest więc kontynuacja i intensyfikacja działań mających na celu wymianę źródeł ogrzewania oraz termomodernizację i zmniejszanie emisyjności zabudowy, a także zwiększenie promowania odnawialnych źródeł energii.

W przypadku **sfer przestrzenno-funkcjonalnej** funkcjonalnej należy zauważyć, że na obszarze rewitalizacji, znacznym problemem obszaru są tereny zdegradowane – pogłębiona diagnoza wykazała, iż na obszarze występuje wysoki poziom degradacji przestrzeni publicznej, która wymaga odnowienia.

Obszar II Wola Obszańska :

Demografia:

Wieś Wola Obszańska ma 516 mieszkańców, z czego 48,4% stanowią kobiety, a 51,6% mężczyźni.

Wydzielony Obszar Rewitalizacji zajmuje powierzchnię 6,60 ha i jest zamieszkiwany przez 89 osób.

W latach 1998-2021 liczba mieszkańców zmalała o 14,9%. Współczynnik feminizacji we wsi wynosi 94 i jest znacznie mniejszy od współczynnika feminizacji dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejszy od współczynnika dla całej Polski. 65,7% mieszkańców wsi Wola Obszańska jest w wieku produkcyjnym, 13,0% w wieku przedprodukcyjnym, a 21,3% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada we wsi Wola Obszańska 52,2 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc znacznie mniejszy od wskaźnika dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.

Zasoby mieszkaniowe:

W 2022 roku na OR Wola Obszańska oddano do użytku 2 mieszkania. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 3,88 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. 100,0% mieszkań zostało przeznaczonych na cele indywidualne.

Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2022 roku to 116,50

m² i jest znacznie większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa lubelskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce.

Przedsiębiorczość:

W roku 2022 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 37 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 32 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

W 2022 roku zarejestrowano 0 nowych podmiotów, a 4 podmioty zostały wyrejestrowane.

Na przestrzeni lat 2009-2022 najwięcej (9) podmiotów zarejestrowano w roku 2020, a najmniej (0) w roku 2022. W tym samym okresie najwięcej (4) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2022 roku, najmniej (0) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2014 roku.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną we wsi Wola Obszańska najwięcej (2) jest stanowiących spółki cywilne. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (36) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 8,1% (3) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 37,8% (14) podmiotów, a 54,1% (20) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą we wsi Wola Obszańska najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (37.5%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (21.9%).

W ramach najważniejszych problemów, podczas rozmów konsultacyjnych, interesariusze rewitalizacji wskazywali na problemy społeczne o charakterze patologicznym, a także brak liderów lokalnych i integracji społecznej. Mieszkańcy odczuwają również niedobór działań na rzecz swojej społeczności i udziału w organizacjach obywatelskich.

W zakresie zdiagnozowanego kryzysu **w sferze społecznej** zwraca się uwagę, iż zdelimitowany obszar charakteryzuje się niskim udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym (12,59) w ogólnej liczbie ludności obszaru gminy (18,20).

Obszar rewitalizacji odznacza się również podwyższonym poziomem udziału bezrobotnych długotrwale na 100 mieszkańców (0,94) przy średniej gminnej 0,80. Obserwowane na obszarze rewitalizacji negatywne zjawiska społeczne, takie jak przestępczość, przemoc i uzależnienia świadczą o rozpadzie więzi społecznych, dezintegracji społeczności lokalnej. Liczba założonych przestępstw na 100 mieszkańców (1,69) również jest wyższa niż średnia dla gminy (1,19).

Spośród problemów społecznych występujących na podobszarze najpoważniejsze wiążą się z ubóstwem wymagającym dużego wsparcia przez pomoc społeczną, bezradnością wychowawczą rodziców skutkującą słabym funkcjonowaniem dzieci i młodzieży w szkołach i trudnościami socjalizacyjnymi, a także problemy związane z przemocą, uzależnieniami itp. Przekładają się one na niski kapitał społeczny dużej części mieszkańców, brak aktywności społecznej i obywatelskiej. Zidentyfikowane w trakcie badania problemy świadczą o występowaniu na tym podobszarze kumulacji problemów społecznych, w której jedne deficyty generują inne, wzmacniając się w czasie. Spirala tych problemów sprawia, że osoby narażone najpierw na marginalizację, a następnie popadające w wykluczenie społeczne, bez wsparcia z zewnątrz nie potrafią ani odnaleźć się na rynku pracy, ani radzić sobie w codziennym funkcjonowaniu.

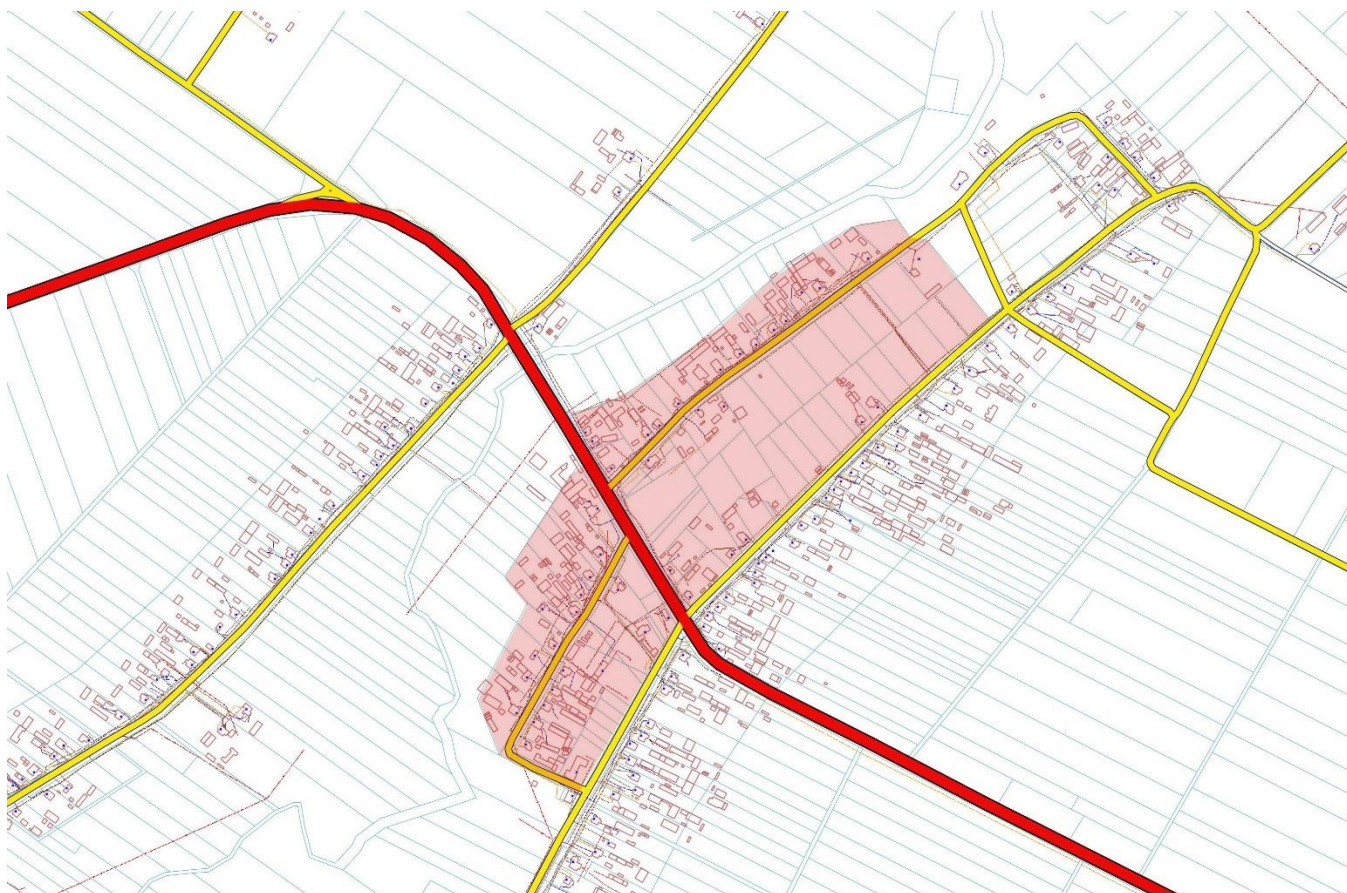
Analizując pozostałe sfery największe zagęszczenie problemów obszaru dostrzega się **w kwestiach gospodarczych** (niska liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych i wyższa niż średnia dla gminy liczba podmiotów wyrejestrowanych).

Jeśli chodzi o **sferę techniczną** należy zwrócić uwagę na poprawę stanu technicznego istniejącej infrastruktury i zabezpieczenie tych obiektów przed degradacją techniczną oraz podjąć działania w celu dalszej poprawy dostępu mieszkańców do urządzeń sieciowych.

W sferze środowiskowej ważnym problemem zdiagnozowanym na obszarze jest zabudowa wymagająca poprawy w zakresie energochłonności. Jedynie z rzadka można tu znaleźć budynki, które można określić mianem niskoemisyjnych. Potrzebna jest więc kontynuacja i intensyfikacja działań mających na celu wymianę źródeł ogrzewania oraz termomodernizację i zmniejszanie emisyjności zabudowy, a także zwiększenie promowania odnawialnych źródeł energii.

W przypadku **sfery przestrzenno-funkcjonalnej** obszar rewitalizacji charakteryzuje się stosunkowo niewielką skalą zjawisk kryzysowych na tle reszty gminy Obsza.

Obszar III Zamch:

Zamch – wieś w Polsce położona w województwie lubelskim, w południowej części powiatu biłgorajskie, w gminie Obsza, na Płaskowyżu Tarnogrodzkim i Równinie Biłgorajskiej.

Jest jedną z największych wsi w województwie lubelskim, największą w gminie Obsza. Dzieli się na dwie części: Zamch I i Zamch II. Zamch leży przy drodze wojewódzkiej Tarnogród – Cieszanów, która jest zarazem drogą łączącą przejście graniczne w Hrebennem z południową i centralną Polską. Miejscowość jest położona na północno wschodnim skraju Płaskowyżu Tarnogrodzkiego niespełna dziesięć kilometrów od południowej granicy Roztocza. Na południe od wioski zaczynają się Lasy Sieniawskie a na Północny Wschód rozciąga się wielki kompleks leśny Puszczy Solskiej chroniony parkiem krajobrazowym.

Wydzielony Obszar Rewitalizacji zajmuje powierzchnię 23,62 ha i jest zamieszkiwany przez 165 osób.

Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada we wsi Zamch 65,4 osób w wieku nieprodukcyjnym. Ten wskaźnik obciążenia demograficznego jest więc nieznacznie mniejszy od wskaźnika dla województwa lubelskiego oraz nieznacznie mniejszy od wskaźnika obciążenia demograficznego dla całej Polski.

Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach na OR to 4,00 i jest mniejsza od przeciętnej liczby izb dla województwa lubelskiego oraz nieznacznie większa od przeciętnej liczby pokoi w całej Polsce. Przeciętna powierzchnia użytkowa nieruchomości oddanej do użytkowania w 2019 roku to 110,00 m² i jest większa od przeciętnej powierzchni użytkowej dla województwa lubelskiego oraz znacznie większa od przeciętnej powierzchni nieruchomości w całej Polsce.

W roku 2022 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 59 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 52 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

str. 41

lat 2009-2022 najwięcej (14) podmiotów zarejestrowano w roku 2020, a najmniej (1) w roku 2014. W tym samym okresie najwięcej (4) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2022 roku, najmniej (1) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2021 roku.

Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną we wsi Zamch najwięcej (1) jest stanowiących spółki cywilne.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (58) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 3,4% (2) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 42,4% (25) podmiotów, a 54,2% (32) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą we wsi Zamch najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są Budownictwo (44.2%) oraz Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (34.6%).

Zabytki:

W zakresie ochrony krajobrazu kulturowego, dziedzictwa kulturowego i zabytków w miejscowości Zamch znajdują się następujące obiekty wpisane do rejestru zabytków Województwa Lubelskiego:

- ✓ Kościół parafialny (dawniej cerkiew gr. – kat.) murowany – nr rejestru zab.: ZA/270;
- ✓ Dzwonnica murowana – nr rejestru zab.: ZA/270;
- ✓ Cmentarz cerkiewny z drzewostanem – nr rejestru zab.: ZA/270;
- ✓ 5 pomników nagrobnych, kamiennych – nr rejestru zab.: ZA/270;
- ✓ Zamch tzw. „Zamczysko” – nr rejestru zab.: ZA/36;

Obszar Rewitalizacji III, obejmujący sołectwo Zamch, jest peryferyjnym obszarem gminy. Mieszkańcy tracą poczucie tożsamości lokalnej, co wpływa na ich funkcjonowanie w społeczności.

Ponadto brak integracji społeczności lokalnej, wpływa na więzi sąsiedzkie i społeczne, co przekłada się na poczucie wyobcowania i szerzenia się zjawisk patologicznych.

Podjęcie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji znaczenie wpłynie na poprawę zidentyfikowanych problemów w sferze społecznej oraz gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Pomogą one odzyskać dotychczasowe funkcje pełnione przez obszar i wykreować nowe funkcje, które wynikają z aktualnych potrzeb mieszkańców.

W zakresie zdiagnozowanego kryzysu **w sferze społecznej** zwraca się uwagę, iż zdelimitowany obszar charakteryzuje się niskim udziałem liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (18,07) przy średniej gminnej (18,20). Obszar rewitalizacji odznacza się również podwyższonym osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców (10,63, przy średniej gminnej 6,87). Liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców (1,90) również jest wyższa niż wskaźnik dla gminy (1,71) Liczba popełnionych naruszeń prawa na 100 mieszkańców wynosi 12 natomiast wartość tego samego wskaźnika dla całej gminy wynosi 11,64.

Spośród problemów społecznych występujących na obszarze najpoważniejsze wiążą się z bezrobociem, ubóstwem wymagającym dużego wsparcia przez pomoc społeczną, bezradnością wychowawczą rodziców skutkującą słabym funkcjonowaniem dzieci i młodzieży w szkołach i trudnościami socjalizacyjnymi, a także problemy związane z przemocą, uzależnieniami itp. Przekładają się one na niski kapitał społeczny dużej części mieszkańców, brak aktywności społecznej i obywatelskiej. Zidentyfikowane w trakcie badania problemy świadczą o występowaniu na tym podobszarze kumulacji problemów społecznych, w której jedne deficyty generują inne, wzmacniając

się w czasie. Spirala tych problemów sprawia, że osoby narażone najpierw na marginalizację, a następnie popadające w wykluczenie społeczne, bez wsparcia z zewnątrz nie potrafią ani odnaleźć się na rynku pracy, ani radzić sobie w codziennym funkcjonowaniu.

Obserwowane na obszarze rewitalizacji negatywne zjawiska społeczne, takie jak przestępczość, przemoc i uzależnienia świadczą o rozpadzie więzi społecznych, dezintegracji społeczności lokalnej. Liczba założonych „niebieskich kart” (1,67) również jest wyższa niż średnia dla gminy (0,53).

Niekorzystną sytuację pogłębiają niskie wskaźniki dotyczące aktywności i integracji społecznej. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się niskim wskaźnikiem zarejestrowanych organizacji NGO.

Analizując pozostałe sfery duże zagęszczenie problemów obszaru dostrzega się **w kwestiach środowiskowych**. Obszar charakteryzuje się niskim wskaźnikiem zamontowanych urządzeń OZE (26,42) na 100 mieszkańców. W sferze środowiskowej ważnym problemem zdiagnozowanym na obszarze jest zabudowa wymagająca poprawy w zakresie energochłonności. Jedynie z rzadka można tu znaleźć budynki, które można określić mianem niskoemisyjnych. Potrzebna jest więc kontynuacja i intensyfikacja działań mających na celu wymianę źródeł ogrzewania oraz termomodernizację i zmniejszanie emisyjności zabudowy, a także zwiększenie promowania odnawialnych źródeł energii.

Problemem **sfer gospodarczej** jest duża rotacja prowadzonych działalności usługowych, co prowadzi do mniejszego przywiązania mieszkańców do lokalnie działających firm.

W przypadku **sfer przestrzenno-funkcjonalnej** należy zauważyć, że Obszar Rewitalizacji Zamch jest peryferyjnym obszarem gminy.

Mieszkańcy tracą poczucie tożsamości lokalnej, co wpływa na ich funkcjonowanie w społeczności.

Ponadto brak integracji społeczności lokalnej, wpływa na więzi sąsiedzkie i społeczne, co przekłada się na poczucie wyobcowania i szerzenia się zjawisk patologicznych.

Podjęcie kompleksowych działań rewitalizacyjnych na obszarze rewitalizacji znaczenie wpłynie na poprawę zidentyfikowanych problemów w sferze społecznej oraz gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej. Pomogą one odzyskać dotychczasowe funkcje pełnione przez obszar i wykreować nowe funkcje, które wynikają z aktualnych potrzeb mieszkańców.

Jeśli chodzi o **sferę techniczną** należy zwrócić uwagę na poprawę stanu technicznego istniejącej infrastruktury i zabezpieczenie tych obiektów przed degradacją techniczną oraz podjąć działania w celu stopniowej poprawy dostępu mieszkańców do urządzeń sieciowych.

3.2.Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych wynikająca z konsultacji społecznych

W ramach konsultacji społecznych odbyło się spotkanie podczas którego omówiony został projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Obsza.

Spotkanie odbyło się w dniu 20-06-2023 r. o godzinie 10:30 w siedzibie Urzędu Gminy Obsza.

W spotkaniu wzięły udział 3 osoby. (przedstawiciel Urzędu Gminy w Obszy, przedsiębiorca oraz mieszkaniec gminy Obsza).

W trakcie spotkania konsultacyjnego przedstawiono i omówiono między innymi następujące kwestie:

- ✓ Projekt uchwały Rady Gminy w Obszy w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- ✓ Mapę określającą granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,

- ✓ Planu wdrożenia GPR Gminy Obsza,
- ✓ Ogólne informacje dotyczące obszarów zdegradowanych oraz rewitalizacji,
- ✓ Metodologię wyznaczania obszaru zdegradowanego i rewitalizacji,
- ✓ Przedstawiono podział gminy na jednostki referencyjne,
- ✓ Omówiono przeprowadzoną diagnozę z podziałem na strefę społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną oraz techniczną,
- ✓ Przedstawiono wyznaczony obszar zdegradowany,
- ✓ Przedstawiono wyznaczony obszar rewitalizacji,
- ✓ W trakcie spotkania omówiono wstępnie możliwości realizacji przyszłych projektów oraz kwestie możliwości pozyskania finansowania.

Podczas spotkania zdiagnozowano również problemy, które na obszarze rewitalizacji zostały zidentyfikowane podczas konsultacji społecznych w odniesieniu do obszarów rewitalizowanych.

Należą do nich:

Obszar I Obsza:

- ✓ niezadawalający stan przestrzeni publicznych,
- ✓ brak miejsc kulturalno-rozrywkowych umożliwiających aktywne spędzanie wolnego czasu,
- ✓ brak liderów lokalnych, w związku z czym ograniczona jest aktywność społeczności lokalnej i integracja społeczności lokalnej,
- ✓ niezadawalający stan infrastruktury społecznej spowodowany brakiem środków na remonty i modernizację obiektów i otoczenia, co wpływa na ograniczenie ich funkcji użytkowych,

Obszar II Wola Obszańska:

- ✓ alkoholizm,
- ✓ brak miejsc pracy,
- ✓ emigracja ludzi młodych,
- ✓ niski poziom aktywności społecznej,
- ✓ niski stopień integracji społecznej wśród mieszkańców

Obszar III Zamch:

- ✓ zły stan nawierzchni dróg,
- ✓ zły stan oznakowania dróg,
- ✓ niski stopień integracji społecznej wśród mieszkańców,
- ✓ niewystarczająca oferta kulturalna / brak alternatywnych form spędzenia wolnego czasu,

Przedstawione wnioski z przeprowadzonych w gminie konsultacji pokrywają się w dużej mierze z wnioskami z przeprowadzonej analizy statystycznej obszaru rewitalizacji i wskazują na znaczne potrzeby rewitalizacyjne tych terenów. Wybór zatem właściwych zadań rewitalizacyjnych pozwoli na zniwelowanie dysproporcji rozwojowych tych terenów.

Podsumowując, na obszarze rewitalizacji zdiagnozowano zespół kluczowych problemów, które powinny zostać rozwiązane w pierwszej kolejności. Pozwoli to na odpowiednią, skoncentrowaną tematycznie i przestrzennie interwencję zapewniającą osiągnięcie wymiernych korzyści w postaci poprawy jakości mieszkańców obszaru rewitalizacji.

W celu podsumowania pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji posłużono się analizą SWOT, tj. metodą umożliwiającą kompleksową analizę strategiczną sytuacji na danym obszarze, z uwzględnieniem wszystkich istotnych aspektów. Zastosowanie tej metody pozwoliło zrozumieć zidentyfikowane zależności

między danymi i umożliwiło dostrzeżenie wynikających z nich konsekwencji¹. Proces definiowania elementów analizy SWOT, jak też identyfikacji problemów i potencjałów na obszarze rewitalizacji przeprowadziła grupa ekspercka, wykorzystując w tym celu również m.in. wyniki badań ankietowych mieszkańców oraz wnioski z dyskusji przeprowadzonej podczas spotkań służących wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wyniki obu analiz przedstawiono w poniższych tabelach.

Tabela 28 Analiza SWOT obszaru rewitalizacji

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Dobry stan dróg gminnych • Rozwinięta sieć wodociągowa i kanalizacyjna • Dobrze rozwinięta sieć szkół i przedszkoli • Dobrze rozwinięta sieć świetlic wiejskich • Sprawnie funkcjonujące organizacje społeczne (OSP, KGW) • Parafie • Dobre warunki przyrodnicze i krajobrazowe sprzyjające rozwojowi turystyki • Dobre warunki i wysoka specjalizacja w uprawie tytoniu • Położenie na przecięciu dróg wojewódzkich • Bogate tradycje historyczne (Zamch) 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak odpowiedniego zagospodarowania terenów rekreacyjnych na obszarach wiejskich. • Niski poziom estetyki przestrzeni publicznej i infrastruktury komunalnej • Niknące poczucie tożsamości lokalnej • Niedoinwestowanie Gminy w zakresie budowania atrakcji turystycznych • Emigracja osób posiadających wysokie wykształcenie i kwalifikacje zawodowe • Niska dostępność ludności wiejskiej do obszaru lokalnych usług materialnych i niematerialnych • Zły stan techniczny obiektów i potrzeba ich remontów • Brak rozwiniętej działalności kulturalnej na terenach wiejskich • Duża liczba budynków zabytkowych wymagających znacznych nakładów finansowych na remonty i renowacje • Niekorzystne trendy demograficzne (starzenie się społeczeństwa) • Słabo rozwinięta infrastruktura techniczna (chodniki, ścieżki rowerowe, oświetlenie) • Brak sieci gazowej • Mało atrakcyjny rynek pracy • Brak mieszkań socjalnych • Ograniczony dostęp do opieki zdrowotnej

¹ Analiza SWOT – technika analityczna pozwalająca na porządkowanie danych, dotyczących problemu w czterech kategoriach czynników strategicznych: S (Strengths) – mocne strony, W (Weaknesses) – słabe strony, O (Opportunities) – szanse, T (Threats) – zagrożenia.

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> Możliwość pozyskiwania środków finansowych zewnętrznych, pozabudżetowych, w tym funduszy Unii Europejskiej w okresie 2021-2027 Wysoki poziom obszarów chronionych, sprzyjający tworzeniu przestrzeni atrakcyjnej wypoczynkowo i turystycznie Bardzo duży potencjał na wykorzystanie posiadanych zasobów przyrodniczych do promocji obszaru rewitalizacji oraz rozwoju turystyki i związanych z nią infrastruktury i usług Rosnące zainteresowanie różnymi formami rekreacji i spędzania wolnego czasu Stworzenie korzystnych warunków dla funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw ograniczające emigrację ludności do większych ośrodków Rozwój sektora turystycznego Trend osiedlania się emerytów z miast na atrakcyjnych terenach wiejskich Rozwój produktów regionalnych Rozwój wysokiej jakości produktów rolno-spożywczych Wzrost zainteresowania tradycyjną kulturą ludową Rozwój przedsiębiorczości społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> Postępujący niż demograficzny Negatywne konsekwencje dla rozwoju gospodarczego w wyniku przedłużającej się wojny w Ukrainie Możliwość wystąpienia kolejnej fali pandemii COVID-19 i związanych z nią negatywnych konsekwencji dla zdrowia mieszkańców i rozwoju gospodarczego Długotrwałe, negatywne skutki wywołane izolacją społeczną podczas pandemii COVID-19 (nauka i praca w trybie zdalnym) dla mieszkańców (np. rozluźnienie więzi społecznych, kryzysy psychiczne, pogorszenie stanu zdrowia i kondycji fizycznej) Migracja edukacyjna i zarobkowa młodych ludzi poza teren gminy, bez planów powrotu Postępujący proces starzenia się społeczeństwa na obszarze rewitalizacji Niedobór kapitału społecznego i prywatnego na przedsięwzięcia rewitalizacyjne na terenie gminy Brak kapitału własnego na rozwój inwestycji i tworzenia bazy turystycznej oraz niski stopień możliwości pozyskania środków z funduszy Unii Europejskiej na ten cel Słabe zabezpieczenie atrakcyjnych i zabytkowych elementów środowiska naturalnego przed ich degradacją Peryferyjne położenie Niestabilny rynek w sektorze rolnictwa Wysoki poziom migracji zewnętrznej (zagranicznej) Niska atrakcyjność inwestycyjna regionu Niska opłacalność produkcji rolnej Niski poziom nakładów na infrastrukturę drogową na obszarach peryferyjnych Brak spójnej, krajowej wizji rozwoju obszarów wiejskich Niski poziom rozpoznawalności Roztocza wśród turystów w Polsce i za granicą Niewystarczające środki subwencji oświatowej

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 29 Pogłębiona diagnoza problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji.

Numer problemu	Opis zidentyfikowanych problemów	Opis potencjału umożliwiającego rozwiązanie zidentyfikowanych problemów
P1	Brak dostępu do usług społecznych dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych	⇒ Dostępność obiektów, w których można zapewnić pełną dostępność dla osób ze szczególnymi potrzebami
P2	Słabe wykorzystanie walorów przyrodniczo - krajobrazowych gminy pod kątem rozwoju turystyki i rekreacji	⇒ Duża aktywność lokalnego samorządu w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych na poprawę warunków prowadzenia działalności kulturalnej i edukacyjno - turystycznej na obszarze rewitalizacji

P3	Wąskie grono mieszkańców gminy angażujące się społecznie i obywatelsko (bierność części mieszkańców)	⇒	Organizacje pozarządowe działające na obszarze rewitalizacji, które stanowią potencjał do aktywizacji społecznej mieszkańców
P4	Niewystarczający poziom konkurencyjności lokalnej przedsiębiorczości	⇒	Promocja przedsiębiorczości i postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców Identyfikacja i tworzenie atrakcji i produktów turystycznych opartych na lokalnych zasobach
P5	Niewystarczająca różnorodność oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz turystów	⇒	Wysoki potencjał terenów atrakcyjnych krajobrazowego oraz przestrzeni publicznej umożliwiającej rozwój oferty czasu wolnego
P6	Wysoki stopień degradacji infrastruktury komunalnej	⇒	Dostępność obiektów, które można wykorzystać na potrzeby rozwoju usług komunalnych
P7	Niknące poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji	⇒	Wysoki potencjał historycznych miejsc i lokalnych tradycji, które można wykorzystać do umacniania tożsamości lokalnej
P8	Niezadawalający stan przestrzeni publicznych	⇒	Wysoki potencjał przestrzeni publicznej, która może zostać odnowiona i zagospodarowana w sposób przyjazny mieszkańcom
P9	Niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz nasilenie zjawisk patologicznych na terenie obszaru rewitalizacji	⇒	Duże poparcie społeczne dla działań poprawiających bezpieczeństwo w Gminie Obsza

Źródło: Opracowanie własne.

Program zakłada dążenie do przezwyciężenia zjawisk kryzysowych przy wykorzystaniu dostępnych potencjałów. Bazując na diagnozie obszaru rewitalizacji zidentyfikowano konkretne potrzeby rewitalizacyjne, które zostały ujęte w poniższej tabeli.

Tabela 30. Zdefiniowane potrzeby obszaru rewitalizacji w Gminie Obsza

Sfera	Potrzeby
Społeczna	<p>Poprawa stopnia integracji społecznej mieszkańców Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P7 Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Wzmocnienie tożsamości lokalnej i kulturowej mieszkańców ✓ Integracja społeczna dzieci, młodzieży osób dorosłych i seniorów dzięki utworzeniu atrakcyjnej oferty spędzania czasu wolnego ✓ Ograniczenie patologii społecznych poprzez tworzenie programów pomocy dla osób potrzebujących i aktywizację społeczną i kulturalną mieszkańców ✓ Tworzenie warunków sprzyjających wzmocnieniu poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców
	<p>Wzrost aktywizacji społecznej mieszkańców (zwłaszcza z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym) oraz organizacji pozarządowych. Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P3. Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Przeciwdziałanie bezrobociu i walka z ubóstwem poprzez podniesienie kompetencji osób bezrobotnych oraz aktywizację zawodową ✓ Włączenie osób starszych w życie społeczne ✓ Wspieranie postaw proekologicznych i proaktywnych wśród lokalnej społeczności ✓ Poprawa jakości i wyposażenia infrastruktury społecznej

	<p>Zapotrzebowanie na większą różnorodność i dostępność oferty edukacyjnej, kulturalnej i oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców oraz turystów i kuracjuszy Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P5. Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Promocja oferty turystycznej gminy ✓ Organizacja lokalnych wydarzeń inicjowanych przez społeczność ✓ Utworzenie miejsc spotkań i wypoczynku blisko natury dla mieszkańców i turystów
	<p>Poprawa poziomu bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji i przeciwdziałanie patologiom społecznym Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P9. Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Zwiększanie poziomu bezpieczeństwa (monitoring) ✓ Ograniczenie patologii społecznych poprzez tworzenie programów pomocy dla osób potrzebujących i aktywizację społeczną i kulturalną mieszkańców
Gospodarcza	<p>Tworzenie warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P4 Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Promocja przedsiębiorczości i postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców ✓ Promocja gospodarcza i turystyczna ✓ Tworzenie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej ✓ Tworzenie oraz wspieranie rozwoju i marketingu lokalnych produktów turystycznych
Przestrzenno-funkcjonalna	<p>Poprawa estetyki przestrzeni publicznej Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P6 i P8. Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Poprawa estetyki i stanu technicznego obiektów zlokalizowanych w obszarze rewitalizacji ✓ Poprawa estetyki i atrakcyjności terenów zielonych, skwerów i parków ✓ Modernizacja infrastruktury technicznej, np. wodno-kanalizacyjnej ✓ Ochrona zasobów materialnych dziedzictwa kulturowego, w tym ochrona obiektów zabytkowych ✓ Utworzenie miejsc spotkań i wypoczynku blisko natury dla mieszkańców i turystów ✓ Wykorzystanie energooszczędnych rozwiązań (termomodernizacja budynków, energooszczędne oświetlenie)
Techniczna	<p>Wprowadzenie rozwiązań służących poprawie jakości i dostępności infrastruktury komunalnej Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P1. Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Realizacja projektów zgodnie z obowiązującymi zasadami uniwersalnego projektowania i zasadami powszechnej dostępności obowiązującymi na terenie Unii Europejskiej. ✓ Poprawa dostępności do infrastruktury kulturalnej i społecznej dla osób niepełnosprawnych/seniorów
Środowiskowa	<p>Poprawa stanu środowiska na terenach cennych przyrodniczo oraz wykorzystanie walorów przyrodniczo - krajobrazowych gminy pod kątem rozwoju turystyki i rekreacji Potrzeba ta powiązana jest z problemem rewitalizacyjnym nr P2 i P8 Zdefiniowano m.in. szczegółowe potrzeby:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Utworzenie miejsc spotkań i wypoczynku blisko natury dla mieszkańców i turystów ✓ Wykorzystanie energooszczędnych rozwiązań (termomodernizacja budynków, energooszczędne oświetlenie) ✓ Organizacja szkoleń i kursów w zakresie postaw ekologicznych mieszkańców

Źródło: opracowanie własne

3.3. Potencjały obszaru rewitalizacji i ich wzajemne powiązania

Przedmiotem pogłębionej diagnozy jakościowej obszaru rewitalizacji były wybrane problemy zidentyfikowane w wyniku analizy wskaźnikowej, oraz potencjały tego obszaru.

Narzędzia diagnozy jakościowej oraz partycypacji społecznej pozwoliły przyjrzeć się bliżej wybranym kwestiom problemowym, dały również możliwość rozpoznania potrzeb i oczekiwań poszczególnych grup społecznych: młodzieży, seniorów, rodziców małych dzieci, społeczników i aktywnych mieszkańców, przedsiębiorców - czyli mieszkańców i użytkowników obszaru rewitalizacji.

Badana problematyka dotyczyła wzajemnych powiązań kwestii społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych i środowiskowych.

Obszar rewitalizacji, jak i cała gmina Obsza, dysponuje bogatym potencjałem środowiskowym, przestrzenno-technicznym jak i społeczno-gospodarczym.

Wskazać należy w szczególności na walory krajobrazowo - kulturowe (historyczne struktury przestrzenne gminy Obsza, obszary cenne przyrodniczo) (**sfera środowiskowa i funkcjonalno-przestrzenna**), które w połączeniu z możliwością pozyskiwania środków finansowych zewnętrznych, pozabudżetowych, w tym funduszy Unii Europejskiej w okresie 2021-2027 stanowią bardzo duży potencjał na wykorzystanie posiadanych zasobów do promocji obszaru rewitalizacji oraz rozwoju turystyki i związanych z nią infrastruktury i usług (**sfera gospodarcza**).

Realizacja inwestycji infrastrukturalnych będzie odzwierciedlała zapisy koncepcji działań rewitalizacyjnych ujętych w GPR gminy Obsza, tak aby dostrzegalne było pozytywne oddziaływanie projektu na zrewitalizowaną przestrzeń szczególnie w aspektach społecznych oraz gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych oraz środowiskowych zgodnie z przeprowadzoną diagnozą i opisem obszaru poddawanego przekształceniom - rewitalizacji. Celem realizacji zamierzeń GPR jest przeciwdziałanie postępującej degradacji środowiska, kultury, dziedzictwa naturalnego poprzez rewitalizację zdegradowanych obszarów o znacznej wartości kulturowej, turystycznej oraz przyrodniczej.

Planowane działania zwiększą potencjał regionu oraz wpłyną pozytywnie na pobudzenie rozwoju i zmian jakościowych w następstwie ożywienia aktywności społecznej i gospodarczej oraz poprawy stanu zamieszkiwanego środowiska.

Ponadto, obszar rewitalizacji dysponuje bogatym rezerwuarem zasobów przestrzenno-technicznych – gminnych nieruchomości i terenu, którym należy nadać nowe funkcje oraz poprawić ich kondycję i stan zagospodarowania (**sfera funkcjonalno-przestrzenna**), co w połączeniu z wysokim poziomem wsparcia mieszkańców dla działań wzmacniających lokalną integrację i rozwój gminy w oparciu o zasoby kulturowe (**sfera społeczna**) będzie stanowić podstawę działań zmierzających do modernizacji i zwiększenia dostępności zdegradowanych budynków służących celom społecznym (**sfera techniczna**). Wysoki poziom wsparcia mieszkańców dla działań proekologicznych (**sfera społeczna**) przyczyni się do propagowania zastosowania w budynkach nowoczesnych, odnawialnych źródeł energii i poprawy jakości środowiska (**sfera środowiskowa**).

Spotkania z mieszkańcami oraz organizacjami wskazują przede wszystkim na konieczność lepszego wykorzystania istniejących potencjałów, a w szczególności łączenia i integrowania zasobów, funkcji i środowisk, w celu podniesienia jakości życia mieszkańców i dalszego wzmacniania kondycji społeczno-gospodarczej gminy.

4. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Zgodnie z art. 15 ust. 3 i 4 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. Gminny Program Rewitalizacji powinien zawierać m.in. „opis wizji stanu obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji oraz cele rewitalizacji oraz odpowiadające im kierunki działań służących eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk”. Wizja obszaru rewitalizacji przedstawia jego obraz stanowiący efekt działań rewitalizacyjnych, będący jednocześnie pożądanym z punktu widzenia mieszkańców i innych interesariuszy. Pokazuje, jakie pozytywne skutki przyniosły wiązki przedsięwzięć. Kształt wizji odpowiada zarówno potrzebom i oczekiwaniom lokalnych społeczności, jak i zdiagnozowanym wcześniej problemom, a co za tym idzie – określonym na ich podstawie celom projektowanych działań.

Wizja stanu obszaru zdegradowanego przewidzianego do rewitalizacji została zdefiniowana następująco:

OBSZAR OBJĘTY REWITALIZACJĄ MIEJSCEM INTEGRACJI I AKTYWNOŚCI SPOŁECZNEJ I GOSPODARCZEJ MIESZKAŃCÓW W OPARCIU O LOKALNE POTENCJAŁY

Rewitalizacja jest procesem, który ma na celu wyprowadzić daną jednostkę z sytuacji problemowej związanej z koncentracją przede wszystkim problemów społecznych. Przystępując do prac nad Programem Rewitalizacji Gmina Obsza w pierwszej kolejności podjęła działania zmierzające do określenia rodzaju oraz natężenia zjawisk niekorzystnych w przestrzeni gminy. Przeprowadzona na wstępie diagnoza pozwoliła określić główne grupy problemów charakteryzujących poszczególne jednostki oraz wyłonić te, których rozwiązanie przy wykorzystaniu dostępnych dla władz gminy (oraz pozostałych interesariuszy działań) narzędzi i możliwych źródeł finansowania są możliwe oraz przyniosą wymierne korzyści dla gminy w postaci poprawy jakości życia jej mieszkańców.

Zaprezentowana powyżej wizja pozwala na sformułowanie dopełniających się celów, które jednocześnie odnoszą się do zdiagnozowanych problemów obszaru rewitalizacji, a także uwzględniają potrzeby jego mieszkańców.

Identyfikację wyzwań strategicznych GPR cechuje podejście zintegrowane:

- przyjęte cele i kierunki działań uspołnione z wnioskami płynącymi z diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji; identyfikowała występujące problemy i potencjały rozwojowe, na podstawie których określono główne potrzeby rewitalizacyjne; takie podejście zapewnia integrację działań, mających na celu wyprowadzanie obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego przy wykorzystaniu jego potencjałów, co powinno wygenerować impuls rozwojowy;
- komplementarność problemowa oznaczała ustalenie powiązań między zaobserwowanymi negatywnymi zjawiskami na podstawie analizy sfer: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej i technicznej, co pozwoliło na określenie dopełniających się celów, które oddziałują na zidentyfikowane kryzysy;

cele i kierunki działań GPR oraz wynikające z nich przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały zintegrowane – ujednolicone z zakresem programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027 (FEL) – zastosowanie takiego podejścia umożliwia wykorzystanie przy opisie przedsięwzięć wskaźników produktu i rezultatu powiązanych z realizacją FEL.

5. Cele i kierunki działań w ramach procesu rewitalizacji

Zgodnie z ustawą zdefiniowany obszar rewitalizacji będzie rewitalizowany z uwzględnieniem kryteriów przestrzennych, ekonomicznych oraz społecznych. Szczególny nacisk będzie ukierunkowany na stopień nasilenia problemów społecznych na danym obszarze – głównie w zakresie marginalizacji i wykluczenia społecznego mieszkańców danego obszaru.

W ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Obsza wyznaczone zostały główne cele rewitalizacji:

- 1 Zwiększona aktywność społeczna, kulturowa i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji.**
- 2 Kształtowanie atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, służących zaspokojeniu potrzeb mieszkańców oraz poprawa jakości środowiska.**

Cele są względem siebie komplementarne i stanowią odpowiedź na zdiagnozowane deficyty i problemy zidentyfikowane na obszarze rewitalizacji. Każdy z celów głównych rewitalizacji jest dopełniany przez kierunki działań.

Sfera	Cel główny	Kierunek działań	Zdiagnozowane problemy	Beneficjenci	Przewidywane efekty
Społeczna/ Gospodarcza	1. Zwiększona aktywność społeczna, kulturowa i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.1. Zwiększenie integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji	<ul style="list-style-type: none"> – wysokie bezrobocie – duża liczba osób korzystających z opieki społecznej – wysoka przestępczość – niska integracja społeczna – wykluczenie społeczne osób ubogich i starszych – brak oferty czasu wolnego dla młodzieży 	<p>Wszyscy mieszkańcy obszarów rewitalizacji, a zwłaszcza:</p> <ul style="list-style-type: none"> – osoby niepełnosprawne – osoby bezrobotne – dzieci i młodzież – organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> – aktywizacja i integracja społeczna – poprawa jakości życia mieszkańców – atrakcyjna oferta zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży – włączenie społeczne osób starszych i niepełnosprawnych – wydarzenia kulturalne, integracyjne i edukacyjne
		1.2. Utworzenie przestrzeni dla pobudzenia aktywności osób starszych, samotnych oraz wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym			
		1.3. Aktywizacja gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji			
Funkcjonalno- przestrzenna, techniczna i środowiskowa	3. Kształtowanie atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, służących zaspokojeniu potrzeb mieszkańców oraz poprawa jakości środowiska	3.1. Modernizacja infrastruktury publicznej i jej adaptacja pod nowe funkcje społeczne, rekreacyjne i kulturalne wraz ze zwiększeniem ich dostępności	<ul style="list-style-type: none"> – występowanie zdegradowanych budynków użyteczności publicznej – brak dostosowania budynków użyteczności publicznej dla osób o szczególnych potrzebach – ograniczony dostęp do usług społecznych i publicznych – zdegradowane przestrzenie publiczne 	<p>Wszyscy mieszkańcy miejscowości, a zwłaszcza:</p> <ul style="list-style-type: none"> – osoby niepełnosprawne – osoby bezrobotne – dzieci i młodzież – organizacje pozarządowe 	<ul style="list-style-type: none"> – uporządkowanie przestrzeni publicznych – zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców – poprawa dostępności
		3.2. Uporządkowanie architektoniczne oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej			

6. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

6.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Ustawa o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. wprost wskazuje, że gminny program rewitalizacji powinien obejmować opis przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w szczególności o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym lub technicznym. W dokumencie można wydzielić podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne i pozostałe dopuszczalne (uzupełniające). Adekwatnie pierwszy typ powinien zawierać konkretny opis, tj.: nazwę, podmiot realizujący, zakres zadań, lokalizację, szacowaną wartość, prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji oraz opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami.

W rozdziale zaprezentowano zestawienie planowanych oraz przygotowanych zgodnie z zapisami art. 15 ust.1 ustawy o rewitalizacji, podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zgłoszonych do Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Obsza na lata 2023- 2030. Przedstawiona lista projektów jest zgodna z wymogami art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy o rewitalizacji oraz art. 36 ust. 8 pkt 3 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (ustawa wdrożeniowa), co pozwala uznać niniejszy program rewitalizacji za strategię IIT.

Projekty identyfikowane były oddolnie w ramach otwartego naboru na przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

W terminie od 6 marca do 28 marca 2024 r. został przeprowadzony nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mogły być ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Obsza na lata 2023-2030.

Fiszki służące do stworzenia projektów udostępniono na stronie internetowej ugobsza.bip.lubelskie.pl.

W trakcie naboru wpłynęło 7 fiszek projektowych zgłoszonych przez Gminę Obsza.

Przedsięwzięcia na liście podstawowej zawarte w GPR zostały zweryfikowane przez Urząd Gminy w Obszy, przede wszystkim pod kątem:

- formalnym, tj. położenia na podobszarach rewitalizacji (lub właściwego uzasadnienia w przypadku położenia poza obszarem),
- opisu przedsięwzięcia, w tym problemów obszaru rewitalizacji, które rozwiązuje przedsięwzięcie, głównego cel projektu oraz zakresu realizowanych zadań,
- spójności z celami procesu rewitalizacji oraz skali ich wpływu na poprawę jakości życia mieszkańców,
- osiągniętych prognozowanych rezultatów zgłaszanych projektów wraz ze sposobem ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji,
- ich wykonalności z punktu widzenia prawa własności nieruchomości, na których przewidziano interwencję,
- pod kątem działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami w tym zakresie,
- czasu realizacji (w latach obowiązywania GPR).

Założeniem naboru było zebranie projektów przyczyniających się do poprawy lub rozwiązania problemów obszaru rewitalizacji w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno - funkcjonalnej i technicznej – zdiagnozowanych na etapie diagnozy szczegółowej obszaru rewitalizacji.

Projekty główne to projekty, bez których realizacja celów programu rewitalizacji nie będzie możliwa, a obszar rewitalizacji nie będzie w stanie wyjść z sytuacji kryzysowej. Ważne, by projekty uzupełniały się i były ze sobą spójne.

Wszystkie przedsięwzięcia, które zostały ujęte na liście projektów podstawowych, spełniają warunek poprawy dostępności w stosunku do osób, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Horyzont czasowy realizacji projektów wskazano na lata 2024-2030, co umożliwia ich realizację w okresie obowiązywania GPR.

Opisy przedsięwzięć rewitalizacyjnych zostały opracowane w oparciu o aktualny, faktyczny stan ich przygotowania. W przypadku projektów niekompletnych na dzień składania formularza projektowego, które np. nie posiadały dokumentacji technicznej, ich opisy zostały ujęte w sposób ogólny z założeniem ich sprecyzowania na dalszym etapie.

Odpowiedzialność za deklaracje dotyczące sposobu realizacji projektów, zakładanych celów, szacowanej wartości oraz planowanych do wykorzystania źródeł finansowania jest każdorazowo przypisywana podmiotom zgłaszającym.

W zakresie wartości przedsięwzięć oraz typu ich finansowania zapisy GPR nie definiują ostatecznie rodzaju i źródła finansowania, ponieważ będą one precyzowane każdorazowo przez wnioskodawcę na etapie dokumentacji technicznej oraz analiz finansowych, wykonywanych na potrzeby aplikowania o zewnętrzne granty.

Zestawienie podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych przedstawiono poniżej.

1.	Nazwa przedsięwzięcia: Rewitalizacja placu rekreacyjnego w miejscowości Obsza
Sfera rewitalizacji	
Społeczna/ Funkcjonalno -przestrzenna, techniczna, gospodarcza i środowiskowa	
Cel GPR	
3. Kształtowanie atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, służących zaspokojeniu potrzeb mieszkańców oraz poprawa jakości środowiska	
Kierunek Działań GPR	
3.2. Uporządkowanie architektoniczne oraz poprawa estetyki przestrzeni publicznej	
Podmiot realizujący projekt	
Gmina Obsza	
Zakres realizowanych zadań	
Zakres zadania obejmuje, wyrównanie placu, wykonanie alejek i deptaków, budowę fontanny oraz amfiteatru wykonanie nowych nasadzeń drzew i krzewów.	
Cele projektu	
Realizacja przedsięwzięcia stworzy warunki do rozwoju rekreacji, integracji społecznej i turystyki na obszarze zdegradowanym. Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności turystycznej obszaru oraz przeciwdziałania migracji dzieci i młodzieży. Przedsięwzięcie wpłynie na podniesienie	

walorów estetycznych nie tylko obszaru zdegradowanego, ale także całej miejscowości Obsza.

Miejsce realizacji projektu

Obsza, dz. nr 519, 520

Okres realizacji projektu

2025-2029

Szacunkowa wartość projektu [PLN]

Szacunkowy koszt ogólny	Budżet Gminy	Środki prywatne	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
			EFRR	EFS+		
500 000	75 000	-	425 000	-	-	-

Wskaźniki produktu

- Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.
- Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach -1 szt.
- Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją - 1 ha.

Wskaźniki rezultatu

- Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem – **150 osób**

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Realizacja planowanego działania umożliwi nadanie obszarowi zdegradowanemu funkcji turystycznych. Pomimo niewątpliwych walorów przyrodniczych i kulturowych, na terenie miejscowości Obsza brakuje zaplecza dla rekreacji i turystyki. Wyposażenie miejscowości w infrastrukturę rekreacyjną oraz zwiększenie możliwości aktywnego zagospodarowania wolnego czasu mieszkańców pozytywnie wpłynie na jakość ich życia. Realizacja planowanego działania będzie miała korzystny wpływ na poprawę kondycji zdrowotnej dzieci i młodzieży oraz dorosłych mieszkańców i osób odwiedzających miejscowość.

Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada projekt

- P2 Słabe wykorzystanie walorów przyrodniczo - krajobrazowych gminy pod kątem rozwoju turystyki i rekreacji
- P5 Niewystarczająca różnorodność oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz turystów
- P8 Niezadawalający stan przestrzeni publicznych
- P9 Niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz nasilenie zjawisk patologicznych na terenie obszaru rewitalizacji

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, informacje o projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.

2.

Nazwa przedsięwzięcia: **Modernizacja świetlic wiejskich i budynków OSP na terenie Gminy Obsza**

Sfera rewitalizacji

Społeczna/ Funkcjonalno -przestrzenna, środowiskowa

Cel GPR

3. Kształtowanie atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, służących zaspokojeniu potrzeb mieszkańców oraz poprawa jakości środowiska

Kierunek Działań GPR

3.1. Modernizacja infrastruktury publicznej i jej adaptacja pod nowe funkcje społeczne, rekreacyjne i kulturalne wraz ze zwiększeniem ich dostępności

Podmiot realizujący projekt

Gmina Obsza

Zakres realizowanych zadań

Zakres obejmuje rozbudowę, przebudowę oraz dostosowanie istniejących świetlic oraz remiz OSP, na wiejskie domy kultury.

Cele projektu

Celem projektu będzie utworzenie przestrzeni umożliwiającej integrację i aktywizację społeczną oraz wprowadzenie nowych aktywności, które pozwolą na eliminację istniejących problemów społecznych. Modernizacja budynków świetlic wiejskich umożliwi realizowanie w nich rozmaitych warsztatów i kursów m.in. dla osób bezrobotnych.

Realizacja działania wpłynie na wzrost integracji społecznej oraz możliwości aktywnego zagospodarowania wolnego czasu całych rodzin. Działania te podniosą atrakcyjność miejscowości, pozwoli także znacząco poprawić jakość i estetykę przestrzeni publicznej oraz przeciwdziałać dalszej degradacji mienia komunalnego.

Miejsce realizacji projektu

Wola Obszańska dz. nr 584

Zamch dz. nr 383

Okres realizacji projektu

2025-2029

Szacunkowa wartość projektu [PLN]

Szacunkowy koszt ogólny	Budżet Gminy	Środki prywatne	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
			EFRR	ERDF		
500 000	75 000	-	425 000	-	-	-

Wskaźniki produktu

- Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 2 szt.
- Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach -2 szt.
- Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej – 2 szt.

Wskaźniki rezultatu

- Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem **-400 osób/rocznie**

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Efektem realizacji projektu będzie podniesienie jakości i dostępności obiektów służącym celom społecznym i rozwojowi przedsiębiorczości w Gminie Obsza.

Modernizacja budynków świetlic wiejskich umożliwi organizację warsztatów integrujących i aktywizujących mieszkańców. Inwestycja wpłynie na wzrost atrakcyjności miejscowości.

Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada projekt

- P1 Brak dostępu do usług społecznych dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych
- P3 Wąskie grono mieszkańców gminy angażujące się społecznie i obywatelsko (bierność części mieszkańców)
- P4 Niewystarczający poziom konkurencyjności lokalnej przedsiębiorczości
- P5 Niewystarczająca różnorodność oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz turystów
- P6 Wysoki stopień degradacji infrastruktury komunalnej
- P7 Niknące poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji
- P8 Niezadawalający stan przestrzeni publicznych

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.

3. Nazwa przedsięwzięcia: Modernizacja Ośrodka Zdrowia w Obszy

Sfera rewitalizacji

Społeczna/ Funkcjonalno -przestrzenna, i środowiskowa

Cel GPR

3. Kształtowanie atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, służących zaspokojeniu potrzeb mieszkańców oraz poprawa jakości środowiska

Kierunek Działań GPR

3.1. Modernizacja infrastruktury publicznej i jej adaptacja pod nowe funkcje społeczne, rekreacyjne i kulturalne wraz ze zwiększeniem ich dostępności

Podmiot realizujący projekt

Gmina Obsza

Zakres realizowanych zadań

Zakres obejmuje rozbudowę, przebudowę oraz dostosowanie istniejącej placówki do potrzeb oraz możliwości osób niepełnosprawnych, pozbawiona będzie barier funkcjonalnych i zapewni mieszkańcom dostęp do usług zdrowotnych w pełnym zakresie.

Cele projektu

Celem projektu będzie zwiększenie dostępności zintegrowanych usług zdrowotnych dostosowanych do potrzeb mieszkańców.

Miejsce realizacji projektu

Obsza, dz. nr 542

Okres realizacji projektu

2025-2029

Szacunkowa wartość projektu [PLN]

Szacunkowy koszt ogólny	Budżet Gminy	Środki prywatne	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
			EFRR	EFS+		
750 000	112 500	-	637 500	-	-	-

Wskaźniki produktu

- Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.
- Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.
- Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej – 1 szt.

Wskaźniki rezultatu

- Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem - 400 osób
- Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej – 400 osób

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Projekt rozwiąże problem zdegradowanego budynku Ośrodka Zdrowia w Obszy wraz z otoczeniem niespełniającego aktualnych warunków technicznych i nie odpowiadającego potrzebom funkcjonalno-użytkowym poprzez brak dostosowania istniejącej infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami nie zapewniającej integracji oraz dostępu i wysokiej jakości usług publicznych.

Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada projekt

- P1 Brak dostępu do usług społecznych dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych
- P8 Niezadawalający stan przestrzeni publicznych
- P9 Niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz nasilenie zjawisk patologicznych na terenie obszaru rewitalizacji

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej. W projekcie zapewniona zostanie dostępność architektoniczna rewitalizowanych budynków i przestrzeni publicznych.

4. Nazwa przedsięwzięcia: Modernizacja Wiejskiego Domu Kultury w Woli Obszańskiej

Sfera rewitalizacji

Społeczna/ Funkcjonalno -przestrzenna, i środowiskowa

Cel GPR

3. Kształtowanie atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, służących zaspokojeniu potrzeb mieszkańców oraz poprawa jakości środowiska

Kierunek Działań GPR

3.1. Modernizacja infrastruktury publicznej i jej adaptacja pod nowe funkcje społeczne, rekreacyjne i kulturalne wraz ze zwiększeniem ich dostępności

Podmiot realizujący projekt

Gmina Obsza

Zakres realizowanych zadań

Przystosowanie infrastruktury poprzez prace modernizacyjne w zdegradowanym budynku, dostosowanie infrastruktury technicznej oraz obiektu niespełniającego warunków technicznych, który w wyniku długiego użytkowania utracił parametry racjonalnych kosztów eksploatacji i nie spełnia wymogów funkcjonalnych stawianych tego typu obiektom.

Zwiększenie bezpieczeństwa użytkowników oraz dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami poprzez modernizację instalacji i wyposażenia oraz likwidację barier dla osób z niepełnosprawnościami, zwiększenie potencjału funkcjonalno-użytkowego poprzez efektywne wykorzystanie obiektów oraz zwiększenie efektywności energetycznej budynku i przywrócenie walorów estetycznych terenu w otoczeniu obiektu.

Cele projektu

Rewitalizacja budynku Wiejskiego Domu Kultury w Woli Obszańskiej w celu dostosowania parametrów obiektu do racjonalnych kosztów eksploatacji, efektywności energetycznej (zmniejszenie awaryjności instalacji wewnętrznych, polepszenie termoizolacyjności) oraz zwiększenia jakości i dostępności w zakresie usług społecznych, edukacyjnych i kulturalnych.

Miejsce realizacji projektu

Wola Obszańska, dz. nr 453

Okres realizacji projektu

2025-2029

Szacunkowa wartość projektu [PLN]

Szacunkowy koszt ogólny	Budżet Gminy	Środki prywatne	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
			EFRR	EFS+		
100 000	15 000	-	85 000	-	-	-

Wskaźniki produktu

- Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami – 1 szt.
- Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 1 szt.
- Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej – 1 szt.

Wskaźniki rezultatu

- Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem - **200 osób**

Opis rezultatu w odniesieniu do celu rewitalizacji

Celem projektu jest podniesienie atrakcyjności miejscowości Wola Obszańska oraz poprawa dostępności do ciekawej oferty spędzania czasu wolnego i integrację społeczności lokalnej poprzez organizację zajęć, warsztatów i spotkań.

Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada projekt

- P1 Brak dostępu do usług społecznych dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych
- P3 Wąskie grono mieszkańców gminy angażujące się społecznie i obywatelsko (bierność części mieszkańców)
- P4 Niewystarczający poziom konkurencyjności lokalnej przedsiębiorczości
- P5 Niewystarczająca różnorodność oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz turystów
- P6 Wysoki stopień degradacji infrastruktury komunalnej
- P7 Niknące poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji
- P8 Niezadawalający stan przestrzeni publicznych
- P9 Niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz nasilenie zjawisk patologicznych na terenie obszaru rewitalizacji

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej. W projekcie zapewniona zostanie dostępność architektoniczna rewitalizowanych budynków i przestrzeni publicznych.

5.	Nazwa przedsięwzięcia: Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną gminy Obsza
----	---

Sfera rewitalizacji

Społeczna, Gospodarcza

Cel GPR

1. Zwiększona aktywność społeczna, kulturowa i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunek Działań GPR

1.1. Zwiększenie aktywności i integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji

Podmiot realizujący projekt

Gmina Obsza oraz Koło Gospodyń Wiejskich w Zamchu, Koło Gospodyń Wiejskich w Obszy (partner merytoryczny), Gminny Ośrodek Kultury w Obszy (partner merytoryczny)

Zakres realizowanych zadań

Projekt zakłada się organizację w obszarze, który zostanie poddany rewitalizacji imprez kulturalno-artystycznych. Działania te będą realizowane w celu wzmocnienia aktywności lokalnej społeczności, ukształtowania lokalnej tożsamości i wzmocnienia poziomu kapitału społecznego. Organizacja przez lokalny samorząd uzupełniających działań np. turnieje rywalizacji rodzin, grup sąsiedzkich i ulic; wspólne śniadania na trawie, festyny sąsiedzkie itp.

Cele projektu

Projekt jest odpowiedzią na zidentyfikowany problem związany z niedostatecznym zaangażowaniem mieszkańców w aktywność społeczną i kulturalną oraz częściowym brakiem identyfikacji z miejscem zamieszkania. Zidentyfikowane potrzeby: niedostateczna liczba działań integrujących społeczność obszaru rewitalizacji, niedostateczny poziom dostępu do oferty kulturalnej, niska aktywność społeczna, ograniczona oferta działań skierowanych do mieszkańców obszaru rewitalizacji a dotyczących spędzania wolnego czasu.

Miejsce realizacji projektu

Obsza, dz. nr 519,520, Wola Obszańska dz. nr 453, Zamch dz. nr 383

Okres realizacji projektu

2025 - 2029

Szacunkowa wartość projektu [PLN]

Szacunkowy koszt ogólny	Budżet Gminy	Środki prywatne	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
			EFRR	EFS+		
60 000	20 000	-	-	-	20 000	20 000

Wskaźniki produktu

- Liczba wspartych wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 3 szt.

Wskaźniki rezultatu

- Liczba osób odwiedzających wydarzenia integracyjne i aktywizujące społeczność lokalną zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – 150 osób

Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada projekt

- P3 Wąskie grono mieszkańców gminy angażujące się społecznie i obywatelsko (bierność części mieszkańców)
- P5 Niewystarczająca różnorodność oferty spędzania czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz turystów
- P7 Niknące poczucie tożsamości lokalnej mieszkańców obszaru rewitalizacji

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości

korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej. W projekcie zapewniona zostanie dostępność architektoniczna rewitalizowanych budynków i przestrzeni publicznych.

6.	Nazwa przedsięwzięcia: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów oraz rozwój ich aktywności społecznej					
Sfera rewitalizacji						
Społeczna						
Cel GPR						
1. Zwiększona aktywność społeczna, kulturowa i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji						
Kierunek Działań GPR						
1.2. Utworzenie przestrzeni dla pobudzenia aktywności osób starszych, samotnych oraz wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym						
Podmiot realizujący projekt						
Gmina Obsza we współpracy z Komendą Powiatową Policji oraz Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej						
Zakres realizowanych zadań						
Projekt zakłada aktywizację seniorów poprzez przeprowadzenie kampanii Świadomy Senior, której tematem będą zagadnienia związane, m.in. z zagrożeniami: cyfrowymi w Internecie, podczas użytkowania kart płatniczych, komputerów, telefonów czy bankomatów. Projekt obejmował będzie m.in.: warsztaty integracyjne o różnym charakterze, integracyjnej zabawy tanecznej i imprezy plenerowej, zabiegi fizykoterapeutyczne i inne.						
Cele projektu						
Celem projektu będzie zwiększenie dostępności zintegrowanych usług społecznych dostosowanych do specyficznych potrzeb seniorów wykluczonych bądź zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, osób starszych przebywających samotnie w swoich domach, chorych i niesamodzielnych. Projekt przewidywał będzie kompleksowe wsparcie kierowane do ww. osób poprzez utworzenie zapewnienie dostępności do wysokiej jakości usług społecznych, odpowiadających na ich specyficzne potrzeby.						
Miejsce realizacji projektu						
Obsza, dz. nr 542, Wola Obszańska dz. nr 453, Zamch dz. nr 383						
Okres realizacji projektu						
2025-2029						
Szacunkowa wartość projektu [PLN]						
Szacunkowy koszt ogólny	Budżet Gminy	Środki prywatne	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
			EFRR	EFS+		
300 000	45 000	-	-	255 000	-	-
Wskaźniki produktu						
– Liczba osób w wieku 55 lat i więcej objętych wsparciem – 30 osób						
– Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi – 30 osób						
Wskaźniki rezultatu						
- Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po realizacji projektu – 45 osób						
Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada projekt						

- P1 Brak dostępu do usług społecznych dla osób starszych i dla osób niepełnosprawnych
- P9 Niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz nasilenie zjawisk patologicznych na terenie obszaru rewitalizacji

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej. W projekcie zapewniona zostanie dostępność architektoniczna rewitalizowanych budynków i przestrzeni publicznych.

7. Nazwa przedsięwzięcia: Aktywizacja zawodowa mieszkańców gminy Obsza

Sfera rewitalizacji

Społeczna

Cel GPR

1. Zwiększona aktywność społeczna, kulturowa i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunek Działań GPR

1.3. Upowszechnienie dostępu do usług społecznych i edukacyjnych

Podmiot realizujący projekt

Gmina Obsza we współpracy z organizacjami pozarządowymi, stowarzyszeniami

Zakres realizowanych zadań

Realizacja przedsięwzięć służących podnoszeniu kompetencji społecznych i zawodowych i nabywaniu nowych umiejętności społecznych przez mieszkańców obszarów rewitalizowanych (zwłaszcza bezrobotni i młodzież), a w konsekwencji rozwijających poziom przedsiębiorczości.

Cele projektu

Celem projektu jest kompleksowe rozwiązywanie problemów mieszkańców związanych z bezrobociem i ich aktywizacja oraz wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i kształtowanie postaw przedsiębiorczych wśród mieszkańców (zwłaszcza wśród osób młodych wchodzących na rynek pracy).

Miejsce realizacji projektu

Wola Obszańska dz. nr 584, Zamch dz. nr 383

Okres realizacji projektu

2026-2029

Szacunkowa wartość projektu [PLN]

Szacunkowy koszt ogólny	Budżet Gminy	Środki prywatne	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
			EFRR	EFS+		
50 000	7 500	-	-	42 500	-	-

Wskaźniki produktu

- Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi – 40 osób
- Liczba przeprowadzonych szkoleń/warsztatów/kursów z zakresu wspierania przedsiębiorczości – 4 szt.

Wskaźniki rezultatu

– Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po realizacji projektu – 30 osób

Zdiagnozowane problemy, na które odpowiada projekt

- P4 Niewystarczający poziom konkurencyjności lokalnej przedsiębiorczości
- P9 Niski poziom poczucia bezpieczeństwa mieszkańców oraz nasilenie zjawisk patologicznych na terenie obszaru rewitalizacji

Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami

Przedsięwzięcie realizuje zasady dostępności i zapewnia osobom ze szczególnymi potrzebami równy dostęp do udziału w projekcie bez względu na wiek, poziom sprawności lub z powodu innych ograniczeń. Osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym z różnymi typami niepełnosprawności, nie będą wykluczone z możliwości korzystania z produktów i rezultatów przedsięwzięcia. Projekt realizowany będzie w przestrzeniach i obiektach dostępnych dla OzN. Organizator zapewni działania włączające dla osób z mniejszymi szansami, zaproszenia do udziału w projekcie spełniać będą wymogi dostępności cyfrowej i informacyjnej.

6.2. Uzupełniające przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Wyżej wymienione projekty główne uzupełnione zostaną poprzez realizację projektów komplementarnych.

Zidentyfikowane projekty uzupełniające mają głównie charakter społeczny i infrastrukturalny i skierowane są do szerokiego grona odbiorców z terenu gminy, a w szczególności do mieszkańców obszaru zdegradowanego. Ich realizacja pozwoli na wyprowadzenie tego obszaru ze stanu kryzysowego, co pozytywnie wpłynie na poprawę jakości życia i rozwój społeczno-gospodarczego.

GPR przewiduje także realizację, we współpracy z organizacjami pozarządowymi, dodatkowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które będą wypełniały następujące cele:

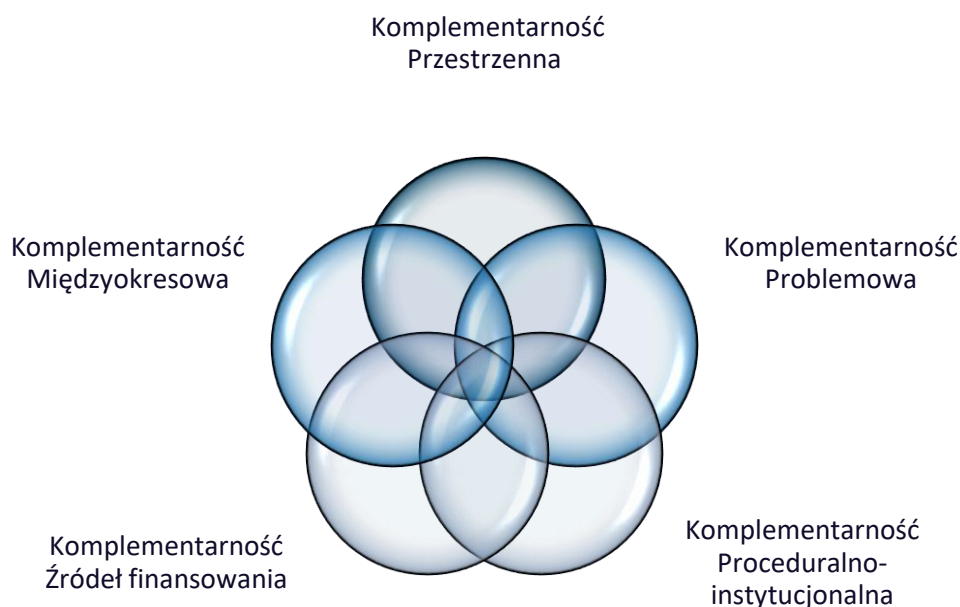
- ✓ wyposażenie mieszkańców w narzędzia umożliwiające wdrażanie długotrwałych i pozytywnych zmian w miejscu, w którym żyją;
- ✓ poszukiwanie i rozwijanie innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych;
- ✓ pobudzenie zaangażowania mieszkańców obszaru rewitalizacji w sprawy lokalne;
- ✓ zachęcenie mieszkańców obszaru rewitalizacji do podejmowania oddolnych działań na rzecz dobra wspólnego;
- ✓ zwiększenie aktywizacji społeczności sąsiedzkich i budowanie relacji sąsiedzkich;
- ✓ wspieranie integracji społeczności na poziomie lokalnym;
- ✓ wykorzystywanie lokalnej infrastruktury i zasobów (w tym dziedzictwo kulturowe);
- ✓ wsparcie rozwoju wspólnej przestrzeni publicznej w celu budowania relacji pomiędzy członkami danej społeczności.

Ponadto wszystkie inwestycje zawarte w przedmiotowym GPR będą wykazywały zgodność z wymaganiami ochrony przeciwpożarowej zgodnie z Ustawą z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej (t.j. Dz.U. z 2021 r. poz. 869).

7. Mechanizmy zapewnienia komplementarności między przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz podmiotami i ich działaniami realizowanymi na obszarze rewitalizacji

W zasadach regulujących procesy rewitalizacji podkreśla się konieczność integracji realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz zapewnienia ich kompleksowości. Przepisy nakazują, aby zadania były spójne i nie powodowały "rozgraniczenia" rewitalizacji na osobne sfery społeczne, gospodarcze, itd., ale aby one wzajemnie się uzupełniały.

Komplementarność stanowi istotny element budowy GPR. Wskazuje na wzajemne powiązania pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Zapewnienie powiązań pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami skutkować będzie efektywnym wykorzystaniem środków finansowych przeznaczonych na rewitalizację. Powiązania rozpatrywane są w 5 głównych kontekstach:

7.1. Komplementarność przestrzenna

Projekty realizowane w ramach rewitalizacji muszą oddziaływać na obszar rewitalizacji, nawet jeśli w wyjątkowych przypadkach realizowane są poza nim. Nie można doprowadzić do sytuacji, w której nastąpi rozprzestrzenienie się jakiegoś problemu poza obszar rewitalizacji. W Programie Rewitalizacji zaproponowano szereg przedsięwzięć oraz projektów rewitalizacyjnych, które realizowane będą na wyznaczonych w efekcie pogłębionej diagnozy obszarach rewitalizacji. **W żadnym wypadku działania nie będą prowadzone poza obszarem rewitalizacji.**

Przestrzeń traktowana jest jako całość, w której efekty działań rewitalizacyjnych będą oddziaływać nie punktowo, ale poprzez efekt synergii na całe otoczenie. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne skoncentrowane są na obszarze rewitalizacji, przez co charakteryzują się komplementarnością przestrzenną. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i na tej podstawie określenie obszaru

rewitalizacji oparte zostało o analizę wskaźnikową oraz konsultacje społeczne. Dzięki realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, pozytywne skutki ich oddziaływania widoczne będą na całym obszarze rewitalizacji, ponieważ wiele z nich dotyczy działań podejmowanych dla miejsc lub obiektów użyteczności publicznej, przez co korzystać z nich będą mogli nie tylko mieszkańcy obszaru, ale także całej gminy. Wszystkie działania będą prowadzone w taki sposób, aby niwelować zjawiska kryzysowe i przeciwdziałać rozlewaniu się ich na inne części gminy czy też przeciwdziałać niepożądanym efektom takim jak segregacja społeczna czy wykluczenie.

7.2. Komplementarność problemowa

Realizowane w ramach procesów rewitalizacyjnych projekty powinny się przenikać i wzajemnie uzupełniać. Komplementarność ta wymaga koordynacji na wyższym poziomie, przy uwzględnieniu strategicznych decyzji wynikających często z innych dokumentów, a odnoszących się również do obszaru rewitalizacji.

W ramach GPR zaplanowano przedsięwzięcia mające na celu przeciwdziałać występowaniu zdiagnozowanych sytuacji kryzysowych na obszarze rewitalizacji. Na liście przedsięwzięć zadbano o to, aby przedsięwzięcia infrastrukturalne stanowiły wsparcie i uzupełnienie do przedsięwzięć mających rozwiązywać problemy społeczne. Zadania o charakterze inwestycyjnym uzupełniają działania o charakterze społecznym (kulturalnym, integracyjnym, aktywizującym mieszkańców). Wskazane w programie zadania zostały zaprojektowane zgodnie z zasadą integrowania działań realizowanych w ramach EFRR oraz EFS +.

Działania inwestycyjne skupiają się na umożliwieniu realizacji przedsięwzięć miękkich - społecznych, jednocześnie porządkując przestrzeń publiczną, zwiększając ład przestrzenny i docelowo poprawiając jakość życia mieszkańców. Zasada komplementarności problemowej wyraża się także w tym, że poszczególne przedsięwzięcia wpisują się w kierunki działań przewidziane do rewitalizacji, a co za tym idzie również w cele główne rewitalizacji. Dopełnianie się przedsięwzięć rewitalizacyjnych jak również powiązanie ich z celami rewitalizacji zapobiega zjawisku fragmentaryzacji, zapewniając kompleksowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji. Planuje się, aby wskazane w diagnozie deficyty obszaru zostały znielowane poprzez realizowane projekty społeczne (dla których realizacji niezbędna jest realizacja przedsięwzięć infrastrukturalnych) – projekty edukacyjne dla dzieci i młodzieży wyposażą uczestników zajęć w dodatkowe kompetencje ułatwiające dalszą naukę i funkcjonowanie na rynku pracy.

Projekty zintegrowane wraz z uzasadnieniem:

Projekt społeczny	Projekt infrastrukturalny
Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną gminy Obsza	Rewitalizacja placu rekreacyjnego w miejscowości Obsza
Uzasadnienie zintegrowania	
Działania w ramach projektu będą realizowane na zrewitalizowanej infrastrukturze w celu wzmocnienia aktywności lokalnej społeczności, ukształtowania lokalnej tożsamości i wzmocnienia poziomu kapitału społecznego. Rezultatem podjętych działań będzie zintegrowanie mieszkańców poszczególnych obszarów i zachęcenie ich do podejmowania inicjatyw na rzecz poprawy jakości życia na obszarach rewitalizacji. Projekt zakłada się organizację w na obszarze zrewitalizowanym wydarzeń, imprez kulturalno-artystycznych. Działania te będą realizowane w celu wzmocnienia aktywności lokalnej społeczności, ukształtowania lokalnej tożsamości i wzmocnienia poziomu kapitału społecznego.	
Projekt społeczny	Projekt infrastrukturalny
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów oraz rozwój ich aktywności społecznej	Modernizacja Ośrodka Zdrowia w Obszy Modernizacja świetlic wiejskich i budynków OSP na terenie Gminy Obsza

Uzasadnienie zintegrowania

Projekt zakłada aktywizację seniorów poprzez przeprowadzenie kampanii Świadomy Senior, której tematem będą zagadnienia związane, m.in. z zagrożeniami: czyhającymi w Internecie, podczas użytkowania kart płatniczych, komputerów, telefonów czy bankomatów. Projekt obejmował będzie m.in.: warsztaty integracyjne o różnym charakterze, integracyjnej zabawy tanecznej i imprezy plenerowej, zabiegi fizykoterapeutyczne i inne. Planowane oferowane formy wsparcia obejmowały będą m.in. usługi: socjalne, w tym posiłek, serwis kawowy, edukacyjne, kulturalno-oświatowe, aktywności ruchowej, sportowo-rekreacyjne, aktywizujące społecznie, terapie zajęciowe, zabiegi fizykoterapeutyczne. Bazą do przeprowadzenia powyższych inicjatyw będzie budynek Ośrodka Zdrowia w Obszy w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych oraz świetlice wiejskie w Woli Obszańskiej i Zamchu.

Projekt społeczny	Projekt infrastrukturalny
Aktywizacja zawodowa mieszkańców Gminy Obsza	Modernizacja Wiejskiego Domu Kultury w Woli Obszańskiej, Modernizacja świetlic wiejskich i budynków OSP na terenie Gminy Obsza

Uzasadnienie zintegrowania

Projekt zakłada realizację przedsięwzięć służących podnoszeniu kompetencji społecznych i nabywaniu nowych umiejętności społecznych przez mieszkańców obszarów rewitalizowanych (zwłaszcza bezrobotni i młodzież), a w konsekwencji rozwijających poziom przedsiębiorczości. Zajęcia przeprowadzone zostaną na terenie zrewitalizowanego WDK w Woli Obszańskiej i świetlicy wiejskiej w Zamchu.

7.3. Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Podmiotem zarządzającym procesem rewitalizacji na obszarze Gminy Obsza jest Urząd Gminy Obsza na czele z Wójtem i Radą Gminy. Ponadto podmiotami wspomagającymi są sołtysi sołectw wchodzących w skład obszaru rewitalizacji oraz jednostki organizacyjne Urzędu Gminy.

Szczególną rolę we wdrażaniu GPR pełni Wójt Gminy Obsza, który jako przedstawiciel społeczności lokalnej, obszaru zdegradowanego wyznaczonego do rewitalizacji, zna najważniejsze problemy oraz potrzeby mieszkańców i będzie wspierać wszystkie działania mające na celu poprawę jakości życia i wzmocnienie kapitału ludzkiego na obszarze gminy.

Partnerami procesu rewitalizacji mogą być również podmioty lokalne, do których należą podmioty społeczne i gospodarcze, a poziom ich zaangażowania zależy od charakteru projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zaangażowanie różnych podmiotów w proces rewitalizacji poprzez współpracę jednostek funkcjonujących na obszarze gminy, w tym budowanie partnerstw różnych podmiotów (publicznych, prywatnych i społecznych) pozwoli na kompleksową rewitalizację obszaru zdegradowanego i poprawę warunków do rozwoju społeczno-gospodarczego.

Z uwagi na wieloaspektowy charakter GPR w procesie jego wdrażania uczestniczyć będzie wiele podmiotów.

Powołany zostanie także **Komitet Rewitalizacji**, który zgodnie z Ustawą stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniotwórczo-doradczą wójta.

Przedsięwzięcia zostały określone w ramach procesu partycypacji i dialogu społecznego. Realizatorów odpowiedzialnych za wdrażanie poszczególnych przedsięwzięć wskazano w podrozdziale dotyczącym przedsięwzięć rewitalizacyjnych. System zarządzania został szczegółowo opisany w części zarządczej Programu.

W celu skutecznej realizacji założeń GPR przewiduje się także współpracę z podmiotami podległymi samorządowi lokalnemu oraz instytucjami otoczenia społecznego i gospodarczego. Instytucje te odpowiedzialne będą nie tylko za konsultowanie, opiniowanie projektów i działań rewitalizacyjnych w ramach prac Komitetu Rewitalizacji, ale także będą uczestniczyły w realizacji poszczególnych przedsięwzięć na zasadach zlecania zadań publicznych wg procedury przewidzianej

w ustawie działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz ustawie – Prawo zamówień publicznych. Określenie odpowiednich instrumentów zarządzania i wdrażania opisane zostało w kolejnych rozdziałach. Realizacja GPR będzie systematycznie monitorowana. Monitoring umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz podejmowanie działań korygujących.

Nie wyklucza się – na etapie realizacji konkretnych projektów – włączenia jako ich wykonawców także organizacji pozarządowych czy lokalnych liderów. Zwłaszcza prawdopodobne jest to na terenach wiejskich, gdzie mieszkańcy w dużej mierze sami organizują życie społeczne i kulturalne. Lokalne stowarzyszenia zajmujące się pielęgnowaniem tradycji przede wszystkim realizować mogą działania z tej sfery. Niewątpliwie jednak to gmina i jednostki publiczne będą liderami realizowanych projektów i przedsięwzięć, koordynując wszystkie związane z nimi działania.

7.4. Komplementarność międzykresowa

Odnosi się do spójności przedsięwzięć wdrażanych w poprzednim programowaniu, a tych projektowanych obecnie.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Obsza na lata 2023-2030 stanowi kontynuację polityki rozwojowej i inwestycyjnej gminy. Przedsięwzięcia planowane do realizacji w ramach GPR są kontynuacją i niezbędnym uzupełnieniem działań prowadzonych w poprzednich latach. Podobnie jak realizowane do tej pory, nowe przedsięwzięcia założone do realizacji w GPR na lata 2023-2030 nastawione są na rozwiązywanie zdiagnozowanych w mieście problemów społecznych oraz poprawy jakości życia i funkcjonowania mieszkańców obszaru rewitalizacji. W tabeli przedstawiono zrealizowane projekty w latach 2013-2022, których ideową kontynuację stanowią projekty zaproponowane w GPR.

Tabela 31 Projekty komplementarne - zrealizowane

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Wartość i źródło finansowania	Okres realizacji	Opis zrealizowanego zakresu
1.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Obsza	wartość projektu 4 828 159,02 zł dofinansowanie z UE 3 003 545,59 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	2014-2020	Przedmiotem inwestycji było zwiększenie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Obsza. Projekt objął zadania inwestycyjne polegające na wykonaniu prac termomodernizacyjnych w budynkach użyteczności publicznej na terenie Gminy Obsza w tj. budynków Szkoły Podstawowej w Obszy, Szkoły Podstawowej w Zamchu i Szkoły Podstawowej w Babicach oraz budynku Urzędu Gminy Obsza. Grupą docelową byli mieszkańcy Gminy Obsza oraz turyści.
2.	Ruszać pora - klub seniora	wartość projektu 1 137 303,00 zł dofinansowanie z UE 966 707,55 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	2014-2020	Cel główny: Zwiększenie o 25 os.(16K i 9M)liczby os. starszych niesamodzielnych objętych usługami społ. na terenie gminy Obsza do 31.12.2021r. poprzez działania podejmowane w ramach Klubu Seniora. Cele szczegółowe: 1. Poprawa jakości życia i kontaktów społecznych 25 os. pow.60 r.ż(16K, 9M) do 31.12.2021 r 2. Wzrost samodzielności życiowej wśród 70% z 25 os. pow.60 r. ż.ucz. w projekcie do 31.12.2021r

3.	Zakup i montaż kolektorów słonecznych w Gminie Obsza II etap	wartość projektu 1 658 832,00 zł dofinansowanie z UE 1 242 020,00 zł Regionalny Program Operacyjny Województwa Lubelskiego	2019-2022	Projekt tworzył nowe instalacje do produkcji energii ze słońca, a jego realizacja odbyła się na obszarze OSI:4.Obszary gospodarczego wykorzystania walorów przyrodniczych i kulturowych. Typ projektu: Budowa i przebudowa infrastruktury służącej do produkcji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych. Projekt odpowiadał na zdiagnozowane potrzeby interesariuszy. Głównym problemem do rozwiązania było obniżenie szkodliwej emisji CO2 na obszarze Gminy Obsza poprzez poprawę efektywności energetycznej oraz zwiększenie udziału energii słonecznej w końcowym zużyciu energii cieplnej poprzez montaż 156 instalacji solarnych
----	--	---	-----------	--

7.5 Komplementarność źródeł finansowania

Oznacza łączenie różnych rodzajów środków do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zapewnienie komplementarności problemowej w ramach rewitalizacji w Gminie Obsza związane jest komplementarnością źródeł finansowania. Wśród przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględniono różną strukturę finansowania.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne finansowane będą ze środków publicznych (wkład własny Gminy), oraz w ramach możliwego wsparcia z regionalnych, krajowych oraz unijnych programów. Zasadniczo planuje się, aby głównym źródłem finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych były środki UE w ramach Funduszy Europejskich dla Lubelskiego.

Poza wskazanym źródłem przewiduje się także możliwość współfinansowania projektów ze źródeł sektorowych (Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Sportu i Turystyki, Fundusz Sprawiedliwości itp.) Taki montaż finansowy uwzględniający różne metody pozyskiwania środków finansowych, wskazuje wprost na komplementarność przyjętych rozwiązań.

Komplementarność źródeł finansowania obejmie również synergię pomiędzy projektami społecznymi (finansowanymi w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego) oraz infrastrukturalnymi (finansowanymi w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego). Przewiduje się, że podczas wdrażania programu, dzięki prowadzeniu akcji informacyjnej, do realizacji projektów zachęcona zostanie większa liczba realizatorów, np. organizacje pozarządowe, a w związku z tym, rozszerzony zostanie wachlarz wykorzystanych źródeł finansowania.

Tabela 32 Źródła finansowania GPR

Źródło finansowania	Opis źródła finansowania
Środki własne gminy	Dochody gminy – dochodami jednostek samorządu terytorialnego są dochody własne, subwencja ogólna i dotacje celowe z budżetu państwa.
Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027	Podstawą opracowania FEdL jest Umowa Partnerstwa. Umowa ta określa cele i sposób inwestowania funduszy unijnych z polityki spójności, w tym także środków z Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Pieniądze na programy regionalne w nowej perspektywie finansowej podzielono według algorytmu opartego na obiektywnych kryteriach. Brano pod uwagę między innymi liczbę ludności, wartość PKB na mieszkańca, ubytek ludności, nakłady na B+R na mieszkańca, emisję zanieczyszczeń pyłowych przez zakłady szczególnie uciążliwe, wskaźnik międzygałęziowej dostępności transportowej (kolejowy/pasażerski), stopę

	<p>bezrobocia osób w wieku 50+ (według Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności) oraz funkcjonowanie organizacji według głównej dziedziny działalności (rozwój lokalny. Zapisy FEeL wynikają ponadto z Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 oraz Strategii Rozwoju Województw. Wsparciem obligatoryjnym objęte zostaną Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją.</p>
Krajowe Programy Operacyjne	<p>Krajowe Programy Operacyjne uwzględniają cele polityki regionalnej i są ukierunkowane na: a) innowacje, inteligentny wzrost - wsparcie wszystkich etapów tworzenia innowacji; b) rynek pracy i adaptacyjność, włączenie społeczne i walkę z ubóstwem, edukację; c) dobre rządzenie; poprawę jakości powietrza, niską energochłonność, czystą energię, ograniczenie ekstremalnych skutków zmian klimatu, czystą wodę, ochronę przed powodzią i suszą, różnorodność biologiczną i ochronę przyrody oraz gospodarkę o obiegu zamkniętym; d) bezpieczeństwo energetyczne; dostępność transeuropejską i międzyregionalną; f) spójność terytorialną.</p>
Fundusz Odbudowy UE	<p>Fundusz Odbudowy jest odpowiedzią Unii Europejskiej na kryzysowe zagrożenia i wyzwania, jakie spowodowała pandemia. Składa się on z Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności oraz mniejszych funduszy i programów. Podstawą do uzyskania pieniędzy z Instrumentu na Rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności jest Krajowy Plan Odbudowy, którego celem jest zwiększenie produktywności gospodarki oraz tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy. Główne obszary wsparcia to: odporność i konkurencyjność gospodarki; zielona energia i zmniejszenie energochłonności; transformacja cyfrowa; dostępność i jakość systemu ochrony zdrowia; zielona, inteligentna mobilność.</p>

8. Zarządzanie wdrażaniem Gminnego Programu Rewitalizacji

8.1. Szacunkowe ramy finansowe przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz harmonogram ich wdrażania

Tabela 33 Ramy finansowe (PLN)

L.p	Nazwa przedsięwzięcia	Źródło finansowania	Budżet gminy	Fundusze UE		Krajowe środki publiczne	Inne
				EFRR	EFSD		
1	Rewitalizacja placu rekreacyjnego w miejscowości Obsza	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, PS WPR 2023-2027, Polska Wschodnia+, FEnIKS, Krajowe środki publiczne, środki prywatne	75 000	425 000			
2	Modernizacja świetlic wiejskich i budynków OSP na terenie Gminy Obsza	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, PS WPR 2023-2027, Polska Wschodnia+, FEnIKS, Krajowe środki publiczne, środki prywatne	75 000	425 000			
3	Modernizacja Ośrodka Zdrowia w Obszy	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, PS WPR 2023-2027, Polska Wschodnia+, FEnIKS, Krajowe środki publiczne, środki prywatne	112 500	637 500			
4	Modernizacja Wiejskiego Domu Kultury w Woli Obszańkiej	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, PS WPR 2023-2027, Polska Wschodnia+, FEnIKS, Krajowe środki publiczne, środki prywatne	15 000	85 000			
5	Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną gminy Obsza	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, PS WPR 2023-2027, Polska Wschodnia+, FEnIKS, Krajowe środki publiczne, środki prywatne	20 000			20 000	20 000

6	Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów oraz rozwój ich aktywności społecznej	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, PS WPR 2023-2027, Polska Wschodnia+, FENIKS, Krajowe środki publiczne, środki prywatne	45 000		255 000		
7	Aktywizacja zawodowa mieszkańców gminy Obsza	Budżet gminy, Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, PS WPR 2023-2027, Polska Wschodnia+, FENIKS, Krajowe środki publiczne, środki prywatne	7 500		42 500		

Źródło: opracowanie własne

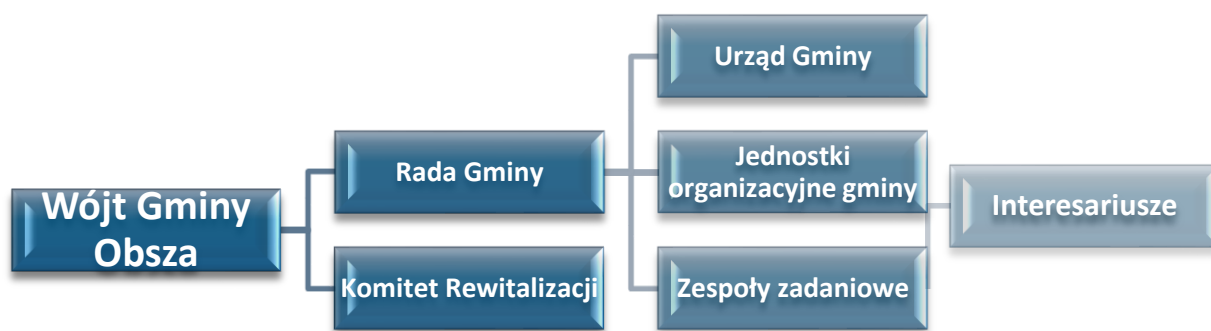
Tabela 34 Harmonogram wdrażania GPR

Wdrażanie GPR	Termin realizacji
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Obsza	2024 r.
Podjęcie uchwały w sprawie zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji	2024 r.
Wprowadzenie zaplanowanych inwestycji do Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Obsza	Niezwłocznie po uchwaleniu GPR
Posiedzenia Komitetu Rewitalizacji	Od 2024 do 2030 (przynajmniej jedno posiedzenie w ciągu roku)
Projekty Rewitalizacyjne	Termin realizacji
Rewitalizacja placu rekreacyjnego w miejscowości Obsza	2025-2029
Modernizacja świetlic wiejskich i budynków OSP na terenie Gminy Obsza	2025-2029
Modernizacja Ośrodka Zdrowia w Obszy	2025-2029
Modernizacja Wiejskiego Domu Kultury w Woli Obszańskiej	2025-2029
Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną gminy Obsza	2025-2029
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów oraz rozwój ich aktywności społecznej	2025-2029
Aktywizacja zawodowa mieszkańców gminy Obsza	2025-2029
Monitoring i ewaluacja	Termin realizacji
Monitoring	Od 2024 r. do 2030 r. (realizowany systematycznie w okresach rocznych)
Ewaluacja okresowa	Od 2024 r. do 2030 r. (realizowana w okresach trzyletnich)
Komunikacja społeczna GPR	Od 2024 r. do 2030 r.

Źródło: opracowanie własne

8.2. System zarządzania realizacją Programu Rewitalizacji

System zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Obsza na lata 2023-2030 ulokowany zostanie w ogólnym systemie zarządzania gminą, co umożliwi efektywne współdziałanie instytucji samorządowych na szczeblu gminy, jak również wzajemne uzupełnianie się i spójność procedur, z zapewnieniem nienaruszalności zasady subsydiarności. System zarządzania programem zaprojektowany został z uwzględnieniem istniejących rozwiązań organizacyjnych, jakie działają w Urzędzie Gminy w Obszy, przy czym zorientowany został na realizację zasad partycypacji, współdecydowania i partnerstwa. Strukturalnie za tematykę rewitalizacji odpowiedzialne będą następujące organy:

Wójt Gminy Obsza:

Wójt zajmuje się koordynacją całego procesu, przygotowuje sprawozdania z realizacji, zapewnia obsługę administracyjną Komitetu Rewitalizacji oraz podejmuje decyzje bezpośrednio lub pośredni oddziałujące na realizację Programu.

Rada Gminy Obsza:

Do zadań radnych należy uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Obsza, uchwalanie ewentualnych zmian w treści dokumentu, podejmowanie innych decyzji (w formie uchwał), które mają wpływ na realizację GPR-u oraz przyjmowanie sprawozdań z jego realizacji.

Komitet Rewitalizacji:

Komitet Rewitalizacji zostanie powołany spośród przedstawicieli różnych grup interesariuszy rewitalizacji i jako taki pełnił będzie funkcję opiniotawczo-doradczą w kontekście rewitalizacji. Posiada uprawnienia do wyrażania opinii m.in. dotyczących informacji z realizacji, raportów z ewaluacji. Ponadto może artykułować propozycje rozwiązań usprawniających proces rewitalizacji. Rolą Komitetu Rewitalizacji jest doradztwo Wójtowi w zakresie dbałości o prawidłową realizację GPR, prowadzenie dialogu między interesariuszami procesu rewitalizacji a organami gminy, a także uczestnictwo procesie ewaluacji. Zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa Rada Gminy w drodze uchwały, zapewniając wyłanianie przez interesariuszy ich przedstawicieli. Podjęcie uchwały w tej sprawie będzie poprzedzone konsultacjami społecznymi.

Urząd Gminy Obsza:

Na poziomie wdrożeniowym z kolei zostanie wyznaczona komórka organizacyjna Urzędu Gminy będąca niejako operatorem rewitalizacji (**Referat Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Gospodarki Komunalnej i Inwestycji**).

Do jej zadań należeć będzie:

- ✓ organizacja i prowadzenie monitoringu GPR-u we współpracy z innymi komórkami urzędu, jednostkami organizacyjnymi oraz wnioskodawcami,
- ✓ prowadzenie monitoringu zewnętrznych źródeł finansowania rewitalizacji,
- ✓ opracowanie sprawozdań z realizacji,
- ✓ utrzymanie kontaktu z Komitetem Rewitalizacji oraz interesariuszami,
- ✓ koordynacja działań promujących rewitalizację oraz wdrażanie mechanizmów włączania mieszkańców i innych podmiotów w proces rewitalizacji,
- ✓ gromadzenie danych (np. analizy, badania, sprawozdania, rejestry) dotyczących rewitalizacji.

Podmioty składające projekty odpowiadają za realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych spójnych z wizją, celami rewitalizacji oraz wytyczonymi kierunkami działania. Do ich obowiązków należy też bieżąca współpraca z operatorem rewitalizacji w zakresie prowadzenia sprawozdawczości dotyczącej poziomu zaawansowania realizowanych projektów rewitalizacyjnych.

Zespoły zadaniowe:

W przypadku skomplikowanych projektów rewitalizacyjnych (wymagających współpracy specjalistów z różnych dziedzin) wójt w drodze zarządzenia może powołać zespoły zadaniowe składające się z wyspecjalizowanych komórek Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych gminy.

Jednostki organizacyjne gminy:

Jednostki organizacyjne gminy będą bezpośrednio zaangażowane w realizację przedsięwzięć ujętych w GPR, zgodnie z ich właściwościami.

W realizację projektów rewitalizacyjnych będą zaangażowane następujące podmioty:

podmioty publiczne:

- ✓ Gmina Obsza,
- ✓ Gminny Ośrodek Kultury,
- ✓ Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- ✓ Gminna Biblioteka Publiczna,

podmioty inne:

- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Zamchu,
- ✓ Ochotnicza Straż Pożarna w Zamchu,
- ✓ Sołectwo Zamch,
- ✓ Koło Gospodyń Wiejskich w Obszy,

Interesariusze rewitalizacji:

Współzarządzanie procesem rewitalizacji przez interesariuszy rewitalizacji odbywać się będzie za pośrednictwem Komitetu Rewitalizacji oraz form przewidzianych w rozdziale – uspołecznienie wdrażania GPR.

8.3. Koszty zarządzania realizacją Programu

Struktura zarządzania Programem jest osadzona w strukturze organizacyjnej Gminy Obsza. Tym samym wszelkie prace będą wykonywane w ramach kompetencji pracowników Urzędu Gminy (**Referat Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Gospodarki Komunalnej i Inwestycji**), Wójta oraz Rady Gminy Obsza .

W przypadku Komitetu Rewitalizacji stosownie do art. 7 ust. 3 ustawy o rewitalizacji zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji zostaną określone w drodze uchwały Rady Gminy Obsza, poprzedzonej konsultacjami społecznymi. W zasadach tych znajdzie się zapis ujmujący, że uczestnictwo w Komitecie ma charakter społeczny tym samym za udział w posiedzeniach i pracach Komitetu nie przysługuje wynagrodzenie.

Zadania niezbędne do wdrażania dokumentu wykonywane będą w ramach obowiązków poszczególnych struktur organizacyjnych Gminy Obsza, dlatego nie określono dodatkowych kosztów ich realizacji. W ramach swoich kompetencji każda z komórek Urzędu i/lub jednostek organizacyjnych Gminy będzie wdrażała te działania, dostosowując w sposób elastyczny swoje zasoby osobowe do określonych aktualnie potrzeb.

Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne realizujące zadania własne Gminy Obsza będą wdrożone zgodnie z uchwaloną przez Radę Gminy Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi, zapewniając efektywną realizację zaplanowanych działań. W zakresie zarządzania środkami finansowymi niezbędnymi do wdrożenia projektów rewitalizacyjnych włączony zostanie Skarbnik.

9. System monitoringu, oceny skuteczności i wprowadzania modyfikacji do Gminnego Programu Rewitalizacji

9.1. Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR

Monitoring zmierza do oceny stopnia wdrożenia założeń rewitalizacji określonych w *Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Obsza na lata 2023-2030*. **Realizowany będzie w cyklu trzyletnim, w oparciu o wskaźniki rewitalizacji.** Źródłem ich weryfikacji będą dane statystyczne oraz dane źródłowe.

Źródłem danych pozwalających weryfikować osiągnięcie celów rewitalizacji (wskaźników) będą informacje gromadzone przez wnioskodawców i komórkę organizacyjną Urzędu Gminy Obsza odpowiedzialną za proces rewitalizacji.

Punkt odniesienia w procesie weryfikacji wskaźników stanowić będą dane z roku 2020/2021 (wykorzystane do diagnozy) bądź też inne – w uzasadnionych przypadkach.

Tak jak na etapie diagnozy pochodzić będą z Urzędu Gminy Obsza, Komendy Powiatowej Policji w Biłgoraju, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Obszy, Powiatowego Urzędu Pracy w Biłgoraju.

W procesie monitoringu, w sytuacji braku postępów, które świadczyłyby o wdrażaniu GPR-u, identyfikowane będą **bariery wdrażania**.

Tabela 35 Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów GPR

Cel Główny	Kierunek działań	Wskaźniki	Wartość bazowa (2023)	Wartość docelowa (2030)	Źródło pomiaru
Zwiększona aktywność społeczna, kulturowa i gospodarcza mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.1. Zwiększenie aktywności i integracji społecznej mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wskaźnik produktu			
		Liczba przeprowadzonych wydarzeń integracyjnych (szt.)	0	3	Dane Urzędu Gminy Obsza (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)
		Wskaźnik rezultatu			
		Liczba osób uczestniczących w wydarzeniach integracyjnych (osoby)	0	150	Dane Urzędu Gminy Obsza (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)
	1.2. Utworzenie przestrzeni dla pobudzenia aktywności osób starszych, samotnych oraz wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym	Wskaźnik produktu			
		Liczba przeprowadzonych projektów z zakresu aktywizacji osób starszych (szt.)	0	3	Dane Urzędu Gminy Obsza (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)
		Liczba osób w wieku 55 lat i więcej objętych wsparciem (osoby)	0	30	Dane Urzędu Gminy Obsza (listy uczestników)
		Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi (osoby)	0	30	Dane Urzędu Gminy Obsza (listy uczestników)
		Wskaźnik rezultatu			
		Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po realizacji projektu	0	45	Dane Urzędu Gminy Obsza (listy uczestników)
	1.3. Upowszechnienie dostępu do usług społecznych i edukacyjnych	Wskaźnik produktu			
		Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi (osoby)	0	40	Dane Urzędu Gminy Obsza (listy uczestników)
		Liczba przeprowadzonych szkoleń/warsztatów/kursów z zakresu wspierania przedsiębiorczości (szt.)	0	4	Dane Urzędu Gminy Obsza (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)
		Wskaźnik rezultatu			
		Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po realizacji projektu (osoby)	0	30	Dane Urzędu Gminy Obsza (listy uczestników)
		Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (szt.)	0,71	0,81	Rejestr CEIDG
Kształtowanie atrakcyjnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych, służących zaspokojeniu potrzeb mieszkańców oraz poprawa jakości środowiska i odnowienie przestrzeni publicznych	3.1. Modernizacja budynków użyteczności publicznej i ich adaptacja pod nowe funkcje społeczne, rekreacyjne i kulturalne wraz ze zwiększeniem ich dostępności	Wskaźnik produktu			
		Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	4	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
		Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.)	0	5	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
		Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej	0	2	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
		Wskaźnik rezultatu			
		Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte	0	1000	Dane Urzędu Gminy Obsza (dane szacunkowe)

3.2. Poprawa stanu zagospodarowania przestrzeni na obszarze rewitalizacyjnym	wsparciem (osoby)			
	Roczna liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych placówek opieki zdrowotnej (osoby)	0	400	Dane Urzędu Gminy Obsza (dane szacunkowe)
	Wskaźnik produktu			
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha)	0	1	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Wskaźnik rezultatu			
	Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem (osoby)	0	150	Dane Urzędu Gminy Obsza (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)

Źródło: opracowanie własne

Zmiany stanu obszaru rewitalizacji

Monitorowanie stanu realizacji poszczególnych przedsięwzięć będzie polegać na ich śledzeniu, rejestrowaniu i raportowaniu postępów, ze szczególnym uwzględnieniem zaplanowanych przez podmioty rezultatów. Odnosnie przedsięwzięć wpisanych do realizacji w Programie, istotą monitoringu jest porównywanie realizacji faktycznej z wcześniej przyjętym założeniem. W przypadku ich opóźnień będzie podejmowana decyzja o ewentualnym wykreśleniu przedsięwzięcia. Oprócz monitoringu, czy poszczególne przedsięwzięcia są realizowane lub zostały już zrealizowane będzie oceniana ich efektywność przez określone mierniki/wskaźniki wskazane w przedsięwzięciach.

Tabela 36 Ocena i system monitorowania stanu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Nazwa Przedsięwzięcia	Wskaźniki	Wartość bazowa (2023)	Wartość docelowa (2030)	Źródło pomiaru
Rewitalizacja placu rekreacyjnego w miejscowości Obsza	Wskaźnik produktu			
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją (ha)	0	1	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Wskaźnik rezultatu			
	Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem (osoby)	0	150	Dane Urzędu Gminy Obsza (dane szacunkowe)
Modernizacja świetlic wiejskich i budynków OSP na terenie Gminy Obsza	Wskaźnik produktu			
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.)	0	2	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	2	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej (szt.)	0	2	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Wskaźnik rezultatu			
	Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem (osoby)	0	400	Dane Urzędu Gminy Obsza (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)

Modernizacja Ośrodka Zdrowia w Obszy	Wskaźnik produktu			
	Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Wskaźnik rezultatu			
	Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem (osoby)	0	400	Dane Urzędu Gminy Obsza (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)
Modernizacja Wiejskiego Domu Kultury w Woli Obszańskej	Wskaźnik produktu			
	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury (innych niż budynki mieszkalne) zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Budynki publiczne o udoskonalonej charakterystyce energetycznej (szt.)	0	1	Dane Urzędu Gminy Obsza (dokumentacja, odbiory)
	Wskaźnik rezultatu			
	Liczba osób odwiedzających obiekty publiczne objęte wsparciem (osoby)	0	200	Dane Urzędu Gminy Obsza (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna)
Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną gminy Obsza	Wskaźnik produktu			
	Liczba wspartych wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (szt.)	0	3	Dane Urzędu Gminy Obsza
	Wskaźnik rezultatu			
Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów oraz rozwój ich aktywności społecznej	Liczba osób odwiedzających wydarzenia integracyjne i aktywizujące społeczność lokalną zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach (osoby)	0	150	Dane Urzędu Gminy Obsza (dane szacunkowe)
	Wskaźnik produktu			
	Liczba osób w wieku 55 lat i więcej objętych wsparciem (osoby)	0	30	Dane Urzędu Gminy Obsza (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna, listy uczestników)
	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi (osoby)	0	30	Dane Urzędu Gminy Obsza (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna, listy uczestników)
	Wskaźnik rezultatu			
Aktywizacja zawodowa mieszkańców gminy Obsza	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po realizacji projektu (osoby)	0	45	Dane Urzędu Gminy Obsza (listy uczestników szkoleń/kursów/warsztatów)
	Wskaźnik produktu			
	Liczba osób dorosłych objętych usługami rozwojowymi (osoby)	0	40	Dane Urzędu Gminy Obsza (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna, listy uczestników)
	Liczba przeprowadzonych szkoleń/warsztatów/kursów z zakresu wspierania przedsiębiorczości (szt.)	0	4	Dane Urzędu Gminy Obsza (program wydarzeń, dokumentacja fotograficzna, listy uczestników)
	Wskaźnik rezultatu			
	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po realizacji projektu (osoby)	0	30	Dane Urzędu Gminy Obsza (listy uczestników zajęć)

Źródło: Opracowanie własne.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji:

- ✓ Gminny Program Rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie.
- ✓ Ocena sporządzona przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej.
- ✓ W przypadku stwierdzenia, że gminny program rewitalizacji wymaga zmiany, wójt, burmistrz albo prezydent miasta występuje do rady gminy z wnioskiem o jego zmianę.
- ✓ W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, rada gminy uchyla uchwałę w sprawie gminnego programu rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek wójta, burmistrza albo prezydenta miasta.

9.2. Ewaluacja

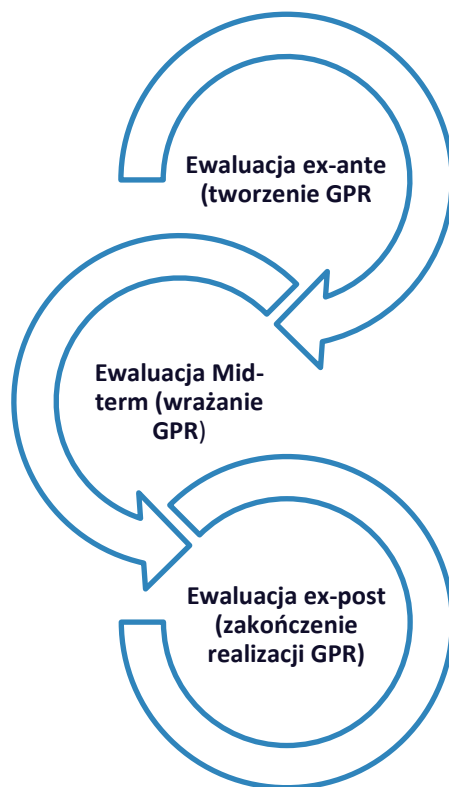
Ewaluacja Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Obsza polega na badaniu wpływu projektów rewitalizacyjnych na poszczególne aspekty funkcjonowania gminy oraz występowanie i kumulację negatywnych zjawisk na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji.

Ewaluacja prowadzona jest na wszystkich etapach (od tworzenia, poprzez wdrażanie i zakończenie) Gminnego Programu Rewitalizacji:

Ewaluacja ex-ante prowadzona była na etapie tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, polegała na dokonaniu oceny zasadności poszczególnych działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz ich wpływu na społeczność lokalną i obszary strategiczne, a także logiki interwencji i przewidywanych rezultatów programu. Taka ocena dokumentu pozwoliła na poprawę jego jakości oraz przygotowanie jego ostatecznej wersji.

Ewaluacja mid-term zostanie dokonana w połowie okresu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji, z uwagi na zakładany 7-letni okres jego realizacji. Jej celem będzie oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów oraz ocena konieczności aktualizacji Gminnego Programu Rewitalizacji w kontekście identyfikacji nowych problemów i oczekiwań mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Ewaluacja ex-post zostanie zrealizowana na zakończenie wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji i będzie oceną przeprowadzonej interwencji w zakresie zaspokajania potrzeb, na które miała odpowiadać oraz badaniem wpływu i trwałości zrealizowanych przedsięwzięć na społeczność lokalną i poszczególne grupy Interesariuszy. Ewaluacja ex-post wykonana zostanie za pomocą zebrania ponownie danych, umożliwiających przeprowadzenie analizy wskaźnikowej, i porównanie ich z danymi z roku bazowego. Skuteczności i efektywności Programu zostanie oceniona na podstawie wpływu podjętych działań interwencyjnych na skalę występowania zjawisk kryzysowych.

9.3. Identyfikacja i sposób ograniczenia ryzyka podczas wdrażania GPR

Na poziomie indywidualnych projektów do najpoważniejszego ryzyka należy:

1. nieosiągnięcie w ramach realizacji projektu zakładanych produktów – do barier, które składają się na to ryzyko można zaliczyć np. niezrealizowanie robót w przewidzianym zakresie ze względu na problemy techniczne, prawne czy społeczne. Z tego powodu prowadzony będzie monitoring wskaźników osiągniętych w wyniku realizacji projektów.

W razie konieczności ich aktualizacji, Rada Gminy będzie władna do podejmowania uchwał w sprawie zmian w Programie, tak aby GPR mógł w dalszym ciągu spełniać swoje zadania operacyjne. Każdorazowo wybierany będzie taki wykonawca, który swoim doświadczeniem i potencjałem technicznym gwarantować będzie terminową i zgodną z zakresem rzeczowym implementację zaplanowanych działań;

2. nieosiągnięcie w ramach realizacji projektu zakładanych rezultatów – w razie zidentyfikowania takiego problemu we wdrażaniu GPR Urząd Gminy dołoży wszelkich starań, aby wskaźniki rezultatu zostały osiągnięte w zakładanym wymiarze (odpowiednia promocja działań itd.);
3. niezyskanie środków finansowych na realizację projektów – dla każdego projektu wskazano jego potencjalne źródła finansowania, co minimalizuje ryzyko niezyskania dofinansowania zewnętrznego.

Głównym założeniem dla realizacji danego projektu jest uzyskanie współfinansowania (m.in. ze środków UE, budżetu Państwa). Brak dofinansowania może wpłynąć na przesunięcie w czasie kolejnych etapów projektów do momentu zapewnienia wystarczających środków w budżecie lub też gmina zapewni dodatkowe, brakujące środki finansowe. Zostaną podjęte wszelkie środki, aby dokumentacja aplikacyjna została przygotowana rzetelnie, a w trakcie realizacji projektu nie wystąpiły nieprawidłowości, które mogłyby skutkować cofnięciem całości lub części przyznanych środków.

Na poziomie realizacji GPR jako całości można wyróżnić następujące potencjalne sytuacje problemowe:

1. zmiana polityczna we władzach gmin – mogłaby ona skutkować odmienną wizją rewitalizacji.

Wybrane do realizacji projekty nie zostały jednak wytypowane w oparciu o sympatie polityczne, a o niezależne badania ekspertów zewnętrznych i opinie mieszkańców.

2. nieosiągnięcie porozumienia z interesariuszami GPR na etapie wdrażania Programu – brak akceptacji ze strony zainteresowanych podmiotów mógłby przekreślić zasadność Programu, jednakże dla jego akceptacji społecznej odbyły się otwarte spotkania konsultacyjne z mieszkańcami i badania ankietowe, a w Programie uwzględniono zgłoszone postulaty i propozycje wysuniętych przez nich konkretnych zadań. Zagwarantowano również możliwość zgłaszania uwag już w trakcie realizacji Programu, które będą przedyskutowane wraz z osobami je zgłaszającymi w celu uzyskania porozumienia;
3. ryzyko opóźnień w związku z procedurami administracyjnymi – harmonogram realizacji poszczególnych zadań i projektów w ramach GPR przewiduje możliwe wystąpienie opóźnień, dlatego wskazane w nim terminy zostały określone z marginesem czasu potrzebnym do przeprowadzenia odpowiednich procedur urzędowych.

9.4 Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Wyniki monitoringu przyjmowały będą postać sprawozdań z realizacji GPR-u. Za przeprowadzanie monitoringu odpowiedzialna będzie komórka organizacyjna Urzędu Gminy zajmująca się rewitalizacją (Referat Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Gospodarki Komunalnej i Inwestycji). Proces monitoringu prowadzony będzie z uwzględnieniem form szerokiej partycypacji społecznej – w tym m.in. poprzez zaangażowanie Komitetu Rewitalizacji. Informacja z realizacji GPR-u przedkładana będzie Radzie Gminy Obsza.

Bieżący monitoring, polega na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów i realizacji całego programu, mając na celu zapewnienie zgodności realizacji projektów z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami Programu. Monitorowanie obejmować będzie zarówno finansowe, jak i rzeczowe aspekty wdrażania dokumentu.

Monitoring finansowy dostarczy danych na temat szacunkowego kosztu oraz wykorzystanych źródeł finansowania, będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania środków.

9.5. Aktualizacja GPR

Zakłada się, że proces rewitalizacji, jako rozciągnięty w czasie, podlegał będzie wpływowi czynników zewnętrznych, co wymusza konieczność założenia okresowej aktualizacji GPR oraz aktualizacji nadzwyczajnej w razie zaistnienia takich okoliczności. Gminny Program Rewitalizacji dla Obsza na lata 2023-2030, zgodnie z zapisami ewaluacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Wójta, co najmniej raz na 3 lata.

Procedura okresowej aktualizacji GPR obejmuje następujące kroki:

- ✓ Ocena sporządzona przez Wójta podlega zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej.
- ✓ W przypadku stwierdzenia, że Gminny Program Rewitalizacji wymaga zmiany, Wójt występuje do Rady Gminy z wnioskiem o jego zmianę, dołączając do wniosku sporządzoną ocenę aktualności i stopnia realizacji.
- ✓ W przypadku stwierdzenia, w wyniku przeprowadzonej oceny stopnia realizacji GPR, osiągnięcia celów rewitalizacji w nim zawartych, Rada Gminy uchyla uchwałę w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji w całości albo w części, z własnej inicjatywy albo na wniosek Wójta.
- ✓ Zaktualizowany GPR powinien zawierać uzasadnienie przeprowadzonych korekt i opis zmian oraz ich wpływu na dalszą realizację programu. Zmiana programu następuje w trybie, w jakim był on uchwalony – jeśli wprowadzone zmiany dotyczą modyfikacji w podstawowych

przedsięwzięciach rewitalizacyjnych lub dotyczą ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, obowiązkowe są konsultacje, uzyskanie opinii, przeprowadzenie procedury strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

10. Mechanizmy włączenia mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów i grup aktywnych w proces rewitalizacji

Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji podkreśla znaczenie zasady partnerstwa i partycypacji w procesie tworzenia i realizacji/wdrażania programu rewitalizacji.

Program rewitalizacji jest wypracowywany przez samorząd gminny i poddawany dyskusji w oparciu o diagnozę lokalnych problemów: społecznych, gospodarczych, przestrzenno-funkcjonalnych, technicznych i środowiskowych.

Prace nad przygotowaniem programu, bądź jego aktualizacją, jak również wdrażanie (realizacja) programu oparte są na współpracy ze wszystkimi grupami interesariuszy, w tym szczególnie ze społecznością obszarów rewitalizacji, innymi ich użytkownikami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Partycypacja społeczna obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji.

Przygotowanie, prowadzenie i ocena rewitalizacji polegają w szczególności na:

- ✓ poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami;
- ✓ prowadzeniu, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, celach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy, oraz o przebiegu tego procesu;
- ✓ inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji;
- ✓ zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji;
- ✓ wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji; zapewnieniu w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy.

Partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji, jako fundament działań na każdym etapie tego procesu (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Skonsolidowanie wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji jest ważnym warunkiem sukcesu.

10.1. Procedura uspołecznienia na etapie przygotowania programu rewitalizacji

Program Rewitalizacji jest dokumentem o charakterze strategicznym, którego skutki wdrożenia obejmują praktycznie wszystkie podmioty zlokalizowane na obszarze rewitalizowanym. Powoduje to konieczność zaangażowania do prac w przygotowaniu i wdrażaniu szerokiego spektrum przedstawicieli sektora samorządowego, pozarządowego i biznesowego. W celu zaangażowania w planowanie i realizację jak największej grupy mieszkańców reprezentujących sektor biznesu, samorządu i NGO proces tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji był opracowany metodą partycypacji społecznej przy dużym zaangażowaniu mieszkańców Gminy, a także radnych, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych oraz działaczy kultury i liderów opinii publicznej.

Tabela 37 Wykaz interesariuszy zaangażowanych w proces przygotowania i realizacji GPR

Lp.	NAZWA
1.	Gminny Ośrodek Kultury
2.	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
3.	Koło Gospodyń Wiejskich "Zamszanki" z Zamchu

4.	Koło Gospodyń Wiejskich "Obszanki" z Obszy
5.	Koło Gospodyń Wiejskich "Wolanki" z Woli Obszańskiej
6.	Gminna Biblioteka Publiczna
7.	OSP Zamch
8.	OSP Obsza
9.	Stowarzyszenie "Róbmy swoje" w Obszy
10.	Gminny Klub Sportowy Błękitni Obsza
11.	Stowarzyszenie Piłkarskie "Piast Babice"

Podmioty powyższe zostały poinformowane o procesie przygotowania Gminnego Programu Rewitalizacji oraz o potrzebie włączenia się w proces jego tworzenia.

Bezpośrednimi interesariuszami procesu są mieszkańcy obszaru rewitalizacji, do których przede wszystkim są skierowane działania rewitalizacyjne, jak i podmioty społeczne występujące w roli wykonawców powierzonych im do realizacji zadań publicznych.

Są to:

- mieszkańcy obszaru zagrożeni wykluczeniem społecznym,
- mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze,
- mieszkańcy gminy inni niż mieszkańcy obszaru rewitalizacji.

Na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji działalność prowadzą podmioty, w tym organizacje pozarządowe, świadczące usługi publiczne na terenie rewitalizacji:

- na rzecz ochrony środowiska naturalnego,
- na rzecz lokalnej gospodarki oraz wspierające rozwój przedsiębiorczości,
- dotyczące promowania włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji,
- w sferze aktywizacji społeczno-zawodowej i integracji osób zagrożonych wykluczeniem,
- skoncentrowane na pomocy osobom zagrożonych przemocą w rodzinie,

W szczególności są to:

- jednostki organizacyjne gminy zaangażowane w szeroki zakres działań i polityk społecznych rewitalizacji gminy Obsza, w tym straże i służby,
- instytucje animujące działania na terenie obszaru rewitalizacji (kultura, sport, edukacja),
- instytucje kultury i sztuki funkcjonujące na obszarze rewitalizacji,
- instytucje odpowiedzialne za pomoc społeczną,
- organy władzy publicznej oraz komórki organizacyjne Urzędu Gminy Obsza,
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia i in.).

Obszar rewitalizacji, poza interwencją zaplanowaną w GPR, będzie dodatkowo skupiał aktywność wymienionych wyżej podmiotów, realizujących na jego terenie działania statutowe. Na obszarze rewitalizacji dojdzie więc do integracji wielu polityk publicznych oraz procesu odnowy wywołanego wdrażaniem programu, w efekcie czego zwiększy się dostępność usług publicznych, a w ślad za nią aktywność mieszkańców i poziom ich udziału w życiu społecznym.

Niezwykle ważnymi interesariuszami rewitalizacji gminy Obsza są, działające na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji, organizacje pozarządowe, które reprezentują społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób z niepełnosprawnościami, równości płci i niedyskryminacji.

Z punktu widzenia procesu rewitalizacji kluczowymi podmiotami społeczno-gospodarczymi, które powinno włączyć się w proces, są stowarzyszenia prowadzące działalność w sferze aktywizacji społeczno-zawodowej i integracji osób zagrożonych wykluczeniem.

Na terenie obszaru rewitalizacji zidentyfikowano potencjalnych partnerów i inne podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, bądź realizujące działania z zakresu włączenia społecznego, aktywizacji społecznej, ochrony przyrody, praw obywatelskich, równości płci i niedyskryminacji, wspierania osób narażonych na wykluczenie społeczne:

- stowarzyszenia, m.in.: **Stowarzyszenie "Róbmy swoje" w Obszy,**
- inne organizacje pozarządowe, m.in.: **Gminny Klub Sportowy Błękitni Obsza, Stowarzyszenie Piłkarskie "Piast Babice",**

Z uwagi na zdiagnozowane problemy w sferze środowiskowej, gospodarczej i technicznej istotnymi interesariuszami rewitalizacji są potencjalni partnerzy działający na rzecz lokalnej gospodarki i ochrony środowiska naturalnego np. **LGD „Ziemia Biłgorajska”, Koła Gospodyń Wiejskich.**

W sferze ochrony przyrody, potencjalnym partnerem procesu rewitalizacji jest m.in.: **Nadleśnictwo Biłgoraj.**

Ważnymi uczestnikami procesu rewitalizacji będą również organy władzy publicznej.

Do tak zidentyfikowanego kręgu interesariuszy zostały skierowane i będą kierowane działania włączeniowe – zaproszenia do wzięcia udziału w spotkaniach konsultacyjno-informacyjnych, naborze przedsięwzięć rewitalizacyjnych, naborze kandydatów do Komitetu Rewitalizacji czy konsultacjach społecznych poszczególnych dokumentów.

Kluczowymi mechanizmami integracji zaplanowanej w GPR interwencji będą następujące czynniki:

Integracja na poziomie celów – mechanizm integracji w tym obszarze został wdrożony na poziomie opracowania dokumentu i będzie kontynuowany w okresie jego wdrażania.

Etap opracowania dokumentu uwzględnił będzie takie mechanizmy jak **konsultacje wytyczonego obszaru zdegradowanego i wyznaczonego na jego podstawie obszaru rewitalizacji – etap ten rozpoczął mechanizm integracji poprzez uruchomienie procesu udziału mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu GPR,**

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji prace nad Programem rozpoczęto od wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Na podstawie art. 6 ust. 2 oraz art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (t.j.: Dz.U. z 2021 r. poz. 485 z późn. zm.)

Wójt Gminy Obsza powiadomił o przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu uchwały Rady Gminy Obsza w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji.

W proces przygotowania diagnozy społeczno – gospodarczej dla Gminy Obsza zostały zaangażowane poniższe instytucje, które przygotowały dane potrzebne do sporządzenia analizy wskaźnikowej dla wyznaczenia obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji.

- ✓ **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Obszy (wskaźniki dotyczące pomocy społecznej, ubóstwa)**
- ✓ **Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju (wskaźniki dotyczące przestępczości i przemocy domowej)**
- ✓ **Urząd Pracy w Biłgoraju (wskaźniki dotyczące bezrobocia)**

Konsultacje przeprowadzone były w następujących formach:

1. Spotkania otwartego z interesariuszami rewitalizacji, umożliwiającego wyrażenie uwag, opinii i propozycji do Projektu Uchwały Rady Gminy Obsza w sprawie wyznaczenia obszaru

zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Spotkanie odbyło się w dniu 20-06-2023 r. o godzinie 10:30 w siedzibie Urzędu Gminy Obsza.

2. Zbierania uwag ustnych do protokołu w dniach od 10-06-2023 r. do 11-07-2023 r. osobiście w siedzibie Urzędu Gminy Obsza pok. Nr 1 lub telefonicznie pod nr tel. 846891002 w godzinach od 7:30 do 15:30.
3. Zbierania uwag w postaci elektronicznej lub papierowej, w tym za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w szczególności poczty elektronicznej poprzez wypełnienie formularza zamieszczonego na stronie www.obsza.pl oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Obsza pod adresem <https://ugobsza.bip.lubelskie.pl/index.php?id=100> w terminie od dnia 10.06.2023 r. do 11.07.2023 r. Wypełniony formularz można było dostarczyć: drogą elektroniczną na adres: sekretariat@obsza.pl lub drogą korespondencyjną na adres: Urzędu Gminy Obsza, Obsza 36, 23-413 Obsza lub osobiście do sekretariatu Urzędu Gminy Obsza.
4. Badania ankietowego dotyczącego opinii na temat proponowanych granic obszaru rewitalizacji oraz zaproponowanych w uchwale rozwiązań. Ankieta dostępna była w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Gminy Obsza pod adresem <https://ugobsza.bip.lubelskie.pl/index.php?id=100>.

Po zakończeniu konsultacji społecznych sporządzony został „Raport z konsultacji społecznych dotyczących Uchwały Rady Gminy Obsza w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji”.

Etap I zakończył się podjęciem Uchwały nr XLIV/306/23 Rady Gminy Obsza z dnia 28 listopada 2023 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Obsza.

Treść uchwały została opublikowana w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubelskiego (DZ. URZ. WOJ. LUB. 2023.7113).

Etap tworzenia Gminnego Programu Rewitalizacji

Przystąpienie do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Obsza na lata 2023-2030 rozpoczęło od podjęcia Uchwały Nr XLVI/320/24 Rady Gminy Obsza z dnia 27 lutego 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Obsza na lata 2023-2030.

Pogłębioną charakterystykę obszaru rewitalizacji wykonano w oparciu o dane ilościowe i jakościowe. Zostały one zebrane na podstawie danych przekazanych przez Urząd Gminy Obsza.

Zebrane informacje o przestrzeni obszaru rewitalizacji i istotnych problemach dla mieszkańców uzupełniono po uzyskaniu ankiet, które dotyczyły obszarów rewitalizacji.

W terminie od 06-03-2024 r. do 28-03-2024 r. został przeprowadzony nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które mogły być ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Obsza na lata 2023-2030.

Fiszki służące do stworzenia projektów udostępniono na stronie internetowej <https://ugobsza.bip.lubelskie.pl/>.

Pomysły mieszkańców przedstawione na spotkaniach i w ankiecie internetowej zostały uwzględnione w Programie, celem stworzenia dokumentu odpowiadającego na realne potrzeby mieszkańców obszaru rewitalizacji.

Do uzupełnienia – informacje nt. konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Obsza na lata 2023 -2030”.

10.2. Procedura uspołecznienia na etapie realizacji programu rewitalizacji

Efektywność partycypacji społecznej zależy od skuteczności dwustronnego przepływu informacji, co oznacza, że nie tylko gmina, jako podmiot zarządzający procesem rewitalizacji powinien informować stronę społeczną o planowanych działaniach i zamierzeniach, ale także strona społeczna powinna mieć szansę wyrażenia swojej opinii na temat realizowanych działań.

Integracja na poziomie partycypacji społecznej w zarządzaniu wdrażaniem GPR - mechanizm ten będzie realizowany poprzez:

- powołanie Komitetu Rewitalizacji – podstawową funkcją Komitetu będzie ocenianie postępu wdrażania GPR z punktu widzenia integracji i komplementarności podejmowanych działań przez podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji (**monitoring i ewaluacja**),
- współpracę ze środowiskiem seniorów oraz młodzieży w zakresie działań rewitalizacyjnych podejmowanych dla osób starszych, młodzieży i dzieci (**wdrażanie projektów**),
- współpracę z przedstawicielami organizacji pozarządowych (**wdrażanie projektów, zwłaszcza w sferze społecznej**),
- periodyczne spotkania z interesariuszami interesariuszami (**monitoring, ocena skuteczności podejmowanych działań**),
- dodatkowym narzędziem integracji jest kontrola społeczna procesu realizowana dzięki publikacji i opiniowaniu sprawozdań z monitoringu GPR.

Elementem partycypacji społecznej będzie organizacja konsultacji społecznych przeprowadzonych metodami aktywizującymi, a dotyczących realizacji konkretnych przedsięwzięć. Chodzi o danie mieszkańcom możliwości wypowiedzenia się co do sposobów zagospodarowania terenów czy szczegółów projektów miękkich tak, aby wszystkie one w jak największym stopniu odpowiadały potrzebom mieszkańców.

Z drugiej strony takie spotkania stanowią wyraz otwartości władz wobec mieszkańców oraz są okazją do wyjaśnienia pewnych zagadnień czy powodów, dla których dane przedsięwzięcie musi być zorganizowane w taki, a nie inny sposób.

Inny sposób angażowania społeczności lokalnej to ankietyzacja podmiotów/interesariuszy (osób, podmiotów gospodarczych, społecznych, itd.) z obszarów rewitalizacji na etapie oceny efektów wdrażania Programu Rewitalizacji. Przeprowadzanie takich ankiet pozwoli na uzupełnienie danych statystycznych gromadzonych na potrzeby monitoringu o odczucia i wnioski indywidualne. Jednocześnie - przy odpowiednio skonstruowanej ankiecie - pozwoli poznać propozycje rozwiązań ewentualnych pojawiających się problemów.

Wreszcie partycypacja społeczna może zostać zagwarantowana na etapie wdrażania dokumentu poprzez włączanie mieszkańców do realizacji konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Mowa tu zarówno o pojedynczych mieszkańcach, jak i osobach zrzeszonych np. w organizacjach pozarządowych. Zaangażowanie to może przyjmować formę wolontariatu, przy czym coraz popularniejszy staje się on nie tylko wśród młodzieży szkolnej, ale również osób starszych. W tym drugim przypadku przynosi pozytywne efekty, ponieważ z jednej strony wykorzystuje wiedzę i doświadczenie życiowe, a z drugiej sprawia, że osoby starsze czują się potrzebne i są bardziej dowartościowane. Włączenie to odnosi się przede wszystkim do realizacji projektów „miękkich”. Gmina będzie zachęcać mieszkańców do zaangażowania i promować możliwości włączania się do procesu rewitalizacji.

W proces realizacji GPR będą zaangażowane następujące podmioty:

- ✓ **Urząd Gminy Obsza (Referat Ochrony Środowiska, Rolnictwa, Gospodarki Komunalnej i Inwestycji).** - (zaangażowanie w realizację projektów: Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną gminy Obsza),
- ✓ **Gminny Ośrodek Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna, Organizacje Pozarządowe** (zaangażowanie w realizację projektu: Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną gminy Obsza, Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów oraz rozwój ich aktywności społecznej),

- ✓ **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Komenda Powiatowa Policji w Biłgoraju** (zaangażowanie w realizację projektu: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów oraz rozwój ich aktywności społecznej),
- ✓ **Powiatowy Urząd Pracy w Biłgoraju** (zaangażowanie w realizację projektu: Zajęcia kulturalno - edukacyjne (Lokalne Centrum Aktywności w zakresie aktywizacji i promocji przedsiębiorczości).

Zaangażowanie mieszkańców może przyjmować również formę wolontariatu, przy czym coraz popularniejszy staje się on nie tylko wśród młodzieży szkolnej, ale również osób starszych. W tym drugim przypadku przynosi pozytywne efekty, ponieważ z jednej strony wykorzystuje wiedzę i doświadczenie życiowe, a z drugiej sprawia, że osoby starsze czują się potrzebne i są bardziej dowartościowane. Włączenie to odnosi się przede wszystkim do realizacji projektów „miękkich”. Gmina będzie zachęcać mieszkańców do zaangażowania i promować możliwości włączania się do procesu rewitalizacji.

Integracja na poziomie zarządzania wdrażaniem – mechanizm związany z ciągłą oceną postępu wdrażania GPR, realizowany poprzez: monitoring i ewaluację.

Zasady partycypacji w projekcie:

1. Dwustronny przepływ informacji.
2. Rzetelne diagnozowanie i prezentowanie informacji.
3. Angażowanie społeczności na możliwie wielu etapach działań rewitalizacyjnych.
4. Wieloetapowość konsultacji społecznych.
5. Wieloaspektowość konsultacji społecznych.

W procesie rewitalizacji wykorzystywane zostaną bierne i czynne formy konsultacji społecznych:

1. Formy bierne, a więc takie, w których prowadzona komunikacja jest jednokierunkowa to m.in. artykuły w informatorach samorządowych oraz krótkie informacje na stronach internetowych Gminy, bądź też w lokalnych mediach. Komunikacja jednokierunkowa będzie miała głównie charakter informacyjny.
2. Formy czynne tzn. komunikacja dwukierunkowa będzie miała charakter informacyjno konsultacyjny i prowadzona będzie w sposób dedykowany.

Założenia koncepcji procesu konsultacji społecznych:

1. Proces uspołecznienia realizacji programu rewitalizacji realizowany będzie wśród interesariuszy programu rewitalizacji, a więc podmiotów (osób fizycznych i prawnych), na które rezultaty będą miały wpływ.
2. W ramach procesu następować będzie komunikacja jedno- i dwukierunkowa z zespołami i osobami zarówno biorącymi bezpośredni udział w projektach rewitalizacji, jak również z zespołami i osobami, powiązanymi pośrednio z działaniami rewitalizacyjnymi.
3. Wstępnie zidentyfikowane w niniejszym opracowaniu grupy interesariuszy (przedsiębiorcy, organizacje społeczne, lokalni liderzy, mieszkańcy poszczególnych sołectw, jednostki organizacyjne gminy, parafie) będą szczegółowo zweryfikowane na etapie prac realizacyjnych.
4. Uspołecznienie będzie prowadzone w sposób bezpośredni.
5. Wszystkie działania zaplanowane w ramach procesu uspołecznienia zostaną szczegółowo zweryfikowane po zapoznaniu się z oczekiwaniami, potrzebami i możliwościami uczestników procesu.
6. Po każdym spotkaniu konsultacyjnym/warsztatowym dotyczącym programu rewitalizacji zostanie sporządzony raport. Istotnym narzędziem partycypacji społecznej jest działalność Komitetu Rewitalizacji, który zostanie powołany Zarządzeniem Wójta.

Zgodnie z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (ustawa wdrożeniowa) gminny program rewitalizacji jest uznawany za **Inny Instrument Terytorialny (ITT)**, dzięki czemu gmina po spełnieniu

wymogów dotyczących IIT może ubiegać się o środki unijne dostępne w ramach m.in. programu operacyjnego Fundusze Europejskie dla Lubelskiego na lata 2021-2027.

Wymogi ustawy o rewitalizacji i Zasad realizacji IIT, a także regulacje ustawy wdrożeniowej w art. 36, pokrywają się ze sobą, wyjątkiem jest nieco inaczej sformułowany katalog interesariuszy. W ustawie o rewitalizacji katalog interesariuszy wskazany został w art. 2 ust. 2. W ustawie wdrożeniowej (art. 36 ust. 8 pkt 4) mowa jest o partnerach społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotach reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotach działających na rzecz ochrony środowiska i podmiotach odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem strategii IIT.

W związku z tym, przystępując do prac nad procesem rewitalizacji, gmina Obsza przy okazji identyfikacji interesariuszy rewitalizacji wzięła pod uwagę także wymogi wynikające z ustawy wdrożeniowej. W toku analizy za partnerów społecznych realizujących działania z zakresu włączenia społecznego, aktywizacji społecznej, praw obywatelskich, równości płci i niedyskryminacji, wspierania osób narażonych na wykluczenie społeczne, uznano przede wszystkim organizacje pozarządowe.

Z uwagi na zdiagnozowane problemy w sferze środowiskowej, gospodarczej i technicznej istotnymi interesariuszami rewitalizacji są potencjalni partnerzy działający na rzecz lokalnej gospodarki i ochrony środowiska naturalnego.

W kontekście gospodarczych zjawisk problemowych ważnym partnerem w prowadzeniu procesu rewitalizacji powinny być podmioty wspierające rozwój przedsiębiorczości.

Zidentyfikowani partnerzy społeczno-gospodarczy oraz podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie lub realizujące działania z zakresu włączenia społecznego, aktywizacji społecznej, praw obywatelskich, równości płci i niedyskryminacji, wspierania osób narażonych na wykluczenie społeczne zostaną zaproszeni do prac związanych z realizacją GPR.

Dzięki kampanii informacyjnej udało się pozyskać partnerów społeczno-gospodarczych i inne podmioty określone w ustawie wdrożeniowej. Partnerzy ci zostali zaproszeni do procesu partycypacji na etapie przygotowania GPR, na etapie jego wdrażania będą zaś brali udział w dalszych działaniach partycypacyjnych, przede wszystkim w pracach Komitetu Rewitalizacji.

W celu pełnego włączenia partnerów społeczno-gospodarczych i podmiotów wskazanych w art. 36 ust. 8 pkt 4 ustawy wdrożeniowej skład Komitetu Rewitalizacji zostanie ustalony z ich uwzględnieniem, dzięki czemu, oprócz innych interesariuszy procesu rewitalizacji, będą oni mieć także wpływ na sposób wdrażania, monitorowanie i ocenę prowadzonej interwencji.

W tym celu w zasadach dotyczących składu komitetu zostaną uwzględnieni przedstawiciele podmiotów wymienionych m.in. w art. 36 ust. 8 ustawy wdrożeniowej, Włączenie społeczne wyżej wymienionych partnerów w proces rewitalizacji gminy Obsza spełnia wymogi ustawy wdrożeniowej, sprawiając że GPR można uznać za Inny Instrument Terytorialny zgodnie z regulacjami ustawy wdrożeniowej i Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027.

11. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Podstawę prawną do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko stanowią Dyrektywa nr 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny

wpływu niektórych planów i programów na środowisko (Dz. Urz. UE L 197 z 21.7.2001), Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2022r. poz. 1029) oraz Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2022r. poz. 916) ustawa ta dodatkowo uszczegóławia przepisy odnośnie obszarów podlegających ochronie, w szczególności obszarów Natura 2000.

W celu identyfikacji potencjalnych oddziaływań na środowisko będących wynikiem realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji oraz oceny ich natężenia, a także określenia, czy w programie w należyty sposób został uwzględniony interes środowiska przyrodniczego i kulturowego rozpatruje się wpływ realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji na poszczególne komponenty środowiska:

1. różnorodność biologiczną, zwierzęta i rośliny,
2. ludzi,
3. wodę,
4. powietrze i środowisko akustyczne,
5. powierzchnię ziemi,
6. krajobraz i zabytki,
7. klimat, zasoby naturalne

W przypadku powierzchni ziemi, klimatu i zasobów naturalnych, stwierdzono neutralny wpływ realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji, natomiast na wszystkie pozostałe komponenty środowiska realizacja projektów będzie miała wpływ pozytywny.

W przypadku realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych niekorzystne oddziaływanie może nastąpić jedynie w fazie ich wykonywania i może być związane bezpośrednio z uciążliwościami powstającymi w trakcie prowadzonego procesu budowlanego. Wówczas oddziaływania mają charakter odwracalny, chwilowy oraz występują w relatywnie krótkim czasie (krótkoterminowo).

Oddziaływanie na środowisko poszczególnych zadań ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji, może spowodować nakładanie się działań w przypadku ich równoczesnej realizacji. Dlatego też, harmonogram realizacji zadań jest tak skonstruowany, aby z jednej strony uwzględnić technologię robót, a z drugiej ograniczyć kumulację uciążliwych oddziaływań.

W przypadku zadań związanych z budową lub modernizacją uzbrojenia podziemnego o podejmowanych w tym zakresie pracach będą informowani wszyscy zarządcy sieci, tak by w jednym czasie uporządkować całość zidentyfikowanych spraw na danym terenie.

Minimalizacja oddziaływań inwestycji na środowisko, to różnego rodzaju działania, które mają wpłynąć na zmniejszenie uciążliwości przedsięwzięcia na otoczenie, zarówno w fazie realizacji jak i eksploatacji.

Są to m.in. następujące działania:

- ✓ w czasie realizacji inwestycji prawidłowe zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy,
- ✓ stosowanie odpowiednich technologii, materiałów i rozwiązań konstrukcyjnych,
- ✓ właściwe kierowanie pracami,
- ✓ dotrzymywanie terminów wykonywania prac budowlanych,
- ✓ nadzór nad skutecznością i jakością realizacji,
- ✓ stosowanie wysokiej klasy rozwiązań technicznych,
- ✓ ograniczanie i oszczędzanie podczas budowy surowców takich jak woda, piasek i energia,
- ✓ maskowanie elementów dysharmonijnych dla krajobrazu.

Skala przedsięwzięć zaproponowanych do realizacji w ramach Programu ma charakter lokalny, zatem oddziaływanie tych przedsięwzięć będzie również miało zasięg lokalny. Natomiast realizacja Programu nie wskazuje na możliwość negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

Mówiąc o znacząco negatywnym oddziaływaniu na środowisko trzeba zaznaczyć, że będzie miało ono charakter tymczasowy i ograniczy się do realizacji planowanych inwestycji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji. W perspektywie długoterminowej działania, które będą realizowane, korzystnie wpłyną nie tylko na znacząca poprawę warunków korzystania ze środowiska naturalnego, ale też na komfort życia mieszkańców Gminy Obsza.

Środki zapobiegawcze negatywnemu oddziaływaniu na środowisko to przede wszystkim rozwiązania, jakie zostały zaproponowane w przedmiotowym dokumencie. Są to przede wszystkim: wybór odpowiedniej lokalizacji, wybór właściwych rozwiązań technicznych, technologicznych i organizacyjnych.

Do uzupełnienia proces Strategicznej Oceny OOS

12. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

12.1. Specjalna Strefa Rewitalizacji

Na dzień przyjęcia uchwały o przyjęciu Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Obsza na lata 2023 – 2030 nie przewiduje się ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 roku.

12.2. Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego

12.2.1. Niezbędne zmiany w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

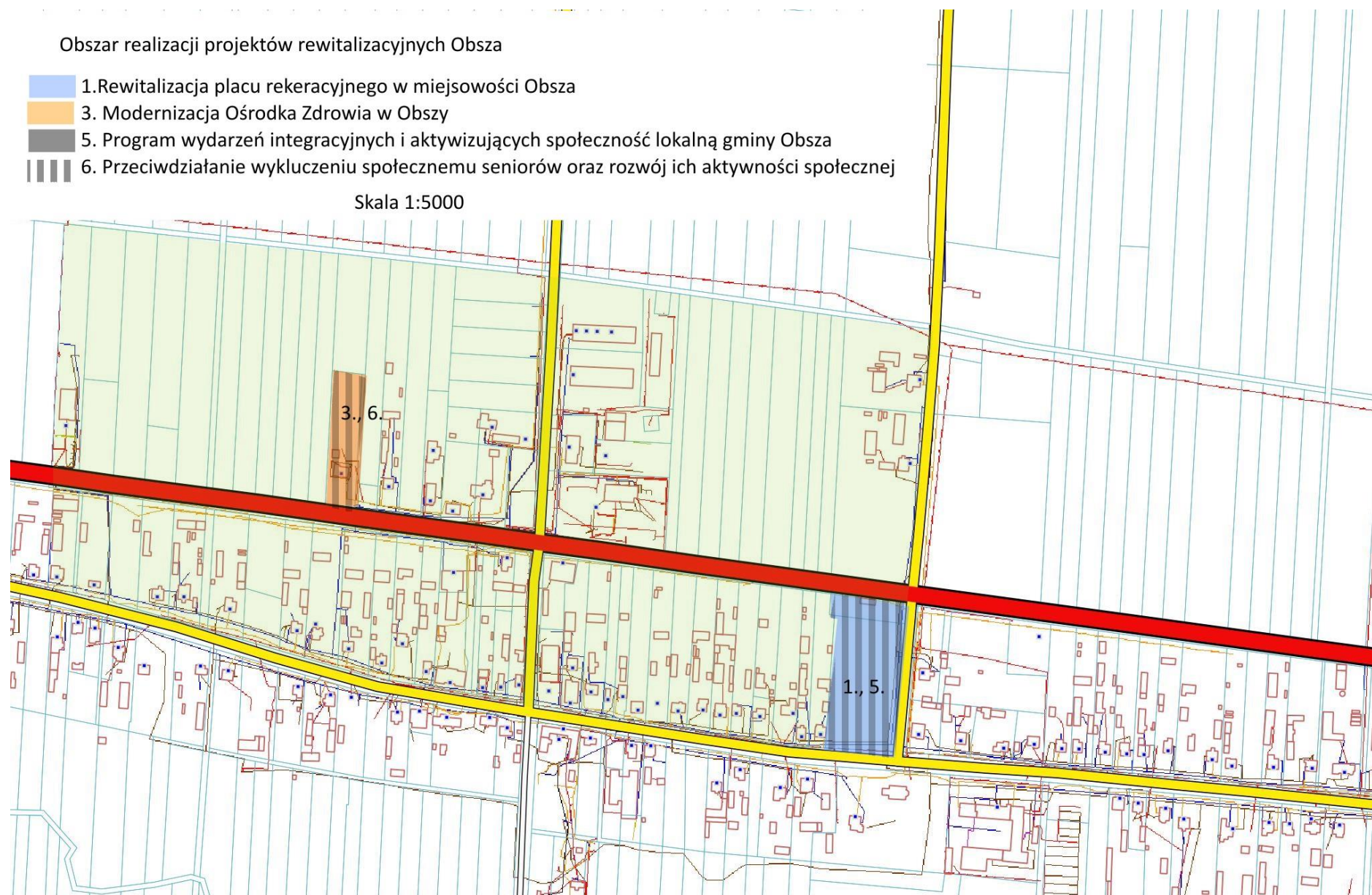
Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Obsza na lata 2023 – 2030, nie przewiduje wprowadzenia zmian w obecnym dokumencie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Obsza.

12.2.2. Niezbędne zmiany w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Na dzień przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Obsza na lata 2023 – 2030, nie przewiduje się wprowadzenia zmian w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego

13. Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

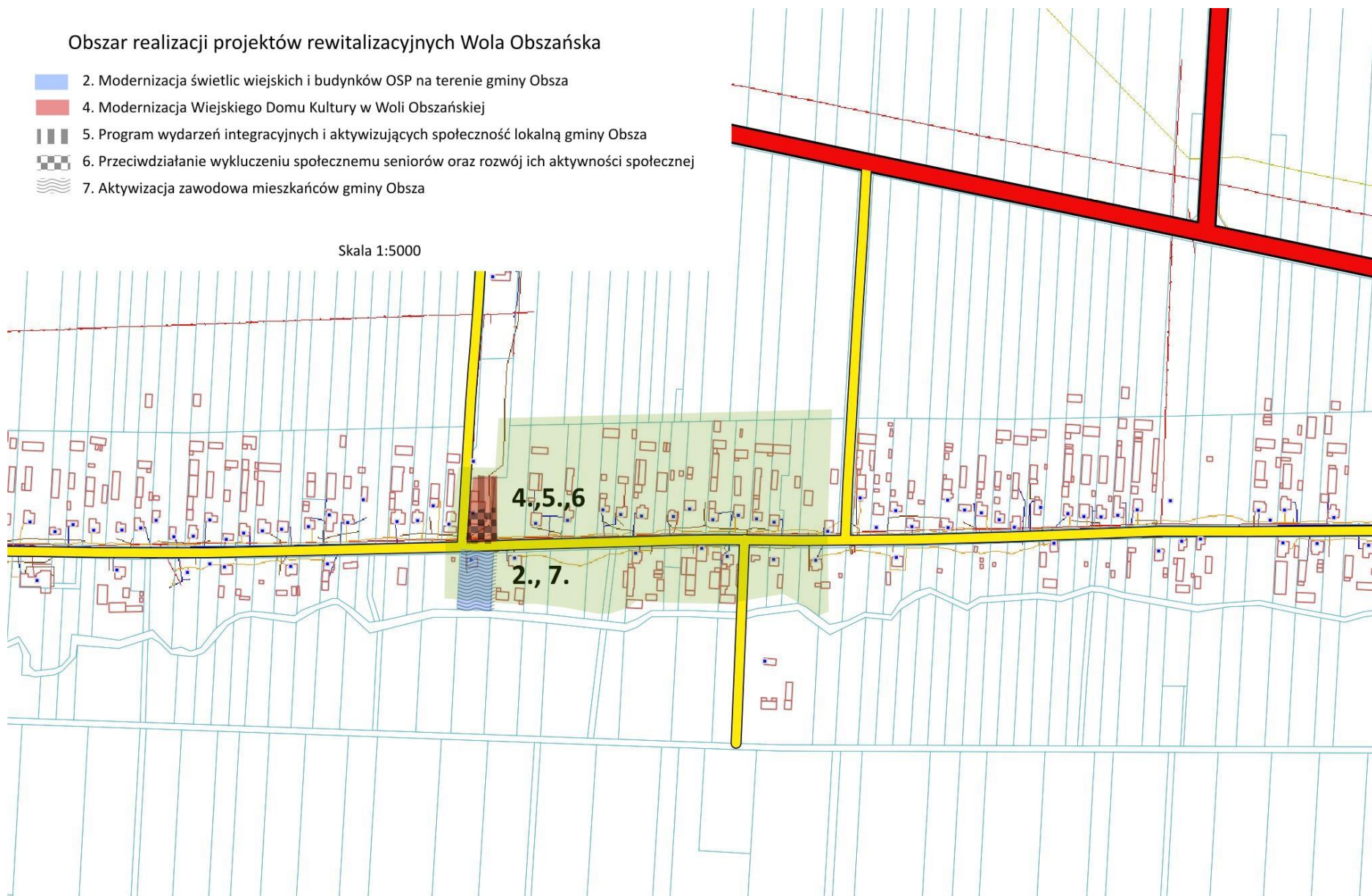
Mapa 4 Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji Obsza

Obszar realizacji projektów rewitalizacyjnych Wola Obszańska

- 2. Modernizacja świetlic wiejskich i budynków OSP na terenie gminy Obsza
- 4. Modernizacja Wiejskiego Domu Kultury w Woli Obszańkiej
- 5. Program wydarzeń integracyjnych i aktywizujących społeczność lokalną gminy Obsza
- 6. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu seniorów oraz rozwój ich aktywności społecznej
- 7. Aktywizacja zawodowa mieszkańców gminy Obsza

Skala 1:5000

Mapa 6 Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji Zamch

Spis tabel:

Tabela 1 Zestawienie obszarów porównawczych w ramach programu rewitalizacji.....	14
Tabela 2 Kryteria delimitacji obszaru zdegradowanego.....	16
Tabela 3 Udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru/sołectwa w roku 2021 [%].....	19
Tabela 4 Udział liczby ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności obszaru/sołectwa w 2021 r. [%].....	19
Tabela 5 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 100 mieszkańców.....	19
Tabela 6 Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 100 mieszkańców.....	20
Tabela 7 Liczba bezrobotnych długotrwale w przeliczeniu na 100 mieszkańców.....	20
Tabela 8 Liczba przestępstw i wykroczeń na 100 mieszkańców.....	20
Tabela 9 „Niebieskie karty” i interwencje domowe w przeliczeniu na 100 mieszkańców.....	21
Tabela 10 Liczba zarejestrowanych organizacji NGO na 100 mieszkańców w roku 2021.....	21
Tabela 11 Kwota uzyskana na fundusz sołecki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w roku 2023 r.....	21
Tabela 12 Wartości wskaźników dla sfery społecznej.....	22
Tabela 13 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery społecznej.....	22
Tabela 14 Wartości wskaźników dla sfery społecznej po określeniu stymulanty i destymulanty.....	23
Tabela 15 Wartości wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej.....	23
Tabela 16 Liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.).....	25
Tabela 17 Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców (2021 r.).....	25
Tabela 18 Liczba gospodarstw, w których zamontowano OZE na 1000 mieszkańców.....	25
Tabela 19 Dostępność do usług kultury i usług społecznych (instytucje kultury, banki, apteki, przychodnie, świetlice wiejskie, obiekty sportowe).....	26
Tabela 20 Udział powierzchni terenów zdegradowanych w powierzchni ogółem obszaru.....	26
Tabela 21 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej.....	27
Tabela 22 Znormalizowane wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej.....	27
Tabela 23 Wartości wskaźników dla sfery gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej po określeniu stymulanty i destymulanty.....	28
Tabela 24 Wartości wskaźnika syntetycznego dla sfery społecznej, gospodarczej, środowiskowej, technicznej oraz funkcjonalno-przestrzennej.....	28
Tabela 25 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową.....	29
Tabela 26 Delimitacja Obszaru Rewitalizacji Gminy Obsza.....	32
Tabela 27 Zakres obszaru rewitalizacji.....	32
Tabela 28 Analiza SWOT obszaru rewitalizacji.....	45
Tabela 29 Pogłębiona diagnoza problemów i potencjałów obszaru rewitalizacji.....	46
Tabela 30. Zdefiniowane potrzeby obszaru rewitalizacji w Gminie Obsza.....	47
Tabela 31 Projekty komplementarne - zrealizowane.....	68
Tabela 32 Źródła finansowania GPR.....	69
Tabela 33 Ramy finansowe (PLN).....	71
Tabela 34 Harmonogram wdrażania GPR.....	72
Tabela 35 Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów GPR.....	76
Tabela 36 Ocena i system monitorowania stanu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	77
Tabela 37 Wykaz interesariuszy zaangażowanych w proces przygotowania i realizacji GPR.....	82

Spis map:

Mapa 1 Podział gminy na obszary porównawcze.....	15
Mapa 2 Wyniki standaryzacji w odniesieniu do problemów społecznych – Gmina Obsza.....	24
Mapa 3 Obszar zdegradowany, wyznaczony w oparciu o analizę jakościową i wskaźnikową	30
Mapa 4 Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji Obsza.....	91
Mapa 5 Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji Wola Obszańska	92
Mapa 6 Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji Zamch.....	93